

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj
COM(2001) dokončno

BELA KNJIGA EVROPSKE KOMISIJE
NOVA SPODBUDA ZA EVROPSKO MLADINO

VSEBINA

SPREMNA BESEDA	3
1. OKOLJE.....	4
2. IZZIVI	6
2.1 Demografski trendi.....	7
2.2 Spreminjajoča se mladina.....	7
2.3 Udeležba mladih v javnem življenju.....	8
2.4 Evropsko združevanje.....	8
2.5 Globalizacija.....	8
3. PRODUKTIVNA POSVETOVALNA VAJA.....	9
3.1 Ključna sporočila.....	10
4. NOVA AMBICIJA	12
4.1 Posebno področje mladine.....	12
4.1.1 Odrta metoda usklajevanja	12
4.1.2 Obseg ukrepanja, pri katerem se uporabi metoda usklajevanja na področju mladine.....	14
4.2 Večje upoštevanje mladine v drugih politikah.....	16
4.3 Vloga programa MLADINA	19
5. SKLEP.....	19

SPREMNA BESEDA

Za objavo Bele knjige o mladinski politiki in še posebej za predhodna obširna posvetovanja smo se odločili predvsem iz želje spodbuditi nove oblike evropskega upravljanja.

Bela knjiga je v celoti usklajena z Belo knjigo Komisije o upravljanju, ki je bila sprejeta julija letos. Odločanje v Evropski uniji (EU) je treba približati tistim ljudem, na katere bodo te odločitve vplivale, vključno z mladino.

Mladina v ospredju

Rezultati obširnega posvetovanja pred nastankom Bele knjige so jasni: kljub zelo različnim razmeram imajo mladi večinoma enake vrednote in enake ambicije, hkrati pa tudi enake težave. Mladi sestavljajo spreminjajočo se skupino, ki bo stopila na trg delovne sile in si nekoč ustvarila družino. Mladi nenehno prehajajo od učenja k delu in obratno; njihove individualne poti so bolj raznolike kot v preteklosti. Šola in univerza, delo ter družbeno okolje nimajo več enake združujoče vloge kot včasih. Mladi vse pozneje postajajo samostojni.

Vse to se pogosto kaže v občutku krhkosti, izgubi zaupanja v obstoječe sisteme odločanja ter nezadovoljstvu s tradicionalnimi oblikami participacije v javnem življenju in mladinskih organizacijah. Nekateri mladi menijo, da ustanove oblasti ne izražajo vedno njihovih interesov, ker te ustanove starejši snujejo zase. Nekaj mladih je zapadlo v brezbržnost ali individualizem, medtem ko so drugi preizkušali oblike izražanja, ki so bile morda pretirane ali celo na robu demokratičnih sredstev. Večina pa jih želi vplivati na usmeritve, vendar za to niso našli ustreznega načina.

Ne glede na to imajo mladi Evropejci veliko povedati; konec koncev ravno nanje še zlasti vplivajo gospodarske spremembe, demografska neuravnoteženost, globalizacija ali kulturna raznolikost. V času vedno novih negotovosti se od mladih pričakuje, da bodo oblikovali nove družbene odnose, drugačne načine izražanja solidarnosti ali premoščanja razlik ter poiskali nove načine za bogatenje družbenih odnosov.

Kljub bolj zapletenim družbenim in gospodarskim razmeram so mladi dobro pripravljene na prilagajanje. Snovalci politik na državni in evropski ravni morajo takšen proces spreminjanja omogočiti, tako da iz mladih naredijo dejavne člane naše družbe.

Mladi in Evropa

Razprava o prihodnosti Evrope še teče. Širitveni val bo kmalu ustvaril povsem nove vidike. Sporočilo, ki je bilo v zadnjih letih povsem jasno v političnem življenju Evrope, pravi, da se mora EU oblikovati po ljudeh v Evropi. Pomembno je, da naj bi pri posvetovanjih o načinu razvoja EU in o njenih oblikah upravljanja sodelovali tudi tisti, ki jim pripada Evropa jutrišnjega dne. Sam evropski projekt je mlad, še vedno se oblikuje in se o njem razpravlja. Če naj bi napredoval, potrebuje ambicijo in zanos ter predanost mladih vrednotam, na katerih temelji.

Sporočilo mladih je jasno. Mladi hočejo, da se njihov glas sliši, in želijo, da jih obravnavajo kot polnopravne udeležence v postopku; hočejo imeti dejavno vlogo pri graditvi Evrope;

hočejo vplivati na razpravo o njenem razvoju. Napočil je čas, da mladino upoštevamo kot pozitivno silo pri graditvi Evrope in ne kot težavo. Z drugimi besedami, mladini moramo dati potrebna sredstva, da lahko izrazi svoje zamisli in jih primerja s podobnimi zamislimi drugih udeležencev civilne družbe.

Od lokalnega k evropskemu: nova dinamika

Večina predlogov v Beli knjigi je namenjena državam članicam in evropskim regijam, ki prenašajo različne ukrepe v zvezi z mladino v prakso. Mladi lahko vidijo rezultate svoje lastne participacije v vsakdanjem življenju, kjer dejavno državljanstvo postane resničnost. S sodelovanjem v življenju šol, sosesk, lokalnih skupnosti ali združenj lahko mladi pridobijo izkušnje in samozavest, ki jo potrebujejo, da zdaj ali kasneje naredijo korak naprej v javnem življenju – tudi na evropski ravni. S predanostjo družbenim dejavnostim, ki so na voljo vsem brez razlik, lahko mladi prispevajo k bolj solidarnostno ozavešeni družbi in resnično zaživijo državljanstvo v polnem pomenu besede.

Pomembno je dati dejavnostim, povezanim z mladino, evropsko razsežnost, da bi povečali njihovo učinkovitost in medsebojno dopolnjevanje, hkrati pa zavarovali in poudarili stopnjo odgovornosti, ki ustreza vsaki ravni ukrepanja. K temu pozivajo mladi, s katerimi smo se posvetovali; to podpira Evropski parlament; to zagovarjajo države članice, kot se je pokazalo med posvetovanjem Komisije. Bela knjiga zato predlaga nov okvir evropskega sodelovanja, ki bi obsegal dva glavna vidika: odprto metodo usklajevanja na posebnem področju mladine in boljše upoštevanje razsežnosti "mladine" v drugih pobudah za politike.

Evropska razsežnost bo ustvarila občutek razgibanosti in spodbudila ustvarjalnost, izmenjavo in primerjavo dobrih izkušenj ter prispevala k nacionalnemu in evropskemu priznavanju tistega, kar so posamezniki in mladinske organizacije na lokalni ali regionalni ravni že storili. Pomagala bo ustvariti skupno vizijo in bo boljše predstavila mladinske zadeve ter omogočila učinkovitejše delo z več sodelovanja in odločanja o skupnih ciljih.

Prisluhniti besedam mladih in ponuditi prostor lokalnim pobudam, spodbuditi države članice k učinkovitejšemu sodelovanju, predlagati konkretne zamisli v okviru sedanjih evropskih programov ter dati razsežnosti "mladine" pomembnejšo vlogo na vseh področjih politike. To je pristop, ki ga predlaga Bela knjiga za ustvarjanje pravih razmer, ki bodo mladim omogočile igrati polno vlogo v življenju demokratičnih, skrbnih in odprtih družb.

1. DRUŽBENO OKOLJE

Po širitvi Evrope bo v njej živelo 75 milijonov mladih, starih od 15 do 25¹ let. Ne glede na razlike med njimi (glede dostopa do trga delovne sile, izobraževanja, družinskega življenja, dohodka itd.) bodo mladi polnopravni državljani z vsemi pripadajočimi pravicami in obveznostmi. Vlaganje v mladino je tako danes kot jutri naložba v bogastvo naših družb. Je torej eden od ključev za doseganje političnega cilja, ki je bil opredeljen na zasedanju Evropskega sveta v Lizboni: Evropa bo postala "najbolj konkurenčno in dinamično gospodarstvo na svetu, ki temelji na znanju".

¹ Izraz mladina tukaj označuje osebe, stare od 15 do 25 let, v skladu z odločitvijo Parlamenta in Sveta za program MLADINA (YOUTH programme). "Širitev" vključuje sedanje države članice in 12 držav, ki se trenutno pogajajo za članstvo.

Pogodbe so podlaga za dejavnosti na številnih področjih², ki neposredno ali posredno vplivajo na mlade: razlikovanje, evropsko državljanstvo, zaposlovanje, družbena izključenost, izobraževanje, poklicno usposabljanje, kultura, zdravje, varstvo potrošnikov, svoboda gibanja, varstvo okolja, mobilnost za mlade raziskovalce, razvojno sodelovanje in revščina.

Skupnost ima več instrumentov, ki učinkujejo neposredno na mlade: na področju izobraževanja, zaposlovanja in poklicnega usposabljanja ter v zadnjem času dostopa do informacijskih tehnologij, če naštejemo le nekatere.

Nad splošnimi in področnimi politikami, ki vplivajo na mlade, je še vrsta dejavnosti, ki spodbujajo mobilnost, medkulturno izmenjavo, dejavno državljanstvo in prostovoljno delo. S tega vidika in na podlagi 149. člena Pogodbe³ je EU uvedla vrsto programov, vključno s programom MLADINA, iz katerih izhajajo načrti mobilnosti in izmenjav za mlade. To sodelovanje se je postopno razširilo, tako da obsega tudi druga področja, kot so informiranje, izmenjave med organizacijami in prostovoljno delo.

Obstajajo še številna področja, na katerih lahko mladina sodeluje ali deluje samostojno, s katerimi se Skupnost neposredno ne ukvarja, si pa zaslužijo temeljito analizo zaradi svojih tesnih povezav z mladinsko politiko in svojega političnega vpliva, pri čemer naj bi zagotovili državam članicam praktičen vir za usklajevanje njihovih dejavnosti na posameznih področjih.

Vse te dejavnosti, ki so posebej povezane z mladino, je Evropski parlament odločno podprl, tako pri sprejemanju programov kot tudi v obliki resolucij in posvetovanj za mlade. Svet ministrov za mladino je sprejel vrsto resolucij o sodelovanju mladih, izobraževalnih možnostih športa, vključevanju v družbo, pobudi in podjetništvu med mladimi. Ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij redno dajeta pozitivna in spodbujajoča mnenja o različnih vsebinah, ki zadevajo mlade.

Zastavlja se vprašanje, ali te dejavnosti zadostujejo za reševanje vrste izzivov, s katerimi se danes soočajo mladi, in ali evropski snovalci politik resnično najboljše uporabljajo sposobnosti mladih. Dejstvo je, da resolucije ali deklaracije, ki zadevajo mlade, pogosto niso presegle

² Glej Prilogo 2 Pregled evropskih dejavnosti na mladinski fronti. Ta dokument kot povzetek vključuje vse evropske dejavnosti v zvezi z mladino; to mora biti podlaga za vse dejavnosti v prihodnosti.

³ 149. člen Pogodbe:

1. Skupnost prispeva k razvoju kakovostnega izobraževanja s spodbujanjem sodelovanja med državami članicami ter po potrebi s podpiranjem in dopolnjevanjem njihovih dejavnosti, pri čemer v celoti upošteva odgovornost držav članic za vsebino poučevanja in organizacijo izobraževalnih sistemov, pa tudi njihovo kulturno in jezikovno raznolikost.

2. Cilji dejavnosti Skupnosti so:

- razvijanje evropske razsežnosti v izobraževanju, zlasti s poučevanjem in razširjanjem jezikov držav članic;
- spodbujanje mobilnosti študentov in profesorjev, med drugim s spodbujanjem akademskega priznavanja diplom in študijskih obdobj;
- pospeševanje sodelovanja med izobraževalnimi zavodi;
- razvijanje izmenjave informacij in izkušenj glede vprašanj, ki so skupna izobraževalnim sistemom držav članic;
- spodbujanje razvoja izobraževanja na daljavo.

3. Skupnost in države članice podpirajo sodelovanje s tretjimi državami in pristojnimi mednarodnimi organizacijami na področju izobraževanja, zlasti s Svetom Evrope.

4. Da bi Svet prispeval k uresničevanju ciljev iz tega člena, sprejme:

- spodbujevalne ukrepe v skladu s postopkom iz člena 189b ter po posvetovanju z Ekonomsko-socialnim odborom in Odborom regij, pri čemer je izključeno kakršno koli usklajevanje zakonov in drugih predpisov držav članic;
- priporočila, o katerih odloča s kvalificirano večino na predlog Komisije.

dobrih namenov ter da evropske institucije in druge države članice nimajo pregleda nad politikami in s tem nad različnimi vrstami dejavnosti v podporo mladim. Zdajšnji sistem evropskega sodelovanja na področju mladine je dosegel svoje meje in mu grozi, da se ne bo več odzival na nove izzive (glej drugo točko):

- demografske in družbene spremembe, zaradi katerih se zapletajo odnosi med generacijami;
- vedno večji prepad med mladimi in javnimi zadevami na državni, evropski in mednarodni ravni skupaj s tveganjem, da se bo zmanjšala aktivna vloga državljana;
- vlaganje v kakovost razprave o prihodnosti Evropske unije kot demokratični nujnosti in spodbujanje tesnejših vezi med ljudmi, civilno družbo in lokalnimi dejavniki, kot to zagovarja Bela knjiga o evropskem upravljanju⁴.

Spodbujanje novih oblik evropskega upravljanja je ena od štirih strateških prednostnih nalog Komisije. Izraz 'upravljanje' se nanaša na vsa pravila, mehanizme in prakse, ki vplivajo na način uveljavljanja različnih pristojnosti, ter na odpiranje postopka odločanja v Evropski uniji, da bi ljudem v Evropi omogočili participacijo pri zanje pomembnih odločitvah.

To posodobitev evropske javne dejavnosti podpira pet temeljnih načel: odprtost, participacija, odgovornost, učinkovitost in skladnost.

Mladina je področje, na katerem naj bi se dosledno uporabljala predvsem ta načela:

- **odprtost:** zagotavljanje informacij in dejavnega sporazumevanja med mladimi v njihovem jeziku, zato da razumejo, kako delujejo Evropa in politike, ki vplivajo nanje;
- **participacija:** zagotovitev, da se resnično posvetuje z mladimi in da ti še bolj sodelujejo pri odločitvah, ki vplivajo nanje in na splošno na življenje njihovih skupnosti;
- **odgovornost:** razvijanje nove in strukturirane oblike sodelovanja med državami članicami in evropskimi institucijami, da bi na ustrezni ravni našli načine za odgovorno izpolnjevanje želja mladih;
- **učinkovitost:** kar najbolje uporabiti to, kar ponujajo mladi, da bi se lahko odzvali na izzive družbe, prispevali k uspehu različnih politik, ki vplivajo nanje, ter gradili Evropo prihodnosti;
- **skladnost:** razvijanje pregleda nad različnimi politikami, ki se nanašajo na mlade, ter različnimi ravnmi, na katerih je poseganje še koristno.

Eden od rezultatov tega pristopa "upravljanja" je bila odločitev, da se objavi Bela knjiga o mladinski politiki, in še posebej odločitev, da se prej izvede posvetovanje.

2 IZZIVI

⁴ "Evropsko upravljanje – Bela knjiga" (European governance – a White Paper), COM(2001)428, 25. 7. 2001.

2.1 Demografski trendi

Naše družbe se starajo kot posledica nižje stopnje rodnosti in vedno daljše življenjske dobe. V letih od 2000 do 2020 se bo starostna skupina 65–90 povečala s 16 % na 21 % celotnega prebivalstva Evropske unije, medtem ko se bo starostna skupina 15–24 skrčila na pčilih 11 %.⁵

Staranje prebivalstva EU–15 v letih od 2000 do 2020

!! VSTAVI GRAF !!

% celotnega prebivalstva EU–15

Starostna skupina

Številčno neravnotežje med mladimi in starimi bo spremenilo kakovost odnosov med generacijami. Finančni pritisk na sisteme socialnega varstva bo le ena od posledic tega izziva. Ne samo, da bomo morali najti nove mehanizme solidarnosti med mladimi in njihovimi starši ali celo njihovimi starimi starši, ampak bo treba tudi premostiti prepad med generacijami v družbah, ki se korenito spreminjajo, tako da bodo vsi zadovoljni.

Zaradi staranja prebivalstva se bo treba obrniti na človeške vire zunaj Evropske unije, da bi zapolnili potrebe po delovni sili. Naše družbe bodo morale uvesti etnično, versko, socialno in jezikovno raznovrstnost. Vse to pa bo treba pravilno nadzirati, še posebej glede mladih, če se želimo izogniti socialnim napetostim ali negativnim posledicam v izobraževalnih sistemih in na trgu delovne sile.

2.2 Spreminjajoča se mladina

Sociološki, gospodarski in kulturni vidiki mladih so se bistveno spremenili zaradi demografskih sprememb in sprememb v družbenem okolju, individualnem in kolektivnem vedenju, družinskih odnosih in razmerah na trgu delovne sile⁶.

Prvič, mladost traja dlje. Demografi so ugotovili, da pod pritiskom gospodarskih (zaposljivost, brezposelnost itd.) in družbeno-kulturnih dejavnikov mladi v povprečju kasneje dosežejo različne življenjske stopnje: konec formalnega izobraževanja, prva zaposlitev, ustvarjanje družine itd.

Druga točka se nanaša na življenjsko pot, ki ni premočrtna. Danes se naše "različne življenjske vloge med seboj prepletajo"⁷ – hkrati si lahko študent, imaš družinske obveznosti, službo, iščeš službo in živiš pri starših – in mladi zdaj vedno pogosteje menjavajo te vloge. Življenjske poti so vse manj premočrtne, saj družbe ne zagotavljajo več enakih jamstev (varnost zaposlitve, prejemki in storitve socialne varnosti itd.).

⁵ Vir: Evrostat, Demografska statistika, 1999.

⁶ Glej poročilo, ki so ga predstavili raziskovalci na seminarju v Umeaju marca 2001. (<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umeareport.html>)

⁷ "Jeunesse, le devoir d'avenir", *Commissariat Général du Plan*, Poročilo odbora, ki mu predseduje Dominique Charvet, marec 2001, str. 33.

Tretjič, tradicionalni kolektivni modeli izgubljajo veljavo, saj so osebne poti vedno bolj individualne. "Organizacija družine, načrtovanje poroke in kariere posameznika niso več standardizirani."⁸ To še posebej močno vpliva na politike državnih organov.

2.3 Udeležba mladih v javnem življenju

Praviloma so mladi v Evropi zelo naklonjeni širjenju demokracije in predvsem želijo imeti v njej določeno vlogo. Razvilo se je nezaupanje v institucionalne strukture. V primerjavi s preteklostjo so mladi zdaj manj zavezani tradicionalnim oblikam dejavnosti v političnem in družbenem življenju (kot so stranke, sindikati) in se v manjšem številu udeležujejo demokratičnih razprav. To spoznavajo tudi mladinske organizacije, ki čutijo potrebo po prenovi.⁹

To še nikakor ne pomeni, da se mladi ne zanimajo za javno življenje. Večina jih jasno kaže voljo do sodelovanja in vplivanja na družbene odločitve, vendar želijo to narediti na svoj in izviren način, zunaj starih struktur in mehanizmov participacije.

Državni organi morajo premostiti prepad med željo mladih po izražanju svojega mnenja, ter metodami in strukturami, ki jih ponuja družba. Če tega ne bodo storili, lahko pospešijo 'državlanski' primanjkljaj ali celo spodbudijo protest.

2.4 Evropsko združevanje

Ta trend velja tudi za Evropsko unijo, o kateri imajo mladi na splošno mešane občutke. Mladim Evropa pomeni spoštovanje temeljnih vrednot, je pa tudi prostor, v katerem živijo, študirajo, delajo in potujejo. Vendar pa čutijo, da so institucije, pristojne za upravljanje tega prostora, oddaljene in delujejo za zaprtimi vrati. Prepada med mladimi in Evropo je zgolj eden od izrazov oddaljenosti ljudi Evrope od "Bruslja".¹⁰ In vendar je pri doseganju cilja Skupnosti, še posebej glede širitve, veliko odvisno od sodelovanja prihodnjih generacij. Ključnega pomena je mlade pripeljati kot dejavne partnerje k posameznim projektom, v skladu z njihovimi razmerami, prizadevanji in sposobnostmi.

2.5 Globalizacija

V skladu s tem je dvojnost občutij mladih do težnje po globalizaciji. Mladi v Evropi so del družb, ki so odprte za zunanje kulturne in gospodarske vplive. Svet je njihov referenčni okvir in ne oklevajo pri zagovarjanju izdelkov, ki simbolizirajo globalizacijo.¹¹ Hkrati se ne strinjajo z nekaterimi posledicami globalizacije zaradi socialne pravičnosti, odprtosti in

⁸ "Jeunesse, le devoir d'avenir", ibid, str. 35.

⁹ Evrobarometer 55.1 o mladih v Evropi leta 2001 (EB 55.1) kaže rahlo nezadovoljstvo mladih z organizacijami, saj je vsak drugi mlad Evropejec izjavil, da ne pripada nobeni skupini. Še vedno obstajajo nacionalna razhajanja (na Nizozemskem je skoraj 80 % mladih včlanjenih v različne organizacije, na Portugalskem pa le 30 %). Spreminjajoča se raven nezadovoljstva je značilna za vse države, razen za Belgijo in Luksemburg. Med mladimi, ki pripadajo različnim organizacijam, so najbolj priljubljeni športni klubi (28 %), zelo prednačijo pred mladinskimi organizacijami (7 %), sindikati in političnimi strankami (4 %).

¹⁰ Glej Evropsko upravljanje – Bela knjiga, ibid.

¹¹ Ti vključujejo informacijske tehnologije, kot so medmrežje, elektronska pošta in mobilni telefon. Evrobarometer 55.1 navaja, da se je odstotek ljudi v starostni skupini 15 – 25, ki pravijo, da redno uporabljajo računalnik, medmrežje, igrajo video igrice itd, več kot podvojil od leta 1997, in sicer z 21 % na 43 %. Druga pomembna ugotovitev je, da 80 % mladih redno uporablja mobilni telefon.

'trajnostnega' razvoja. Dvomijo o mednarodnih institucijah, ki se jim zdijo razmeroma nedostopne, skrivnostne in nezainteresirane za zadeve mladih. Ta odnos med mladimi in globalizacijo, ki je milo rečeno mešan, ni zdrav in ga ne gre zanemarjati.

To v veliki meri potrjuje osrednje vprašanje glede globalizacije: "Če nam je vseč ali ne, globalizacija je tukaj. Naša naloga je, da jo nadziramo, uporabimo v prid človeštva."¹²

Vse to je velikanski izziv. Ustvariti moramo prave pogoje, da bi mladim v Evropi omogočili, da se bodo videli in obnašali kot podpirajoči, odgovorni, dejavni in strpni državljani v pluralnih družbah. Med glavne izzive ne le sedanosti temveč tudi prihodnosti naših družb se uvrščata dva cilja: okrepiti je treba sodelovanje mladih v življenju lokalnih, nacionalnih in evropskih skupnosti ter spodbujati aktivno državljanstvo.

3. UČINKOVITO POSVETOVANJE

Ker je trdno prepričana v nujnost te spremembe in glede na velikost izzivov ter omejitve obstoječega sistema sodelovanja, je Komisija na svetu ministrov, odgovornih za mladino, konec leta 1999 predlagala, da se sestavi Bela knjiga o novi obliki evropskega sodelovanja v mladinski politiki. Ves čas zelo obširnega posvetovanja, ki je pripeljalo do te Bele knjige, je imela Komisija popolno podporo držav članic EU, vseh zaporednih predsedstev in Evropskega parlamenta.

¹² Glej govor Romana Prodija 20. julija 2001.
(http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/globalisation_en.htm)

Prva večja posvetovanja

Bela knjiga je rezultat posvetovanja, ki je potekalo od maja 2000 do marca 2001 in pri katerem so sodelovali mladi iz različnih okolij, mladinske organizacije, znanstveniki, oblikovalci politik in javna uprava. Glede na obseg, trajanje, različnost ljudi, s katerimi so se posvetovali, in bogastvo informacij, ki so ga pri tem ustvarili, je to prvi primer posvetovanja na evropski ravni. Za nekatere države članice je bilo tudi sploh prvo. Sodelovalo je zelo veliko ljudi in bilo je zelo veliko dogodkov.

- Države članice so organizirale 17 nacionalnih konferenc, pri katerih je sodelovalo nekaj tisoč mladih ki so prispevali 440 predlogov.
- Na evropskem mladinskem srečanju v Parizu, oktobra 2000, ko je predsedovala Francija, so pregledali rezultate nacionalnih konferenc z bolj evropskega vidika; 450 mladim delegatom, ki so zastopali 31 držav, se je uspelo sporazumeti o približno 80 predlogih.
- Več kot 60 organizacij se je udeležilo obravnave v Ekonomsko-socialnem odboru v Bruslju februarja 2001.
- Znanstvena skupnost, ki jo zastopa okoli ducat multidisciplinarnih raziskovalcev, je bila povabljena, da spregovori o najverjetnejšem razvoju v prihodnosti.
- V vseh evropskih prestolnicah so potekala srečanja z državnimi funkcionarji, delavci v upravi in z nacionalnimi mladinskimi sveti; organizirana sta bila tudi dva sestanka nacionalnih direktorjev uradov za mladino (eden, da bi začeli dvostranska srečanja; drugi za zaključitev posvetovanj).
- Srečanje je potekalo tudi v Umeaju sredi marca 2001, predsedovala pa je Švedska. Mladi, mladinske organizacije, raziskovalci in javni organi so določili svoje prednostne naloge za politično ukrepanje.
- V Evropskem parlamentu so 24. aprila 2001 organizirali dan za razpravo. Prišlo je skoraj 300 udeležencev, predvsem mladih.

S posvetovanjem bomo nadaljevali. Belgijsko predsedstvo organizira konferenco v Ghentu novembra 2001, ki bo priložnost za Komisijo, da predstavi Belo knjigo in odpre razpravo o svojih predlogih.

Posvetovanje, ki je podrobno predstavljeno v Prilogi 1, na splošno potrjuje predstavljeno stanje in podpira nujnost nove spodbude.

Mladi si želijo usmeritve, ki bo uresničila njihova pričakovanja. Čutijo, da javne dejavnosti na lokalni, regionalni, državni in evropski ravni pogosto ne ustrezajo njihovim vsakodnevnim interesom in skrbem ter z njimi niso povezane. Mladi pozivajo h koreniti spremembi razmišljanja in prakse ter predvsem vztrajajo, da so pri tem polno vključeni v proces snovanja politik.

3.1 Ključna sporočila

Posvetovanje je prineslo štiri ključna sporočila.

➤ Aktivno državljanstvo za mlade

Mladi, s katerimi smo se posvetovali, se štejejo za odgovorne državljane. Želijo si več sodelovati v življenju skupnosti. Želijo, da bi se slišala njihova stališča do velikega števila različnih vprašanj. Tej volji po sodelovanju moramo dati prostor za izražanje na različnih ravneh, od lokalne do mednarodne; potekati mora v različnih oblikah – aktivno in predstavniško – in ne sme izključiti nobene vrste obveznosti, najsi bo enkratne ali trajne, spontane ali organizirane. Še več, sodelovanje ne sme biti omejeno na eno samo posvetovanje in prav gotovo ne na ankete o javnem mnenju. Mlade mora vključevati v proces odločanja.

Sodelovanje je treba brez izjeme spodbujati, kar pomeni, da ga j e treba olajšati tistim, ki imajo največ težav, in mladim, ki niso včlanjeni v organizacije, je treba zagotoviti lažji dostop do obstoječih struktur.

Informacije so nepogrešljive za razvijanje dejavnega državljanstva in ostajajo področje, od katerega mladi veliko pričakujejo: zavedajo se, da so področja, ki naj bi jih pokrili, zelo široka (zaposlitev, delovne razmere, stanovanje, študij, zdravje itd.) in presegajo informacije o programih Skupnosti, tako se njihova pričakovanja na prvem mestu nanašajo na spoznanje, da je treba zadovoljiti določeno potrebo. Mladi so tudi poudarili pomen enakih možnosti, načela bližine in visokega standarda etičnega obnašanja. Poleg tega so opozorili na pomen do uporabnika prijaznih informacij, kar vključuje potrebe mladih tako glede vsebine kot širjenja informacij.

➤ Širitev in prepoznavanje področij eksperimentiranja

Mladi želijo, da institucije na vseh ravneh spoznajo, da izobraževanje in usposabljanje nista omejeni samo na razpoložljive tradicionalne ali formalne vrste. Menijo, da bi bilo za ta ključni čas v njihovem obdobju učenja dobro, če bi nanj gledali holistično, ter bi upoštevali neformalne vidike izobraževanja in usposabljanja.

Bolj bi torej morali poudariti mobilnost in prostovoljno delo, ki še vedno nista dovolj razširjena in priznana: za mlade je prednostna naloga to dvoje razviti in povezati s politikami izobraževanja in usposabljanja. Mladi želijo, da se te širše izkušnje priznajo in finančno podprejo. Da bi bili resnično v celoti uspešni, se mora pri tej povezavi med formalnimi in neformalnimi razsežnostmi učenja upoštevati načelo individualnega razvoja ter morajo uporabiti sredstva in metode, ki so primerne za mlade in spodbujajo izmenjavo med enakovrednimi, ter oblike eksperimentiranja, pri katerih je sam postopek pomembnejši od rezultata.

➤ Razvijanje avtonomije mladih

Za mlade je avtonomija ključna zahteva. Odvisna je od virov, ki jih imajo na voljo, predvsem gmotnih. Vprašanje dohodka je torej ključnega pomena. Na mlade ne vplivajo le politika zaposlovanja, socialno varstvo in združevanje trgov delovne sile, temveč tudi stanovanjska in prometna politika. Vse to je pomembno za hitrejše omogočanje samostojnega življenja mladih. Razvijati pa jih je treba tako, da se upoštevajo stališča mladih in njihovi interesi ter da se dobro izkoristijo izkušnje na področju mladine. Mladi hočejo postati dejavni v družbi in čutijo, da politike, ki so povezane z različnimi vidiki njihovega življenjskega standarda, neposredno posegajo mednje, zato nasprotujejo omejevanju mladinskih politik na ozko določena področja.

➤ Za Evropsko unijo kot zagovornico vrednot

Velika večina mladih zatrjuje, da imajo določene vrednote, ki so enake tistim, ki jih povezujemo z evropskim združevanjem. Ne glede na to gledajo na institucije kot na subjekte, ki so pretežno nedostopni in zazrti sami vase.

Zaradi raznolikosti življenja in karier, ali kljub temu, mladi čutijo negotovost in prepoznavajo težave, s katerimi se bodo srečali v zasebnem in poklicnem življenju. Ta zavest o krhkosti lastnega položaja brez dvoma pojasnjuje njihovo širšo zaskrbljenost za tiste, ki so izključeni. Prepričani so, da je treba storiti še veliko več, da bi vsakemu posamezniku zagotovili temeljne pravice, in kar je še pomembnejše, da bi zagotovili pravice manjšinam ter se z vsemi razpoložljivimi sredstvi spopadli z vsemi oblikami razlikovanja in rasizma.

Mladi v Evropi se sklicujejo na iste temeljne vrednote kot Evropska unija. Pričakujejo, da je Evropska unija zmožna izpolniti njihove želje.

4. NOV IZZIV

Bela knjiga obravnava paleto vprašanj, ki so se zastavljala med posvetovanjem, ne glede na raven pristojnosti. Drži, da je sama mladinska politika v pristojnosti držav članic EU in je v nekaterih državah pretežno regionalizirana ter da se z njo pogosto ukvarjajo na lokalni ravni. Ravno odločitve na lokalni ravni najbolj vplivajo na vsakodnevno življenje mladih. Subsidiarnost se mora torej na tem področju uporabljati zaradi načela in učinkovitosti. Vendar pa je to še vedno združljivo z izboljšanim sodelovanjem na evropski ravni, kar bi povečalo učinek in usklajenost nacionalnih politik.

Zato je glavni namen Bele knjige dati Evropski uniji nov okvir za sodelovanje na področju mladine. Ta cilj je hkrati ambiciozen, izpolnjuje želje mladih, je realističen, določa prednostne naloge med številnimi vprašanji, ki so se zastavljala med posvetovanjem, in se zaveda različnih ravni odgovornosti. Sodelovanje mora biti zasnovano na sedanjih dejavnostih, mora biti združljivo z drugimi tekočimi pobudami in jih mora podpirati predvsem na področju zaposlovanja, izobraževanja in vključevanja v družbo – če bi se to izkazalo za potrebno – mora pa tudi olajšati sodelovanje med različnimi ravnmi odgovornosti in različnimi udeleženci. Za nov okvir sodelovanja poznamo dva glavna vidika:

- uporabo odprte metode usklajevanja na področju mladine;
- večje upoštevanje mladine v drugih politikah.

4.1 Področje mladine

4.1.1 Odprta metoda usklajevanja

Člen 149 Pogodbe govori o prispevkih k razvoju kakovostnega izobraževanja, tako da se spodbuja sodelovanje med državami članicami.

Interesov in skrbi mladih, kot so bili jasno izraženi med posvetovanjem, v bistvu ni mogoče zajeti v zakonodaji. Na drugi strani pa vsi udeleženci močno priznavajo dodano vrednost, ki bi jo ustvarilo skupno delo. Države članice so resnično odločene, da bodo tesneje sodelovale.

Zato je odprta metoda usklajevanja najprimernejša in so razmere za njeno učinkovito delovanje ugodne. Metoda vključuje "določitev smernic za Unijo skupaj s časovnim razporedom za doseganje kratko-, srednje- in dolgoročnih ciljev [držav članic]; uvedbo, ko je to primerno, količinskih in kakovostnih kazalcev in meril za primerjanje z najboljšimi na svetu, prilagojenih potrebam različnih držav članic in področij kot sredstvo za primerjanje pozitivnih izkušenj prakse; prenos evropskih smernic v državne in regionalne politike, tako da se določijo posebni cilji in sprejmejo ukrepi, pri čemer naj se upoštevajo nacionalne in regionalne razlike; periodično spremljanje in nadziranje, vrednotenje in primerjanje kot vzajemni učni procesi"¹³.

Odprta metoda usklajevanja torej omogoča, kot to poudarja Bela knjiga o upravljanju, "spodbujanje sodelovanja, izmenjavo pozitivnih izkušenj in soglašanje o skupnih ciljeh in smernicah držav članic... Zanaša se na redno spremljanje napredka pri doseganju teh ciljev in dovoljuje državam članicam primerjati svoja prizadevanja in se učiti na izkušnjah drugih."

Odprta metoda usklajevanja, prilagojena področju mladinske politike, je povzeta po odprti metodi usklajevanja, ki se uporablja za politiko izobraževanja. Opredeljuje prednostne teme, navaja skupne cilje in smernice ter zagotavlja nadaljevalne mehanizme. Vključuje tudi dogovore o posvetovanju z mladimi.

Komisija predlaga načrt:

- na predlog Komisije Svet ministrov periodično odloča o prednostnih področjih, ki so v skupnem interesu;
- vsaka država članica imenuje koordinatorja za mladinske zadeve. Koordinator deluje kot sogovornik Komisije. Koordinatorji predložijo Evropski komisiji podrobnosti o pobudah za politike, primerih najboljših praks in drugem gradivu za obravnavo izbranih tem;
- Evropska komisija predloži Svetu ministrov povzetek in analizo teh informacij skupaj s predlogi za skupne cilje;
- Svet ministrov določi skupne smernice in cilje za vsako temo ter opredeli postopke za spremljanje in nadzor, ter (kjer je to primerno) merila na podlagi kazalcev;
- Evropska komisija je pristojna za periodično spremljanje, nadziranje in vrednotenje ter poroča o napredku Svetu ministrov za mladino;
- Evropski parlament mora imeti ustrezno vlogo v tem procesu ter pri njegovem spremljanju in nadzorovanju. Ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij morata tudi imeti možnost izraziti svoje mnenje;
- z mladimi se je treba posvetovati o prednostnih temah in o njihovem nadaljnjem obravnavanju (glej točko 4.1.2 "Udeležba");
- države prosilke sodelujejo v okviru svojih možnosti.

¹³ Sklepi predsedstva, lizbonski Evropski svet, 23. in 24. marca 2000, 37. odstavek.

Predlagana odprta metoda usklajevanja je dodatek k vrsti mehanizmov Skupnosti ter ne vpliva na odločitve, ki bi bile lahko sprejete po Pogodbi in bi lahko Komisijo prepričale, da npr. predlaga določena priporočila po 149. členu.

4.1.2 Obseg ukrepov, pri katerih se uporabi metoda usklajevanja na področju mladine

Med različnimi dejavnostmi, ki štejejo kot primerne za področje mladine in ustrezajo odprti metodi usklajevanja, kot je bila opisana zgoraj, predlaga Evropska komisija participacijo, prostovoljno delo, informiranje, boljšo ozaveščenost javnih organov o zadevah, ki skrbijo mlade, in bolj splošno karkoli, kar bi morda prispevalo k razvijanju in priznavanju dejavnosti na področju mladih (npr. mladinsko delo, mladinski klubi, poulično delo, projekti za spodbujanje občutka državljanstva, vključevanje, solidarnost med mladimi itd.) v tistem delu, ki ga ne pokrivajo druge politike, kot so zaposlovanje, vključevanje v družbo in izobraževanje. To pretežno ustreza tistim dejavnostim in virom, ki jih običajno povezujemo z mladinskimi politikami na državni ravni.

Izvajanje odprte metode usklajevanja lahko temelji na analizah in predlogih posvetovanja, kot je to zapisano v Prilogi 1, s ciljem izboljšati raven sodelovanja na področju mladine in odzvati se na različne izzive.

V interesu dopolnjevanja in skladnosti naj bi rezultati odprte metode usklajevanja obogatili druge politike, pobude ali postopke Skupnosti in jim zagotovili boljšo kakovost, in sicer s stališča vsebine in virov.

Na podlagi navedenega obsega ukrepov je Evropska komisija določila naslednje prednostne teme za uporabo odprte metode usklajevanja – na prvem mestu in predvsem participacijo.

- **Participacija**

Participacija mladih je osnovna naloga držav članic. Uporaba odprte metode usklajevanja bo prinesla »evropsko dodano vrednost«, še posebej ker bo izboljšana participacija prispevala k razvijanju izobraževanja in aktivnega državljanstva mladih.

Participacijo bi morali predvsem razvijati v lokalnih skupnostih vključno s šolami, ki so za to idealna priložnost. Treba jo je tudi razširiti, tako da bo vključevala mlade, ki niso člani nobenih skupin.

Odprta metoda usklajevanja bi omogočila, da bi lokalne oblasti uvedle prilagodljive in inovativne mehanizme participacije ter vodila k širjenju regionalnih in nacionalnih mladinskih svetov, odprtih mladim, ki pa niso obvezno tudi dejavni člani teh organizacij.

Kot močno spodbudo mladim predlaga Komisija tudi krepitev posvetovalne strukture za mlade na evropski ravni. Ne da bi odpravili neposredne posvetovalne mehanizme in enkratne pobude, Evropska komisija predlaga mladinski forum, ki bi ga preoblikovali, tako da bi zastopal mlade, ki so ali pa niso včlanjeni v mladinske organizacije, da bi bil ustrezno telo za posvetovanje z mladimi o prednostnih vprašanjih po odprti metodi usklajevanja in za

nadaljnje spremljanje reševanja teh vprašanj. Možno naj bi bilo tudi povečati zastopanost mladih v Ekonomsko-socialnem odboru.

V podporo odprti metodi usklajevanja Komisija meni, da bi nekatere ukrepe lahko izvedli brez odlašanja. Zato namerava:

– v letu 2002 organizirati neposredni dialog z mladimi v obliki rednih srečanj na določeno temo;

– od 2002. leta dalje vključiti mlade v pobudo o prihodnosti Evrope, ki je zaživela po zasedanju Evropskega sveta v Nici;

– predlagati pilotske projekte za leti 2003 in 2004 v podporo lokalnim, regionalnim in državnim prizadevanjem za spodbujanje sodelovanja.¹⁴ Rezultati teh pilotskih projektov se bodo upoštevali kot del srednjeročne ocene programa MLADINA ter pri pripravi vseh prihodnjih programov.

• Informiranje

Participacija gre z roko v roki z zagotavljanjem informacij mladim. Na prvem mestu so za obveščanje mladih, npr. o evropskih zadevah, odgovorne države članice. Zato je treba to zadevo obravnavati tudi po odprti metodi usklajevanja. Po možnosti je treba priti v stik z mladimi, vsekakor pa s tistimi, ki so z mladimi že v stiku v šolah, klubih, združenjih itd. Tako množično obveščanje bo zahtevalo usklajen pristop, veliko virov in vključitev mladih v načrtovanje in uporabo teh sporazumevalnih orodij. Ta pristop bo usklajen z novo politiko obveščanja EU, ki še posebej izhaja iz načel upravljanja in se zdaj oblikuje v tesni povezavi z Evropskim parlamentom.

V podporo odprti metodi usklajevanja Komisija meni, da je nekatere ukrepe mogoče izvesti brez odlašanja. Tako namerava:

– v začetku leta 2002 uvesti elektronski vhod, da bi čim večjemu številu mladih omogočila dostop do informacij o Evropi, zamisel pri tem je bila, da poiščejo sinergije med sedanjimi stranmi in elektronskim vhodom;

– vzpostaviti elektronski forum.

• Prostovoljno delo med mladimi

Prostovoljno delo je oblika socialnega sodelovanja, poučna izkušnja in dejavnik pri zaposljivosti in vključevanju ter kot tako izpolnjuje pričakovanja mladih in družbe.

Z uporabo odprte metode usklajevanja bi si v prihodnjih letih morali prizadevati za razvijanje prostovoljnega dela na državnih, regionalnih in lokalnih ravneh. Glede na to je morda treba razmisliti o položaju mladih prostovoljcev s stališča pravne in socialne zaščite.

¹⁴ Npr. projekti, pri katerih se uporablja medmrežje kot dopolnilo dejavnosti v okviru pobude "elektronska demokracija" (IST Key Action 1).

Dobre prakse Evropske prostovoljne službe bodo koristile pri uveljavljanju prostovoljnega dela kot ustaljene prakse med mladimi (vrsta nadzora, načini financiranja itd.). Na evropski ravni je pomembno zagotoviti, da bo prostovoljno delo priznано kot poučna izkušnja in obdobje neformalnega učenja. Načrt evropskega prostovoljnega dela za mlade bi lahko razširili, tako da bi vključeval partnerstvo s telesi po vsem svetu, ki bodo organizirala in podpirala prostovoljno delo. Države članice naj takoj ukrepajo in odstranijo ovire za mobilnost mladih prostovoljcev.

- **Boljše razumevanje mladine**

Na evropski ravni je treba bolje razumeti dejanskost, ki je povezana z mladimi. Zato Evropska komisija predlaga uporabo odprte metode usklajevanja za:

- razmislek o sedanjih strukturah, študijah in raziskavah o mladini, ki potekajo v Evropski uniji, in njihovo povezovanje; s stališča dopolnjevanja bomo upoštevali delo in pobude drugih mednarodnih teles (Sveta Evrope, OECD, Združenih narodov itd.);

- osredotočanje razprave na pravi pristop na evropski ravni;

- sestavljanje, kadar je to primerno, študijskega in raziskovalnega programa predvsem na podlagi opravljenega dela na državni ravni in izraba priložnosti, ki jih daje šesti evropski okvirni raziskovalni program¹⁵;

- zagotavljanje potrebnih statističnih virov, pri čemer se optimalno izrabijo viri, ki so že na voljo preko Evropskega statističnega sistema¹⁶.

4.2 Večje upoštevanje mladine v drugih politikah

Vsa druga področja, ki so bila omenjena med posvetovanjem, kot so zaposlovanje, izobraževanje, formalne in neformalne oblike učenja, vključevanje v družbo, rasizem, sovraštvo do tujcev, izseljevanje, potrošništvo, zdravje in preprečevanje tveganja, okolje, enake možnosti za moške in ženske itd., bodo zahtevala tesno participacijo z različnimi organi na državni in evropski ravni.

Politike in ukrepanja na evropski ravni bodo temeljili na Pogodbi in bodo uporabljali različne razpoložljive instrumente.

Evropska komisija bo zagotovila, da bodo, kadar je to primerno, politike in oblike ukrepanja bolj upoštevale smernice za mlade ne glede na uporabljene instrumente. V ta namen bodo upoštevali rezultate posvetovanja, kot je to navedeno v Prilogi 1.

Ministri, odgovorni za mladino, naj bi tudi zagotovili upoštevanje interesov mladine v drugih politikah na državni ravni in pri izvajanju evropskih politik.

¹⁵ 7. prednostna naloga okvirnega raziskovalnega programa 2002–2006: "Državljeni v razvijajoči se družbi znanja".

¹⁶ Evropski statistični sistem (ESS) je mreža vseh vladnih teles na različnih ravneh (regionalni, državni in na ravni Skupnosti), ki so pristojna za zbiranje, obdelavo in širjenje statističnih informacij, potrebnih za gospodarsko in družbeno življenje Skupnosti. Evrostat je osrednji element Evropskega statističnega sistema.

Na podlagi posvetovanja Evropska komisija meni, da so izobraževanje, vseživljenjsko učenje, mobilnost, zaposlitev, vključenost v družbo, rasizem in sovražstvo do tujcev prednostna področja, pri katerih je treba upoštevati vidik mladine. Vprašanje avtonomije mladih prav tako zahteva poglobljeno preučevanje.

• **Izobraževanje, vseživljenjsko učenje in mobilnost**

Izobraževanje in usposabljanje, pa naj si bo to v šoli, na univerzi ali v kakršni koli drugi obliki neformalnega učenja, sta obravnavana v korespondenci s Svetom (o ciljih sistemov izobraževanja in usposabljanja ter ustvarjanju evropskega področja vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja) in se nadaljujeta na ravni Skupnosti.

V skladu s tem mladinska združenja, socialni delavci in lokalne oblasti v številnih državah sodelujejo pri poglobljenem delu z mladimi. Medtem ko ostaja inovativno in neformalno ter sestavlja vsesplošni sveženj ukrepov vseživljenjskega učenja, bi bilo za to delo koristno, da:

- se jasneje opredelijo koncepti, pridobljene veščine in standardi kakovosti;
- se bolj upošteva ljudi, ki sodelujejo v teh dejavnostih;
- so te dejavnosti bolj priznane;
- se bolj dopolnjuje s formalnim izobraževanjem in usposabljanjem.

Imamo tudi Akcijski načrt in Priporočilo o mobilnosti, ki ju je Evropski svet potrdil decembra 2000 v Nici in po postopku za soodločanje Evropski parlament in Svet julija 2001. Te pobude morajo biti usklajene z vsako pobudo, ki bi nastala pri uporabi odprte metode usklajevanja na področju mladine.

• **Zaposlovanje**

Evropska unija je že vrsto let zelo dejavna na področju zaposlovanja. Po sklepih zasedanja Evropskega sveta v Luksemburgu, novembra 1997, je pripravila evropsko strategijo zaposlovanja, ki je zasnovana v novem poglavju o zaposlovanju »New employment charter« v Amsterdamski pogodbi.

Države članice so dolžne izvajati politike, ki spodbujajo združevanje in napredovanje vseh na trgu deloven sile. Te politike se navezujejo na štiri glavne "stebre": povečanje možnosti za zaposlovanje; razvijanje podjetniškega duha in odpiranje novih delovnih mest; spodbujanje podjetij in njihovih uslužbencev k prilagodljivosti; krepitev enakih možnosti za moške in ženske.

Smernice za zaposlovanje prav v zvezi z mladimi poudarjajo potrebo po politikah za preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti s pomočjo individualnega svetovanja; izboljšane sisteme izobraževanja in usposabljanja; zmanjšanje števila mladih, ki predčasno izstopijo iz sistemov izobraževanja in usposabljanja, pouk o novih tehnologijah, ki je na voljo vsem.

• **Družbena vključenost**

Na zasedanju v Lizboni marca 2000 se je Evropski svet odločil uvesti odprto metodo usklajevanja za spodbujanje družbene vključenosti. Na podlagi evropske strategije zaposlovanja združuje ta metoda skupne cilje pri odpravljanju družbene izključenosti in revščine (sprejeta na Evropskem svetu v Nici decembra 2000) in nacionalne akcijske načrte (ki so bili prvič predstavljeni junija 2001).

Države članice smo pozvali, da v svojih nacionalnih načrtih določijo svoje prednostne naloge in glavne politične ukrepe, ki temeljijo na štirih skupnih ciljih, sprejetih v Nici: spodbujanje sodelovanja na trgu zaposlovanja in dostop do potrebnih virov, pravic in storitev za vse; preprečevanje nevarnosti za izključenost, ukrepi za najranljivejše člane družbe; mobiliziranje vseh udeležencev in spodbujanje sodelovanja.

Pri bolj specifičnih vprašanjih v zvezi z mladimi so bili v skupnih ciljih in nacionalnih akcijskih načrtih obravnavani različni vidiki: razvijanje trga delovne sile, ki daje prednost vključevanju mladih; zagotovitev zadostnih sredstev in dohodka mladim v težavah, še posebej pripadnikom manjšin, mladim ženskam, katerih zaposlitev je negotova, in mladim invalidom; odpravljanje neenakosti v izobraževanju; izboljšanje dostopa do kakovostnih storitev (stanovanje, zdravje, kultura in pravičnost); ožvitev področij, ki so zapostavljena z več vidikov.

- **Mladi proti rasizmu in ksenofobiji**

Amsterdamska pogodba je v 13. členu močno okrepila prizadevanja za odpravo vseh oblik razlikovanja in Evropska unija je pridobila nove vire na tem področju (v obliki dveh direktiv in akcijskega programa).¹⁷

Mladi so še posebej dojemljivi za odpravljanje razlikovanja, predvsem rasizma in ksenofobije, in se še posebej zavzemajo za večkulturno družbo.

Na ravni Skupnosti se predlaga, da se v vseh programih in ukrepih Skupnosti, ki vplivajo na mlade, da prednost odpravljanju rasizma in ksenofobije. Sodelovanje z Evropskim centrom za spremljanje in nadzorovanje rasizma in ksenofobije bi lahko okrepili in podprli dejavnosti civilne družbe na tem področju. Delo Komisije bo temeljilo na povezovanju mladinskih organizacij, ki so dejavne pri odpravljanju rasizma in ksenofobije ter se zavzemajo za spoštovanje vseh, še posebej manjšin. Cilj je omogočiti mladim, da prispevajo k vsesplošnim prizadevanjem EU na tem področju.

Na državni ravni bi morale države članice tudi to vprašanje postaviti v ospredje svojih ukrepov za mlade. Poulično delo v obliki lokalnih projektov, usmerjenih k solidarnosti in odgovornosti, mora igrati ključno vlogo.

- **Avtonomija za mlade**

¹⁷ Direktiva 2000/43/ES za izvajanje načela enakega obravnavanja oseb ne glede na raso ali narodnost. Direktiva 2000/78/ES, ki uvaja splošni okvir za enako obravnavanje v zaposlovanju in poklicu. Akcijski program Skupnosti za odpravo razlikovanja 2001 – 2006: program zagotavlja podporo dejavnostim, katerih cilj je odpraviti razlikovanja na podlagi rase ali narodnosti, vere in prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti.

Glede na izreden pomen avtonomije mladih, kar je bilo ugotovljeno med posvetovalno vajo, predlaga Evropska komisija ustanovitev delovne skupine na visoki ravni, ki bi na to temo svetovala Komisiji in Svetu ministrov v različnih zasedbah. To je zapleten problem, ki zahteva znanje različnih strok, rešitve pa morajo vključevati še številne druge politike, ne le mladinsko (zaposlovanje, družina, socialno varstvo, zdravje, promet, pravičnost in notranje zadeve).

4.3 Vloga programa MLADINA

Cilj programa MLADINA je spodbuditi mlade, da bi dejavno prispevali k evropskemu združevanju, razvijanju medkulturnega razumevanja, krepitvi temeljnih vrednot, kot so človekove pravice, k boju proti rasizmu in ksenofobiji, razvijanju čuta za solidarnost, spodbujanju podjetniškega, iniciativnega in ustvarjalnega duha, spodbujanju priznavanja neformalnega izobraževanja in krepitvi sodelovanja vseh ljudi, ki delajo na področju mladine. Program je na voljo tudi državam prosilkam.

Program MLADINA je torej vir nove oblike sodelovanja, ki jo zagovarja Bela knjiga. S popolnim spoštovanjem Odločitve¹⁸ Evropskega parlamenta in Sveta, s katero je bil ta program uveden, bo Evropska komisija predlagala v vsakoletnem načrtu dela prednostne naloge, ki so v skladu s smernicami odprte metode usklajevanja. Srednjeročna ocena in priprava novega programa od leta 2007 dalje bosta prav tako pomagali zagotoviti, da bo program omogočal optimalno podporo delu po odprti metodi usklajevanja na področju mladine.

Poleg omenjenih posebnih ukrepov, ki jih bomo razvili v okviru programa MLADINA kot odziv na opravljeno delo pri pripravi Bele knjige, bi morali imeti novo spletno stran na temo rasizma in sovraštva do tujcev; stran bi bila namenjena mladim in bi jo mladi po možnosti tudi pripravljali.

5. SKLEP

Bela knjiga predlaga, da bi Evropski uniji dali nov okvir za participacijo v mladinski politiki.

S tem se odziva na trdno zahtevo vseh strani, povezanih z mladinsko politiko, in tudi držav članic.

Sodelovanje bo temeljilo na sedanjih dejavnostih držav in Skupnosti ter na organiziranju uporabe odprte metode usklajevanja na posebnem področju mladine in večjem upoštevanju mladine v drugih politikah.

Najprej bo Bela knjiga predstavljena na simpoziju v Ghentu, ki ga organizira belgijsko predsedstvo in se ga bodo udeležili vsi, s katerimi smo se posvetovali v okviru tega procesa. Na Svetu za izobraževanje/mladino 29. novembra bo Komisija predstavila ministrom svoje ugotovitve. Bela knjiga bo predstavljena tudi Evropskemu parlamentu, Odboru regij in Ekonomsko-socialnemu odboru, da bi izvedeli njihovo mnenje.

Komisija bo vzpostavila dogovorjene mehanizme sodelovanja in prevzela potrebno nadaljevanje dela ter njegovo spremljanje in nadzorovanje.

¹⁸ Odločitev št. 1031/2000/ES z dne 13. 4. 2000.

PRILOGE

Priloga 1 Rezultati posvetovanja

- 1 Ni demokracije brez sodelovanja
 - 1.1 Analiza rezultatov
 - 1.2 Predlogi, ki izhajajo s posvetovanj
- 2 Izobraževanje, odločilna stopnja za mlade
 - 2.1 Analiza rezultatov
 - 2.2 Predlogi, ki izhajajo s posvetovanj
- 3 Zaposlovanje kot sredstvo za boljše vključevanje mladih
 - 3.1 Analiza rezultatov
 - 3.2 Predlogi, ki izhajajo s posvetovanj
- 4 Kako najbolje izkoristiti svojo mladost
 - 4.1 Analiza rezultatov
 - 4.2 Predlogi, ki izhajajo s posvetovanj
- 5 Evropa, ki temelji na vrednotah
 - 5.1 Analiza rezultatov
 - 5.2 Predlogi, ki izhajajo s posvetovanj

- 6 Prispevek k Beli knjigi
- Priloga 2 Pregled evropskih dejavnosti na mladinski fronti
- 1 Program MLADINA
- 2 Politične pobude, ki vplivajo na mladino
- 3 Financiranje v zaposlovanju, izobraževanju, kulturi in varstvu mladine
- 4 Listina temeljnih pravic
- 5 Podpora Evropskega parlamenta
- 6 Prispevki Ekonomsko-socialnega odbora in Odbora regij
- 7 Dialog z Evropskim mladinskim forumom
- 8 Delo Sveta Evrope
- 9 Študije in javnomnenjske raziskave, ki jih je sprožila Evropska komisija

PRILOGE

PRILOGA 1 REZULTATI POSVETOVANJA

Posvetovanje pred to Belo knjigo ni bilo samo obsežno, s čimer je bil ustvarjen zagon, temveč je prineslo tudi številne predloge.

Ti predlogi so rezultat dogovorov in izmenjav mnenj med vsemi sodelujočimi na področju mladine, to je mladimi, predstavniki mladinskih organizacij, raziskovalci, upravljavci in snovalci politike.

Ni treba posebej poudarjati, da mladi v Evropi niso vsi enaki. Družbene, gospodarske, kulturne in regionalne razlike je mogoče opaziti na ravni skupnosti in posameznika, državni in evropski javni organi pa morajo biti na to pozorni. Zgornji predlogi se nanašajo na številna področja in večinoma potrjujejo analizo Komisije glede izzivov, pred katerimi je Evropa na področju mladine, ter potrebe po obnovljenem političnem ukrepanju. Kakovost predlogov odpira številne poti ukrepanja. Med posvetovanjem so mladi določili pet glavnih področij:

- sodelovanje;
- izobraževanje;
- zaposlovanje, poklicno usposabljanje, družbena vključenost;
- blaginja, samostojnost posameznika, kultura;
- evropske vrednote, mobilnost, odnosi s preostalim svetom.

Spodaj zapisani rezultati temeljijo na njih. Za vsako temo je Komisija analizirala rezultate posvetovanja in si pri tem vsestransko prizadevala povzeti to, kar so povedali mladi. Našteti primeri potrjujejo dejstvo, da na tem področju potekajo že številni zanimivi projekti (glej okvirčke). Vendar to ni niti izbor najboljših niti izčrpen opis vseh pobud.

Zadnji del povzema predloge, ki so jih mladi in vsi, ki so sodelovali na posvetovanju, naslovili na javne organe. Ti predlogi so razvrščeni glede na raven posredovanja, številni se dejansko nanašajo na države članice. V svoji predstavitvi je Komisija skušala kar se da zvesto ponoviti predloge posvetovanja, da bi z njimi seznanila evropske snovalce politike. Vendar ni nujno, da predlogi, opisani v nadaljevanju, izražajo poglede Komisije.

1 NI DEMOKRACIJE BREZ SODELOVANJA

1.1 Analiza rezultatov

Sodelovanje mladih je stalna tema, o kateri so bila v Evropi in po vsem svetu napisana številna besedila. Posvetovanje je tako izrazilo politično voljo, da mora sodelovanje mladih dobiti prednost v različnih oblikah. Mladim je tudi omogočila, da so predstavili predloge, poleg tega pa je bila primer sodelovanja, za kakršno se je zavzemala.

- *Jasna zahteva*

Najodločnejše sporočilo mladih je njihova volja, da dejavno sodelujejo v družbi, v kateri živijo. Če so izključeni, demokracija ne more pravilno delovati. Menijo, da je stališče, da niso zainteresirani ali da niso predani, neutemeljeno in nepravilno. Čutijo, da ne dobijo ne sredstev ne informacij in ustreznega usposabljanja, ki bi jim omogočili dejavnejšo vlogo. Mladinske organizacije tudi menijo, da je pravica do sodelovanja temeljna pravica, ki mora veljati za vse brez razlikovanja. Mnoge od njih si prizadevajo, da bi to pravico mladim pomagale uresničiti v praksi.

Odstotek ljudi, mlajših od 25 let, ki sodelujejo na lokalnih, državnih ali evropskih volitvah, je na splošno dokaj nizek. Vendar veliko kazalcev govori o tem, da se močno zanimajo za javno življenje. Raziskovalci menijo, da razkorak med pričakovanji in prakso pojasnjuje željo in potrebo po večjem sodelovanju. Ta zahteva ni presenetljiva in tudi ne nova, vendar se je spremenil način, kako je izražena. Stopnja udeležnosti se od posameznika do posameznika prav tako zelo razlikuje.

• **Globalna zamisel, univerzalna pravica, različni pristopi**

Mladi želijo imeti pravico izraziti svoje mnenje o vseh vidikih vsakodnevnega življenja, kot so družina, šola, delo, skupinske dejavnosti, lokalno območje itd., seveda so pri takem delovanju vključeni tudi v širša gospodarska, socialna in politična vprašanja.

Dostop in dialog

»Mladi glas – Llais Ifanc«: Pobuda valižanskega parlamenta, ki mladim omogoča, da izrazijo svoje poglede, svetuje, kje najti informacije, ter organizira razprave in pogovore.

<http://www.wales.gov.uk/youngvoice>

Zanimanje mladih ni omejeno na lokalne vsebine; razteza se zadeva tudi na regijo, državo, Evropo in svet. Z drugimi besedami, pravica do sodelovanja ne bi smela biti omejena, sodelovanje pa bi moralo biti mladim omogočeno brez omejitev. Zato se zavzemajo, da bi jim, ne glede na to ali so ogroženi ali odrinjeni na rob, pripadniki etničnih manjšin ali nezakoniti priseljenci, bilo omogočeno večje sodelovanje, ukrepanje, ki je del širše kampanje za univerzalno sodelovanje brez razlikovanja.

Pristop organizacij civilne družbe je podoben, čeprav prevladuje v praksi zahteva, da je poudarek na bolj usmerjenih ciljih ali skupinah (mladi v lokalnem okolju, na podeželju, ranljivejše skupine, mlade ženske itd.). Zagovarjajo bolj povezan in dolgoročen pristop, kar pomeni, da spodbujajo vse oblike sodelovanja in vse dejavnosti, ki temeljijo na posameznikovi predanosti in prostovoljnem delu mladih.

• **Sodelovanje mladih – proces učenja**

Sodelovanje zahteva, da mladi pridobijo spretnosti in strokovno znanje ali izboljšajo že pridobljeno. Sodelovanje vključuje proces postopnega učenja.

Prva stopnja, v lastnem okolju mladih (šola, lokalno okolje, mesto, mladinski center, združenje itd.), je nasploh odločilna. Daje jim možnost, da pridobijo samozavest in izkušnje, potrebne za doseg naslednjih stopenj. Še več, predvsem v lokalni skupnosti lahko sodelovanje povzroči spremembe, ki so otipljive, vidne in jih je mogoče preveriti. Na tej ravni imajo mladi možnost ne le povedati svoje mnenje, temveč tudi vključiti se v odločanje.

Podpora lokalnemu sodelovanju

Okrožje Osterbro v Koebenhavnu sodeluje skupaj s 16 danskimi občinami v poskusnem projektu, ki nudi široko pahljačo dejavnosti z namenom povečati izkušnje mladih z demokracijo, njihovo odgovornost in njihov vpliv. Osterbro je ustanovil mladinski center z osebno naravnano svetovalno službo, komunikacijska orodja in gledališke dejavnosti. Glavna značilnost tega centra je, da ga vodijo mladi sami. Imenovali niso ne direktorja ne uprave. Odprt je za vse mlade med 12 in 25 letom. Članstvo ni potrebno: mladi prihajajo, da bi izpeljali projekt, o katerem se ne izreka nikakršna sodba, kajti edini namen centra je pomagati mladim, da uspešno končajo svoje projekte.

V drugi fazi se mladi začnejo zavedati, da se na višjih ravneh odločanja, še posebno na evropski ravni, sprejema cela vrsta odločitev, ki vplivajo na lokalno območje: treba je torej ukrepati in napredovati od ene do druge z oblikovanjem povezav in mrež.

Še več, sodelovanje omogoča mladim, da pridobijo znanje in spretnosti, ki jih morajo skušati uresničiti na različnih področjih (gospodarskem, socialnem, kulturnem, političnem itd.) in v različnih institucionalnih okoljih. Delitev na formalno in neformalno izobraževanje zaznavajo kot neproduktivno. Čeprav šola ostaja odličen forum za učenje in sodelovanje, je po mnenju mladih še vedno pomanjkljiva, ker jih ne upošteva kot dejavne državljane.

• **Sodelovati? Da .. a kako?**

Mladi menijo, da sedanji načini sodelovanja niso zadovoljivi. Previdni so glede določenih oblik predstavniške demokracije, vendar nimajo zadržkov, ko gre za sodelovanje na lokalni ravni, ki je neposrednejše in takojšnje. Mnenja o mladinskih organizacijah so deljena, nekateri menijo, da so to najustreznejše oblike sodelovanja, drugi pa ne vidijo njihove privlačnosti in imajo raje bolj ali manj formalne skupine, dejavne na lokalni ravni, mladinske klube ali združenja, mladinske parlamente itd. Zelo malo jih meni, da je za majhen odstotek mladih, ki sodelujejo v javnem življenju, vzrok odkrito zavračanje sodelovanja ali namerna strategija dela družbe.

S pospeševanjem neposrednega sodelovanja mladih organizacije same sebe vidijo kot koristno proti teži institucijam. Nekateri verjamejo, da je pripadnost neki organizaciji eden od pogojev sodelovanja. Drugi čutijo, da sedanje organizacije nič več ne izpolnjujejo pričakovanj nekaterih mladih, zato jih pozivajo k inovativnim pristopom, da bi postale dostopnejše. Podobno kot mladi si organizacije s tega področja želijo povečanje javnih skladov za nevladne organizacije, da bi tako ohranile svojo družbeno vlogo.

Raziskovalci so poudarili potrebo po poživitvi organizacij, za katere se zdi, da se glede na svojo družbeno podlago in prakso vse bolj oddaljujejo od teženj mladih. Poleg tradicionalnih članov je treba poiskati načine, da bi pritegnili mlade, ki ne želijo biti člani organizacij. Nove možnosti ponujajo nove komunikacijske tehnologije, predvsem medmrežja: te pospešujejo dostop do informacij in so videti bolj prirojene zahtevi po sodelovanju, ki se postopoma premika od kolektivnega sodelovanja k bolj individualnim oblikam.

• **Resnično sodelovanje namesto simboličnega**

Mladi nasprotujejo povsem simboličnim oblikam sodelovanja. Vendar je bilo posvetovanje zaznano kot dober pristop, če bodo na njem predstavljena menja in priporočila upoštevana.

»Proizvod« Bele knjige

»Gestalte Deine Zukunft selbst!«: Ta projekt sestavlja tribuna za razpravo in mreža za mlade. Forum vodijo mladi sami. Vprašanja se obravnavajo v elektronski obliki ali v publikacijah na papirju. Glavni namen je kroženje informacij in razprava o novih zamislih. To pobudo je dala nacionalna konferenca, organizirana v Nemčiji kot del postopka Bele knjige. Financira jo ministrstvo, pristojno za mlade.
<http://www.u26.de>

Predstavniki mladinskih organizacij se zavzemajo za sistematičnejšo uporabo te vrste posvetovanja, tudi na evropski ravni. Nekatero obliko soupravljanja¹⁹ – kot ta, ki jo izvaja Svet Evrope – so bile prav tako omenjene kot oblike sodelovanja, iz katerih je mogoče črpati navdih.

¹⁹ Več kot 30 let je Svet Evrope edina mednarodna organizacija, ki izvaja sistem soupravljanja na področju mladine. Podrobneje, njegove strukture odločanja vključujejo predstavnike mladinskih organizacij, ki delujejo skupaj z vladnimi predstavniki, da bi odločali o politikah in programih institucije. Te politike in programi se predložijo v sprejemnem odboru ministrov, glavnemu telesu Sveta Evrope za odločanje. To načelo soupravljanja izhaja iz deklaracije Ministrskega sveta z dne 12. januarja 1971 (dokument CM/Del/Concl (71) 196 XXII).

Raziskovalci so zelo odločno govorili v prid vključevanju mladih celo v odločanje. Le navidezno sodelovanje bi lahko spodkopalo njihovo zaupanje v institucije in sposobnost ali celo voljo institucij, da jim dodelijo polno vlogo.

• **Pogoji sodelovanja**

Stališče mladih je, da je pravni okvir ena od potrebnih zahtev za pravo sodelovanje. Potrebna sta pomoč strukturam, vključenim v sodelovanje, in sklicevanje na načelo izobraževanja za demokracijo. Mladinske organizacije pozivajo tudi k spodbujanju vseh oblik sodelovanja, sedanjih in novih. To predpostavlja priznanje in podporo sedanjim ali novim strukturam. Potrebna so večja sredstva, tako časovna kot denarna, ob državljanem usposabljanju za vse pa je treba upoštevati značilne ovire pri dostopu do teh sredstev (socialne, kulturne, telesne, psihološke itd.). Nazadnje, vztrajajo, da se mnenja in prispevki mladih izrecno vključijo v odločitve in da so o tem obveščeni.

Ta podlaga bi lahko, kot menijo mladi, vključevala določitev načel, pravil ali obveznosti o volilni starosti in primernosti (vključno z vprašanjem znižanja starosti za volilno pravico), o razširitvi te pravice (na priseljence, na primer) ali celo o uvedbi aktivnega državljankega usposabljanja.

Oblikovanje pravne podlage

Pod pokroviteljstvom Sklada družbene pobude je mesto Antwerpen 1997. let. izdelalo projekt »Jeunesse et Cite' (Mladost in mesto), da bi še bolj upoštevali mnenja in potrebe mladih v mestu. V ta namen je bila oblikovana zakonska določba (»Mladinski paragraf«), po kateri je treba obvezno analizirati vpliv vseh političnih odločitev, ki jih sprejme občina, na mlade. Prav tako se opravljajo raziskave in kvalitativne študije o življenjskem standardu mladih v mestu.

<http://www.xs4all.be/?jesgent/index230.htm> ali JS@mail.dma.be

Drugi veliko omenjani prednostni pogoj je potreba po ustreznih informacijah. Seveda že več let različna telesa skušajo izboljšati kakovost obveščanja za mlade, vendar ni videti, da bi jim to uspelo. Na splošno ne gre za pomanjkanje informacij, temveč za to, da niso prav koristne. Mladi potrebujejo posebne informacije, ki ustrezajo njihovim tekočim potrebam, vendar tudi brez predsodkov ali opomb, ki so zanje ali za manjšine žaljive. Medmrežje je eno od komunikacijskih orodij, ki ga je treba razvijati, pod pogojem, da je zlahka dostopno in ne drago. Mladinske organizacije tudi opozarjajo na potrebo po informacijah, ki so bolj usmerjene, manj centralizirane in so sestavni del pravilne strategije.

Raziskovalci čutijo, da je prvi pogoj za sodelovanje tudi oblikovanje pravne podlage, izobraževanje državljanov in poskus vzpostaviti dialog, ki temelji na izkušnjah mladih. Vendar moramo naprej, odpreti nova področja, na katerih mladi, učitelji, mladinski delavci in upravljavci združeno organizirajo skupen projekt, ki bo resnično uspešen samo, če bo vodil k utemeljenim odločitvam in dosežkom.

1.2 Predlogi s posvetovanj

Sodelovanje mladih v javnem življenju

Tu sta pomembna dva vidika; prvi je bolj formalen in vključuje mehanizme predstavniške demokracije, drugi je bolj neformalen in si prizadeva razviti nove oblike sodelovanja. Samo če se bomo zavedali obeh teh razsežnosti, lahko najbolje uporabimo družbeni kapital, ki ga pomenijo mladi.

Predlagane smeri ukrepanja temeljijo na teh načelih:

- pomembnost lokalne ravni;
- potreba po razširitvi sodelovanja tudi na mlade, ki niso vključeni v mladinske organizacije, in tudi na vsebine, ki niso značilne za mladino;
- šola ostaja eden od forumov za sodelovanje, ki mora dobiti prednost, čeprav se priznava pomen neformalnega učenja in izobraževanja;

– pomoč mladim za sodelovanje ni omejena na spraševanje o njihovem mnenju.

Na državni, regionalni in lokalni ravni

- Lokalne oblasti po vsej Evropi naj široko vpeljejo prilagodljive in inovativne mehanizme sodelovanja v širokem izboru vsebin (šole, šport, dvorane, združenja itd.), ki bodo mladim dopuščale izbiro delovnih metod in ki se navezujejo na posrednike. V skladu z različnimi lokalnimi ureditvami bi lahko poskrbele za dialog med različnimi ravni odločanja ter mreži za izmenjavo izkušenj in najboljše prakse.
- Utrditi je treba temeljne vloge vseh delujočih na tem področju, njihove vloge kot zagovornikov in posrednikov v procesih sodelovanja.
- Pomembna je široka uvedba mladinskih svetov na regionalni in državni ravni; ti morajo biti odprti za mlade, ki niso vključeni v organizacije, in neodvisni od političnih moči. Regionalne in državne oblasti bi se morale s temi mladinskimi sveti posvetovati o vseh odločitvah, ki pomembno vplivajo na mlade.
- Državna raven je bistveni povezovalni člen med lokalnimi in evropskimi ravni:
 - Evropi mora dati predloge in priporočila ter zglede najustreznejše prakse posredovati naprej;
 - odgovorna je tudi za predstavitev ciljev, skupno zastavljenih na evropski ravni, tako da jih prilagaja posebnim političnim, institucionalnim in organizacijskim značilnostim držav članic.
- Države članice bi morale objaviti, kaj nameravajo narediti za vključevanje mladih; med temi prednostnimi nalogami bi bili tudi navedba ciljnih števil (na primer glede ciljne populacije, skrajni roki) in določitev mehanizmov za spremljanje rezultatov.
- Po vzoru Bele knjige bi bil sestavni cilj vključitev mladih v ta proces.

Na evropski ravni

- Evropski mladinski forum bi moral postati dostopen ne samo mladinskim organizacijam in državnim mladinskim svetom (na regionalni in lokalni ravni), temveč tudi mladim, ki jih te strukture ne zajemajo. Razširjeni forum te vrste bi bil očitno telo za dialog z evropskimi institucijami:
- Pospeševanje oblikovanja mrež in neposrednega dialoga, še zlasti s pomočjo rednih srečanj (na primer o prednostnih vprašanjih, vključenih v Belo knjigo).
- Financiranje (z državami članicami) poskusnih projektov v podporo prizadevanjem, doseženim na lokalni, regionalni in državni ravni za pospeševanje sodelovanja mladih na vseh ravneh in v vseh oblikah.
- Ob sodelovanju z državami članicami organizirati način, da se mladi vključijo v razpravo o prihodnosti Evrope pred Evropskim svetom v Nici.
- Okrepitev sodelovanja s Svetom Evrope.
- Povečanje zastopanosti mladih v Ekonomsko-socialnem odboru (prošnja državam članicam za imenovanje več zastopnikov s področij, povezanih z mladino).
- Imenovanje varuha človekovih pravic za mladino (tudi na državni ravni).

Informiranje in sodelovanje sta neločljivo povezana

Namen evropskega ukrepanja ni povečati število struktur, poti in količino informacij, ki so že na voljo, temveč izboljšati kakovost informacij.

Države članice so odgovorne, da mladim zagotavljajo informacije, in to vključuje področje evropskih zadev. EU dopolnjuje te informacije. Vsi informacijski ukrepi kakršne koli vrste morajo temeljiti na teh načelih:

- izrecno priznanje resnične potrebe po informacijah in tako po usklajeni strategiji za obveščanje mladih;
- enake možnosti informiranja;
- prost dostop do vseh praktičnih informacij;
- bližina, prožnost, uporabnikom prijazno komuniciranje;
- visoki standardi etičnega vedenja;

– sodelovanje mladih pri načrtovanju, izvajanju in razvijanju komunikacijskih orodij, ki jih zadevajo.

Vsa informacijska in komunikacijska gibanja za mlade morajo temeljiti na treh točkah:

- vsebina informacij mora biti prilagojena pričakovanjem mladih;
- sredstva in poti za širjenje teh informacij, morajo biti zlahka dostopni in uporabnikom prijazni, informacije pa morajo biti dosegljive v temeljnem okolju mladih (večinoma na šolah, pa tudi v lokalnih območjih in ulicah);
- ta sredstva in poti morajo biti medsebojno povezani (povezovanje v mreže).

Na državni, regionalni in lokalni ravni

- Zanašanje na ljudi, ki so dejavni v mladinskih organizacijah, športnih klubih, šolah in na univerzah, da bodo mladim zagotovili ustrezne informacije. Pritegnitev mladih samih kot domiselnih in iznajdljivih oseb.
- Spodbujanje mladinskih informacijskih mrež. Predvsem na lokalni ravni bi bilo treba združiti širjenje splošnih informacij s pravilnim, osebno naravnanim nasvetom. Na državni in regionalni ravni bi bilo treba povečati možnosti za usposabljanje za informiranje mladih.
- Informacije o Evropi bi bilo treba širiti čez državne in regionalne mreže z upoštevanjem posebnih zemljepisnih ali kulturnih značilnosti. Pozivanje skupin mladih pri sestavljanju informacij bi moralo postati samodejno.

Na evropski ravni

- Študija izvedljivosti elektronskega foruma, ki bi združil snovalce politike in mlade, z namenom doseči kar največ s povezovanjem sedanjih interaktivnih služb in prihodnjega elektronskega foruma. Taka interaktivna služba bi se lahko uporabila pri posvetovanjih za sestavljanje in izvajanje pobud Skupnosti o mladini.²⁰
- Na podlagi dela, ki ga je že opravila mreža EURODESK,²¹ naj bi pospeševali in vzpostavili en sam elektronski pristop, ki bi mladim omogočal najboljši dostop do zanimivih informacij o Evropi. Sedanje informacijske mreže in mladinske organizacije, dejavne na evropski ravni, bi bilo treba povabiti, naj sodelujejo pri razvoju tega novega komunikacijskega orodja.
- Vzpostaviti/izboljšati sistem za zbiranje, širjenje in sprotno dopolnjevanje informacij o Evropi za mlade in tiste, ki z njimi delajo. To ukrepanje bi moralo izhajati iz delovanja sedanjih mrež. Bolj bi bilo treba poudariti pomen sposobnih oseb, ki delajo z mladimi.
- Širjenje informacij z neelektronskimi sredstvi, na primer z neposrednim stikom z mladimi, je treba nadaljevati.

2 IZOBRAŽEVANJE, ODLOČILNA STOPNJA ZA MLADE

2.1 Analiza rezultatov

Mladi porabijo vedno več časa za izobraževanje. Formalno učenje v šolah, na univerzah in centrih za poklicno izobraževanje ter neformalno in priložnostno učenje zunaj teh okolij so prav tako pomembni za razvijanje spretnosti, ki jih mladi danes potrebujejo.

Globalni cilji učenja so trojni: osebni razvoj, družbena vključenost in dejavno državljanstvo. Učenje ima tudi temeljno vlogo pri pospeševanju možnosti zaposlovanja. Evropska unija je začela s številnimi programi (kot so SOKRAT in LEONARDO) ter pobudami (kot akcijski načrt e-učenja, sporočilo »Naj evropsko območje vseživljenjskega učenja postane resničnost« in poročilo o prihodnjih ciljnih sistemov izobraževanja in usposabljanja), ki se nanašajo na izobraževanje.²² Kadar koli je mogoče in ustrezno, se bo sklicevalo nanje, da bi tako dopolnili

²⁰ Ta predlog sodi med obseg delovanja e-Učenja in e-Evropske, ki ga pospešuje Komisija, in je v skladu z vsebino Bele knjige o upravljanju.

²¹ EURODESK je informacijska služba o Evropi z mlade. Temelji na spletni strani in se prenaša v države članice. To službo vodi združenje, ki predstavlja interese mladih in držav članic.

²² Za nadaljnje informacije glej Prilogo 2.

mnenja, ki so jih različni udeleženci izrazili med posvetovanjem. To bo pomagalo določiti tista področja, na katerih je ukrepanje Evropske unije večje in boljše.

• **Kakovost in učinkovitost izobraževalnih sistemov**

Mladi in strokovnjaki so močno kritizirali sisteme izobraževanja in usposabljanja.²³ Številne države so izpeljale temeljne reforme svojega šolskega sistema. Kljub temu je treba kakovost in učinkovitost današnjega šolskega izobraževanja izboljšati, da bi mladim zagotovili ustrezno znanje in pridobitev sposobnosti, ki jim bodo omogočale, da postanejo obveščeni, dejavni in odgovorni državljani, ter da bi zagotovili njihovo družbeno vključenost in pripravljenost na delovno življenje. Pogosto je bilo navedeno, da šole in izobraževalne strukture niso dovolj demokratične in ne spodbujajo sodelovanja ali ne zagotavljajo dovolj možnosti za učenje. Čutiti je bilo, da bi morale biti odprte za ekonomska in socialna dejstva ter zahteve družbe, pa tudi evropske vsebine.

Da bi dosegli trajen družbeni in gospodarski razvoj potrebuje Evropa državljane z znanjem, vključno s področij znanosti in tehnologije. Na primer, za povečanje števila mladih, ki se odločijo za kariero v znanosti ali tehnologiji, je treba izobraževalne sisteme prilagoditi, da bi se več mladih zanimalo za znanost.

Številni mladi zapustijo šolo in izobraževanje preden pridobijo formalno kvalifikacijo. Stopnja izobrazbe je v vsej Evropski uniji v povprečju še vedno visoka. Vendar poskus motivirati mlade, da ostanejo v formalnem izobraževanju in se usposabljaajo, ni edina rešitev. Združevanje študija, dela in dejavnosti v prostem času s priložnostnim, neformalnim in formalnim učenjem bi lahko povečalo kakovost in učinkovitost izobraževanja in usposabljanja, da bi tako za mlade postali privlačnejši.

Pomanjkljivosti v današnjih šolah se ne obravnavajo predvsem kot krivda učiteljev ali šol kot takih, temveč celotnega izobraževalnega sistema, ki se zanaša na sodelovanje treh dejavnikov: družine, družbe in šole. Učitelji so samo del šolskega sistema, njihovo vlogo pa je treba zaznavati s širšega socialnega, političnega in institucionalnega vidika. Vseeno pa učitelji potrebujejo boljše usposabljanje in delovne pogoje.

Celovito ovrednotenje šol

V tem poskusnem projektu sodeluje 17 srednjih in 18 osnovnih šol na Irskem; ob podpori vseh partnerjev v izobraževanju se je usmeril na ovrednotenje kakovosti šolskega načrtovanja, kakovosti šolskega upravljanja ter kakovosti učenja in poučevanja v poskusnih šolah.

Rezultati projekta so potrdili možnost za uspešno združevanje šolskega samonadzora z zunanjo inšpekcijo – mejnik v zagotavljanju kakovosti šole in sistema.

<http://www.irlgov.ie/educ>

• **Dostop do izobraževanja**

Mladi poudarjajo, da je pri izobraževanju preveč socialnih in ekonomskih ovir. Izboljšanje kakovosti izobraževanja in usposabljanja pomeni najprej zagotoviti odprt in stalen dostop do vseživljenjskega in »življenjsko obsežnega« učenja na vseh področjih. Učinkoviti sistemi usmerjanja in svetovanja bi morali zagotoviti podporo vsem mladim, npr. s sprejetjem individualnega pristopa. Treba je okrepiti podporo za vključevanje ogroženih mladih v sistem izobraževanja, na primer z zagotovitvijo brezplačnega izobraževanja od osnovne šole do univerze.

Kot je omenjeno v Sporočilu Komisije »Naj evropsko območje vseživljenjskega učenja postane resničnost«,²⁴ je ena glavnih nalog tesno zblížati učenje – ali usposabljanje – in učence. Prvi pogoj za izpolnitev tega cilja je medsebojno priznanje dosežkov skupaj z

²³ Na evropski ravni se je začela razprava o izboljšanju kakovosti izobraževalnih sistemov; glej na primer poročilo Komisije o prihodnjih konkretnih ciljih izobraževalnih sistemov, COM(2001)59 končna, 31. 1. 2001.

²⁴ Sporočilo Komisije "Naj evropsko območje vseživljenjskega učenja postane resničnost" (sprejeto novembra 2001) je rezultat širokega posvetovanja. Temelji na Memorandumu za vseživljenjsko učenje, ki ga je oktobra 2000 objavila Komisija Evropskih skupnosti.

razvojem informacijskih sistemov (vključno z boljšim dostopom vseh do medmrežja in multimedijev).²⁵

Nadalje, za doseg pozitivnih rezultatov je potrebna večja ekonomska podpora.

Usmerjanje v izobraževanju

Državni center za usmerjanje v izobraževanju je agencija Oddelka za izobraževanje in znanost na Irskem. Njegove glavne naloge so podpreti prakso in službe za usmerjanje na vseh področjih formalnega in neformalnega izobraževanja ter vplivati na politiko Oddelka na področju usmerjanja. Lokalni projekti v različnih izobraževalnih okoljih zagotavljajo medsebojno sodelovanje.

<http://www.iol.ie/ncge/faqs.html>

• *Obnova pristopov učenja in poučevanja*

Posvetovanje je pozvalo k spremembi v pristopu do učenja in poučevanja. Razviti bi bilo treba pristop, ki bi bil osredotočen na učečega, prepričljivejši odnos med učiteljem in učencem, sodelovanje mladih v izobraževanju, dinamične in prilagodljive izobraževalne institucije. Procese učenja je treba organizirati kot »odpiranje vrat«, ki pospešuje motivacijo za učenje in vodi v nadaljnji izbor možnosti. Šola bi morala olajšati vključevanje učencev v njihovo lastno izobraževanje ter ponuditi prostor in spodbujati sodelovanje in demokracijo (na primer z zagotovitvijo možnosti ovrednotenja učiteljev).

Nadalje bi bilo treba zagotoviti »mešano« izobraževanje in ponuditi širok razpon metod in gradiva za pridobitev bistvenih spretnosti in znanja ter orodij za vseživljenjsko učenje. Potrebno bo vse, uporaba medmrežja in multimedijev skupaj s teoretičnimi metodami v razredu in študijem na domu, pa tudi mladinske dejavnosti, praktične izkušnje in delo. To bi lahko bil tudi eden od načinov, da bi nekatera področja, kot raziskave in tehnologija, postala privlačnejša za mlade.

Gradnja mostov med formalnim in neformalnim učenjem

Študentje Peace Child International so sami pripravili svojo lastno, mladim prijazno izdajo Agende 21 (»Reševalna misija: planet Zemlja – otroška izdaja Agende 21«), ker je bil 'original' videti nedosegljiv.²⁶ Oblikovali so tudi svoje lastne Mladinske kazalce za ukrepanje, 16 vprašalnikov, ki mladim omogočajo raziskovanje njihovih lastnih skupnosti, da bi ugotovili, ali vedenje in statistični podatki kažejo, da skupnost postaja bolj ali manj trajnostna.

<http://www.peacechild.org/>

• *Različne vrste znanja in spretnosti*

V številnih državah so mladi ostro kritizirali uspešnost delovanja izobraževalnih struktur. Menili so, da niso sposobne zagotoviti dovolj vsebin, ki ustrezajo potrebam in interesom mladih. Izobraževanje ne bi smelo biti omejeno na znanja in spretnosti, na katere se usmerja trg delovne sile. Izobraževanje od zgodnje mladosti prispeva k socializaciji, vključevanju in pridobivanju vpliva posameznikov. Pomeni tudi osebno izpolnjenost, ki lahko prispeva k boljšim možnostim mladih za zaposlovanje. Mladi zahtevajo poučevanje tujih jezikov, pripravo na programe izobraževalnih izmenjav in mobilnosti, ki jih vodi Evropska unija; zanimajo jih številna druga področja, kot sodobne informacijske in komunikacijske tehnologije, predvsem dostop do medmrežja, in prosijo za večji poudarek na praktičnih predmetih. Nujno je tudi izobraževanje o zdravstvenih vprašanjih, še zlasti spolnih zadevah in

²⁵ Glej predloge v Akcijskem načrtu e-učenja, Načrtovanje jutrišnjega izobraževanja, COM(2001)172, 28. 3. 2001.

²⁶ Agenda 21 je akcijski načrt za trajnostni razvoj sveta v 21. stoletju. Sestavljen je bil na "Svetovnem vrhu" v Riu leta 1992, ko se je zbralo 179 voditeljev držav in vlad. Trajnostni razvoj pomeni zadovoljevanje potreb sedanosti, ne da bi pri tem ogrozili možnosti prihodnjih generacij, da zadovoljujejo svoje potrebe.

starševstvu. Mlade bi bilo treba tudi spodbujati, da se začnejo zanimati za znanstvene raziskave, matematiko in tehnologijo.

Vsekakor je priprava uravnoveženih, vseobsegajočih učnih načrtov, ki niso preobremenjeni, izziv. Zasnovani bi morali biti tako, da bi zagotovili potrebno znanje in spretnosti ter tudi izrazili večkulturno naravo naših družb. Skupne strategije različnih organizacij, ki zagotavljajo izobraževanje (šole, centri za usposabljanje, podjetja, skupnosti, mladinsko delo), so videti ustrezne za izboljšanje našega razumevanja, kaj so novo temeljno znanje in spretnosti ter kako se poučujejo in kako se jih nauči.²⁷

Raznovrstnost daje krila

Štiridnevni ulični festival, Karneval kultur, na katerem je sodelovalo približno 5000 aktivnih udeležencev in vsaj 700 000 gledalcev, poteka vsako binško nedeljo v Berlinu. BVAA (Berliner Verband fuer Ausbildung und Arbeit) dela s številnimi ogroženimi mladimi iz različnih etničnih okolij, jih usposablja in podpira pri prehodu iz šole ali brezposelnosti do dela. Več skupin mladih, ki zastopajo BVAA, sodeluje na Karnevalu kultur in pridobiva različna poklicna, kulturna, socialna in praktična znanja. Njihovo geslo je »Raznovrstnost daje krila«, podskupine pa za svoje znake prevzemajo različne leteče predmete.
<http://www.bvaa-online.de>

• Priznavanje kvalifikacij ter znanja in spretnosti

Priznavanje kvalifikacij ter znanja in spretnosti na evropski ravni je ključni element pri razvoju mobilnosti.²⁸ Treba je najti učinkovite načine za priznavanje znanj in spretnosti, pridobljenih z metodami formalnega in neformalnega učenja. Treba bi bilo poudariti vlogo neformalnega učenja ter potrebo po boljšem razumevanju in priznanju z mladinskim delom neformalno pridobljenega znanja in spretnosti. Nadalje, treba je izboljšati medsebojno priznavanje in dopolnjevalno naravo izobraževanja ter poklicnega usposabljanja kot dela izobraževalnega sistema.

Študijska knjiga rekreacijskih dejavnosti

Ta knjižica, nastala 1994. leta na Finski mladinski akademiji, zagotavlja pomoč študentom in mladim, ki vstopajo v delovno obdobje življenja. Uporablja se kot dnevnik projektov, zavzetih odgovornih položajev, opravljenih tečajev in drugih rekreacijskih dejavnosti. Knjižica je namenjena mladim, starejšim od 13 let. Je osebna in stane 5 evrov. Ljudje si zapisujejo svoje dosežke ter različno znanje in spretnosti: če s tem začnejo na univerzitetni ravni, lahko zberejo dodatne točke in/ali uporabijo točke za zasluge namesto dela zahtevanega študija. Izkušnje, zapisane v Študijski knjigi rekreacijskih dejavnosti, lahko tudi olajšajo iskanje zaposlitve. Vpise v knjižico mora s podpisom potrditi pooblaščen oseba in vpisati opombe. Zdaj pri projektu sodeluje okoli 30 % mladih Fincev.
<http://www.nuortenakatemia.fi>

• Dopolnjevalna narava formalnega in neformalnega učenja

Potreba po vseživljenjskem in življenjsko obsežnem učenju je v zadnjih nekaj letih razkrila, da je mogoče potrebno znanje in spretnosti pridobiti z učenjem v formalnem, neformalnem in priložnostnem okolju.²⁹ Neformalno učenje je tipično podcenjeno, kot da ne bi bilo 'pravo' učenje.

²⁷ Evropski svet je marca 2000 v Lizboni pozval k evropskemu okviru za novo temeljno znanje in spretnosti, ki naj se zagotovijo v vseživljenjskem učenju.

²⁸ Kar zadeva višje izobraževanje, je bilo na tem področju doseženega veliko napredka s pomočjo ECTS (European Credit Transfer System - Evropski prenosni kreditni sistem) in NARICs, National Academic Recognition Information Centres (Nacionalni informacijski centri za akademsko priznavanje).

²⁹ Formalno učenje zagotavlja izobraževalna ustanova ali zavod za usposabljanje in na koncu izda potrdilo (spričevalo). Je strukturirano (glede učnih ciljev, učnega časa ali učne podpore) in je z vidika učečega namensko. Neformalnega učenja ne zagotavlja izobraževalna ustanova ali zavod za usposabljanje in običajno kandidat ne dobi potrdila (spričevala). Vendar je tako učenje hkrati oboje: strukturirano in namensko. Priložnostnega učenja

Kar se naučimo v formalnih okoljih (šola, univerza, centri za usposabljanje itd.), je samo del pridobivanja znanja in spretnosti. Učimo se tudi v neformalnih in priložnostnih okoljih (na primer v mladinskih klubih, športnih združenjih, v družini, v političnem življenju). Učenje prek dejavnosti civilne družbe in v socialnih okoljih je del priložnostnega in neformalnega učenja ter se ne zgodi samo slučajno, temveč tudi namenoma in organizirano.

Mladi se udeležujejo številnih dejavnosti zunaj glavnih izobraževalnih sistemov in to prav tako velja za neformalno učenje. Mladinski sektor si je v letih pridobil izkušnje pri zagotavljanju neformalnega učenja. Na evropski ravni je program MLADINA dober primer takega dela in izkušenj.

V posvetovanjih z mladimi je bilo neformalno učenje pogosto obravnavano kot najbolj pozitivno, učinkovito in privlačno nasprotje v glavnem neučinkovitemu in neprivlačnemu sistemu formalnega izobraževanja. Prednost neformalnega učenja je v glavnem v njegovi prostovoljni in pogosto samoorganizirani naravi, njegovi prilagodljivosti, možnostih sodelovanja, »pravici delati napake«, tesnejši povezavi z zanimanji in težnjami mladih. Vključevanje ogroženih mladih je bilo prav tako zaznano kot prednost neformalnega učenja. Vse pomembnejši postaja razvoj učinkovitih in prilagodljivih načinov priznavanja znanja in sposobnosti, pridobljenih zunaj formalnih sistemov izobraževanja in usposabljanja. Iskanje pravega ravnotežja v nizu orodij, ki zagotavljajo ustrezne in zadovoljive rešitve za potrjevanje kakovosti (certificiranje) in njeno priznavanje v skladu z razvojem standardov ter postopkov (samo) ovrednotenja in presoje neformalnega učenja, bo občutljiva naloga. Neformalno učenje ne bi smelo izgubiti svoje odprte narave in se spremeniti v formalno strukturo, ki posnema formalni sistem izobraževanja.

Posvetovanje je osvetlilo pomanjkljivo razumevanje koristi neformalnega učenja. Treba je okrepiti ozaveščenost ključnih oseb in institucij v družbi, podjetništvu in politiki, glavnih dejavnikov (socialnih partnerjev, nevladnih organizacij, strokovnjakov za izobraževanje itd.) ter mladih samih, da bi pospešili neformalno izobraževanje kot sestavni del učenja in izobraževanja.

Ker lahko mladinsko delo pomaga mladim pri pridobitvanju potrebnega socialnega, političnega ter kulturnega znanja in spretnosti, bi si bilo treba na vso moč prizadevati za njihovo vključevanje v neformalne učne dejavnosti. Eden od namenov programa MLADINA je pomagati pri pripravi neformalnega učenja za mlade. Čeprav vključuje 100 000 mladih na leto, ne more zadovoljiti visoke ravni povpraševanja 75 milijonov mladih v državah, zajetih s programom. Program MLADINA ima zato poskusni namen ter zahteva dopolnilno ukrepanje na državni, regionalni in lokalni ravni.

2.2 Predlogi, ki izhajajo s posvetovanj

Slišati je bilo številne predloge in ideje – tako splošne kot posebne – za izboljšanje pogojev in rezultatov na področju izobraževanja. Priporočila so bila usmerjena v sisteme formalnega in neformalnega učenja in usposabljanja.

Na šolah in univerzah

Na državni, regionalni ali lokalni ravni

- Sodelovanje mladih, spoštovanje njihove individualnosti ter izobraževanje za demokratično in evropsko državljanstvo bi morali biti nesporni; treba je spremeniti naravo odnosa učenec–učitelj; spodbujati bi bilo treba pristop, ki je usmerjen na učečega, in prilagodljivo vlogo učiteljev, ki podpirajo proces učenja.
- Možnost izobraževanja je treba zagamčiti vsem mladim: osebno naravnan pristop k učenju, prilagojen mladim, potrebuje prilagodljivo usmerjanje in svetovanje, pa tudi ustrezne

ne zagotavlja izobraževalna ustanova ali zavod za usposabljanje, po končanem učenju se ne izda spričevalo in učenje ni strukturirano. Je rezultat vsakodnevnih dejavnosti, povezanih z delom, družino ali prostim časom. Lahko je namensko, vendar v večini primerov ni (tj. priložnostno/naključno).

informacijske sisteme; izobraževalni sistemi morajo upoštevati mešani vzorec življenjskih slogov ter omogočiti kombiniranje različnih dejavnosti in vlog.

- Treba je povečati kakovost ter tehtnost možnosti učenja in usposabljanja.
- Potrebna je večja odprtost do današnje resničnosti in do družbe, tj. večja prilagodljivost in manj okostenelosti pri vseh vpletenih.
- Dostop do medmrežja na vseh šolah; spremljati ga morajo boljše metode za širjenje informacij z namenom oblikovati učinkovita orodja za učenje.
- Izobraževanje učiteljev bi moralo presegati običajno znanje in spretnosti iz informacijske tehnologije in se usmeriti h »kritični tehnološki pismenosti«.
- Šole morajo dobiti priložnost, da zagotovijo boljše možnosti za poučevanje in učenje tujih jezikov ter sodelovanje v evropskih programih izobraževalne izmenjave in mobilnosti.
- Šole in univerze morajo dobiti več finančne podpore, da bi bile učinkovitejše in bi več vlagale v kadrovske vire.
- Reforma praks in pogojev poučevanja (usposabljanje učiteljev, manjši razredi, kombinacija teoretičnega in praktičnega učenja in poučevanja, interaktivni pristop).
- Večji poudarek na izobraževanju in usposabljanju za podjetništvo in samozaposlovanje, ciljne podpirne storitve in usposabljanje za mlade (možne) podjetnike. Učni načrti morajo vključevati elemente, ki mlade pripravijo na podjetništvo in samozaposlovanje.

Na evropski ravni

- Olajšati dostop do evropskih izobraževalnih in mobilnih programov ter okrepiti akcijske programe Skupnosti, kot je npr. Sokrat.
- Uvesti ukrepe za olajšanje prehoda med izobraževalnimi sistemi in za pospeševanje prostega pretoka mladih po vsej Evropi.
- Uresničiti »Bolonjsko deklaracijo«, ki si prizadeva izboljšati preglednost izobraževalnih sistemov v Evropi in medsebojno priznavanje diplom, ter pospeševati Sistem Evropske skupnosti za prenos študijskega kredita (ECTS).
- Zagotoviti študentom jasnejše informacije o Evropskem sistemu za prenos kredita.
- Pomagati dvigniti kakovost in učinkovitost šolskega izobraževanja z izmenjavami dobre prakse in s pomočjo skupnih ciljev.
- Ovrednotenje znanja in spretnosti ne bi smelo biti omejeno na zahteve trga delovne sile (kot so informacijske tehnologije in matematika), temveč bi moralo biti prilagojeno zadevam, kot so socializacija, vključevanje in pridobivanje vpliva.

V drugih (zunajšolskih) učnih okoljih

Na vseh ravneh

- Podrobneje bi bilo treba preučiti posebnosti neformalnega učenja na področju mladine, njegove cilje in naloge, bolj osvetliti pomen neformalnega izobraževanja ter dopolnjevalno naravo formalnega in neformalnega učenja; potreben bo dialog med ustreznimi dejavniki na tem področju, pa tudi med socialnimi partnerji, raziskovalci in snovalci politike zaradi boljšega priznavanja neformalnega učenja.
- Treba bi bilo izboljšati orodje za spremljanje in ovrednotenje z namenom zjamčiti standarde kakovosti.
- Zagotoviti bi bilo treba usposabljanje na različnih področjih, kar naj bi zagotovilo visoko kakovost neformalnega učenja. Programi usposabljanja, usmerjeni na strokovnjake, bi morali vključevati evropsko razsežnost.

Na državni, regionalni ali lokalni ravni

- Treba bi bilo poudariti pomen neformalnega izobraževanja, podpreti izvajalce in izboljšati njihov položaj v sistemu učenja; izboljšati bi bilo treba finančno podporo mladinskim pobudam, mladinskim organizacijam in drugim oblikam neformalnega učenja.

- Oblikovati bi bilo treba nadaljnje skupne projekte (s šolami, ustanovami za usposabljanje, podjetji in izvajalci neformalnega učenja) z graditvijo mostov med formalnimi in neformalnimi sistemi.
- Mladinske organizacije bi morale mlade redno seznanjati s številnimi možnostmi za neformalno učenje: sestavni del njihovih dejavnosti bi morala biti dokumentacija in javna predstavitev rezultatov projektov neformalnega učenja.

Na evropski ravni

- Razvijati bi bilo treba standarde kakovosti programa MLADINA v sodelovanju s Svetom Evrope. Poleg tega bi bilo treba sestaviti in razdeljevati seznam dobre prakse; dodatno bi bilo treba izboljšati dostop ogroženi mladini do neformalnega izobraževanja v programu MLADINA in v drugih projektih.
- Financiranje in priprava poskusnih skupnih projektov pod programi SOKRAT, LEONARDO DA VINCI in MLADINA bi morali prispevati h graditvi mostov med neformalnimi in formalnimi sistemi.
- Treba bi bilo potrjevati in overjati sodelovanje pri vseh projektih programa MLADINA. To je lahko prvi korak, ki bi mu sledili v drugih neformalnih izobraževalnih okoljih na vseh ravneh.
- »Množiteljem« in pospeševalcem neformalnega učenja bi bilo treba zagotoviti več usposabljanja.

3 ZAPOSLOVANJE KOT SREDSTVO ZA BOLJŠE VKLJUČEVANJE MLADIH

3.1 Analiza rezultatov

Delovna mesta so ključni element, ki omogoča mladim, da najdejo svoj prostor v družbi, dosežejo ekonomsko neodvisnost in uresničijo svoja osebna hotenja. Družba, ki mladim ni sposobna ponuditi stvarnih možnosti na trgu delovne sile, tvega škodljiv krog brezposelnosti, odrinjenosti na rob in socialnega razdora. Če se mladim omogoči dostop do trga delovne sile, to prispeva k socialni stabilnosti, ki velja za temelj gospodarske rasti in blaginje. Včasih brezposelnost velja celo za kršitev človekovih pravic mladih.

Možnost izobraževanja in poklicnega usposabljanja ter dostop do informacij in usmerjanje je prvi pogoj ne samo za iskanje delovnega mesta in preprečevanje brezposelnosti, temveč tudi za zaposlitev na dobrem delovnem mestu, ki izpolnjuje pričakovanja. Vendar to ni dovolj; treba je upoštevati tudi rešitve na drugih področjih, kot so zdravje, družina, socialne pravice, razlikovanje itd. Glede vključevanja mladih v družbo imajo ti dejavniki enako pomembno vlogo.

Z uvedbo novih naslovov o zaposlovanju in socialnih zadevah v Pogodbe je Evropska unija postala pristojna za pripravo strategije in programov na teh področjih (kot so Evropska strategija zaposlovanja, Lizbonska strategija o posodobitvi evropskega socialnega modela, Socialna agenda, program za boj proti vsem oblikam razlikovanja ter program za družbeno vključenost).³⁰ Kadar koli je mogoče in ustrezno, se bo sklicevalo nanje, da bi tako dopolnili mnenja, ki so jih med posvetovanjem izrazile različne strani. To bo pomagalo določiti tista področja, za katera so EU in države članice naprošene, da zagotovijo ukrepanje, ki bo boljše.

•Zaposlitev je prvi pogoj za vključitev v družbo

Mladi se zelo zanimajo za možnosti na trgu dela. Čutijo, da je zaposlitev najboljši način za vključevanje v družbo. Mladi bi radi imeli smernico, ki bi jih vodila k temu, da bi dolgoročno našli svoj prostor v svetu dela. Imeti službo pomeni biti odrasel, imeti samospoštovanje, denar, biti neodvisen in pomeni možnost za razširitev družbenih stikov. Mladi, odrezani od dela, izgubljajo življenjsko priložnost za nove možnosti in vključevanje v širšo družbo.³¹

³⁰ Pregled dejavnosti EU v zaposlovanju in socialnih zadevah je v Prilogi 2.

³¹ Evropski socialni sklad v obdobju financiranja 2000-2006 pomaga pripraviti in pospeševati aktivne politike trga delovne sile za boj proti brezposelnosti in njeno preprečevanje.

Mladi so pripravljene delati, vendar je vse težje dobiti dobro službo. Mladi vedo, da se njihove možnosti za zaposlitev³² in tako njihove možnosti na trgu zaposlovanja povečajo, če imajo dobro izobrazbo ter znanje in sposobnosti ter če so preživeli nekaj časa v šoli ali na univerzi v drugi državi. Zato so pod naraščajočim pritiskom, raven pričakovanj glede mobilnosti, prilagodljivosti, sposobnosti, znanja in spretnosti je višja kot kadar koli poprej. Mladi, ki porabijo več časa za izobraževanje in usposabljanje, pa so bolj odvisni od svojih družin in javnih institucij.

Kar zadeva prehod med izobraževanjem, usposabljanjem in trgom dela, so se razmere v zadnjih 20 letih objektivno poslabšale.³³ Stopnje brezposelnosti mladih v primerjavi s splošnimi stopnjami zaposlovanja ostajajo visoke. Za leto 2000 je bila splošna stopnja brezposelnosti v 15 državah članicah EU 8,4 odstotna, medtem ko je bila stopnja brezposelnosti mladih, mlajših od 25 let, skoraj dvojna, namreč 16,1 odstotna.³⁴ Negotove oblike zaposlenosti so postale bolj razširjene. Plače so se v primerjavi s plačami odraslih delavcev znižale. Zdaj porabijo mladi veliko več časa za doseg stabilnosti na trgu dela. Tudi dobra izobrazba jim sama po sebi ne zagotavlja delovnega mesta, kajti konkurenčnost pri zaposlovanju je postala ostrejša. Uspeh na trgu dela je odvisen predvsem od osebnih okoliščin in izkušenj mladih.

Ponavljajoče se izkušnje razočaranja in ekonomske omejitve, pogosto vzporedno z osebnimi težavami, lahko privedejo do duševnih blokad in do življenja na robu družbe. Vsaka politika, namenjena odpravi revščine in družbene izključenosti, mora delati na preprečevanju osredotočenem na mlade.

Mlade je vse težje uvrščati v posebno družbeno skupino. Povečujejo se odklonilne socialne izkušnje in neenakopravnost.³⁵ Med mladimi, ki se vse bolj zavedajo vplivov demografskih sprememb na socialne, zdravstvene in pokojninske sisteme, narašča občutek medgeneracijske nepravilnosti.³⁶ Zlasti pokojninski sistemi bodo odvisni od pripravljenosti in zmožnosti mladih, da prispevajo k njihovemu financiranju. To bo mogoče samo, če bodo mladi imeli zaposlitev. Tako je medgeneracijska solidarnost – in zato pripravljenost mladih, da prispevajo k družbeni vključenosti svojih staršev in starih staršev ter k njihovi blaginji – pod vse večjim pritiskom.

Mladi dokazujejo, da bi moral biti prehod iz šole na delovno mesto lažji. Sistem javnega trga dela ima s tem v zvezi pomembno vlogo in ga je treba izboljšati. Mladi tudi obžalujejo pomanjkanje strateških javnih ali zasebnih partnerstev za izboljšanje družbene vključenosti, še posebno za tiste, ki imajo na trgu dela težave ali so zapostavljeni.

Hkrati se je treba na začetku dobe inovativnih in tehnoloških sprememb izogibati novim oblikam družbene izključenosti. Raven mladih, ki zgodaj izstopijo iz šole, to je tistih, ki zapuščajo izobraževalni sistem z največ poklicno izobrazbo, je visoka. To bi lahko povzročilo medgeneracijski škodljivi krog med revščino v otroštvu, nizkim izobraževalnim dosežkom in revščino v odrasli dobi. Tudi med revščino in tveganjem tehnološke razdelitve je

³² Izboljšanje možnosti za zaposlitev je eden štirih stebrov smernic zaposlovanja, naslovljenih na države članice (OJ L 22 z dne 24. 1. 2001).

³³ Glej prispevek prof. Lynne Chisholm, University of Newcastle, Oddelek za izobraževanje, k Javni razpravi mladih, Evropski parlament, 24. 4. 2001 (http://www-euoparl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf).

³⁴ Vendar so med državami članicami velike razlike: stopnja brezposelnosti mladih v EU za mlade, mlajše od 25 let, se je v letu 2000 razlikovala od 5, 1 % na Nizozemskem do 31, 5 % v Italiji; glej objavo novic Eurostat, št. 77/2001, 19. 7. 2001.

³⁵ Prim. poročilo, ki so ga predstavili raziskovalci na srečanju v Umeaju (<http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/umea.html>).

³⁶ Na evropski ravni narašča ozaveščenost o teh vsebinah; glej na primer sporočilo Komisije o prihodnji socialni zaščiti z dolgoročnega stališča: Varne in trajnostne pokojnine, COM (2000)622 z dne 11. 10. 2000.

povezava: osebe iz skupin z visokim dohodkom npr. uporabljajo medmrežje trikrat pogosteje kot skupine z nizkim dohodkom. Tako imajo skupine z nizkim dohodkom manj dostopa do tehnologije in zato je tveganje, da bodo izključene s trga dela ter splošnega socialnega in kulturnega razvoja, večje.

»Socialna mobilnost« kot prvi pogoj za formalno usposabljanje in zaposlovanje
»Mednarodni center za mladinsko gibanje« pri Champeaxu, Francija, ponuja nekaterim najbolj izključenim in najbolj prizadetim mladim v Evropi okus po »socialni mobilnosti«. To jim daje možnost, da ponovno pridobijo zaupanje in lastno vrednost, ter je lahko pomemben prvi pogoj za bolj formalno usposabljanje in zaposlitev.

<http://ww2.jqm.cie.fr/FWYM.htm>

Zaposlovanje mladih na lokalni ravni

S projektom, ki ga vodi MJRC (španski član Mednarodnega gibanja katoliške kmečke in podeželske mladine), se lokalni skupnosti zagotavljajo različne storitve, kot pranje perila za dom starejših občanov, organska perutninska farma, proizvodnja organske konzervirane hrane (marmelada itd.) in kmečki turizem). Te dejavnosti dajejo možnosti zaposlovanja, še zlasti mladim, ženskam, priseljencem in invalidom.

<http://www.mijarc.org/europe/index.htm>

• Podjetniška usmerjenost pomaga povečati samostojnost

Širjenje podjetniške usmerjenosti med mladimi v vsakodnevem življenju (šola, delo, dom itd.) lahko mladim pomaga premagati ovire in razviti samozavest; pomagalo bo tudi ustvariti več in boljša delovna mesta. V številnih državah EU je mogoče opaziti težnje k samozaposlovanju mladih in ustanavljanju malih podjetij. Mladi prevzemajo posle svojih staršev ali začenjajo z lastnimi. Ustanovitev podjetja je za mlade način, kako pridobiti samostojnost in se prilagoditi, začeti svojo lastno kariero, spodbijati tradicionalno poslovno vedenje (npr. s pomočjo novih načinov upravljanja, manj v dobiček usmerjenega poslovanja itd.), uporabiti inovativne načine razmišljanja in delovanja ter tako prispevati h gospodarskemu in družbenemu razvoju družbe kot celote. Ta razvoj je treba pospeševati tako, da se mlade podjetnike in možne podjetnike podpira ter spodbuja večja podjetniška ozaveščenost med mladimi, še zlasti z izobraževanjem in usposabljanjem.

Kako se mladi učijo ustanoviti podjetje

Švedska nepridobitniška organizacija »Communicare« spodbuja duh podjetništva med mladimi, da bi postali bolj ustvarjalci delovnih mest kot tisti, ki jih zasedajo. Mladi od 18. do 25. leta se z združevanjem teorije in prakse učijo, kako ustanoviti, voditi in zapreti podjetje.

<http://www.communicare.nu>

• Potrebno je boljše informiranje, izobraževanje in usposabljanje

Mladi kritizirajo pomanjkanje informacij zlasti o vsebinah trga dela. Občutijo tudi, da dostop do trga dela v veliki meri – čeprav ne povsem – določa raven izobraževanja in poklicnega usposabljanja. Ko mladi enkrat delajo, morajo nenehno izboljševati svojo usposobljenost ter znanje in spretnosti, da bi se prilagodili spreminjajočim se vzorcem v delovni dobi. Mladi menijo, da jih formalni izobraževalni sistemi ne pripravijo za izzive na trgu dela. Zaznavajo prepad med (zasebnim) svetom dela ter javnim izobraževanjem in usposabljanjem. Graditev mostov med tema dvema sektorjema bi pomagala rešiti njihove težave v zvezi s trajanjem njihovega izobraževanja in denarjem, ki ga morajo zanj porabiti. Mlade zanimajo informacije socialnih in ekonomskih organizacij (sindikato, organizacij delodajalcev itd.), vendar menijo, da je to, kar ponujajo, pogosto skromno ter ne ustreza njihovim potrebam in pričakovanjem. Radi bi, da bi sindikati in organizacije delodajalcev postali privlačnejši za mlade.

Nevladne organizacije menijo, da so potrebne boljše informacije in kampanje za dvig ozaveščenosti mladih na področjih usposabljanja, usmerjanja kariere in socialnih pravic, da bi

bili tako boljše pripravljene za zaposlitev. Dostopnejše bi morale biti tudi informacije o vidikih, ki so posredno povezani s položajem mladih na trgu dela – na primer o pravicah bolnih ali nosečih mladih delavk.

Nadaljevanje izobraževanja brez finančne izgube

V Luksemburgu omogoča sistem študijskega dopusta delavcem, mlajšim od 30 let, da zapustijo delovna mesta za določeno obdobje zaradi nadaljevanja izobraževanja. Vendar pa zato ne delavec ne delodajalec nista finančno prizadeta, kajti država plača delodajalcu nadomestilo, ki je enako delavčevi plači.

http://www.snj.lu/s_conge_education.asp

• Mladi potrebujejo posebno socialno varstvo

Mladi verjamejo, da je treba več narediti na področju socialne zakonodaje na evropski ravni.³⁷ Dostop do trga dela je postal težji in precej so se povečale zahteve glede znanja, delovnih izkušenj, zemljepisne in osebne prilagodljivosti. Vendar socialne pravice – še zlasti zakonodaja, namenjena posebnim potrebam mladih – niso sledile naraščajočemu pritisku trga dela. Še vedno so zapostavljene etnične manjšine, ženske, mladi invalidi itd.³⁸ Mladi so zato naklonjeni bolj »socialni Evropi«.

Kot pravijo mladi, mora biti glavni cilj vlad in Evropske komisije polna zaposlenost v EU.³⁹ Predlagajo načine in sredstva, kako ta cilj doseči: skrajšati delovni čas ali skrajšanje delovnega časa uporabiti kot sredstvo za pomoč mladim, da se vključijo na trg dela, minimalni dohodek in finančna podpora za dokončanje študija, izboljšani in razširjeni programi javnega zaposlovanja itd. Zaznana je tudi potreba po evropskem statusu za pripravnike.

Nevladne organizacije so zaskrbljene zaradi trenda v mladinskem zaposlovanju v smeri v glavnem negotovih in nezaščitenih delovnih mest, kot so študentsko delo, sezonske zaposlitve, usposabljanje, kratkoročne pogodbe ali pogodbe za določen čas. Mladi so dokaj pogosto izkoriščani, prejemajo nizko plačilo in doživljajo nesreče pri delu. Po vsej Evropi so mladi premočno zastopani v določenih vejah (kot so restavracije hitre prehrane, kurirske službe, opravljanje storitev itd.) ali v novih vrstah zaposlitev (delo na daljavo, delo na domu). Na teh področjih je tradicionalni socialni dialog med socialnimi partnerji manj razvit in so zato delovne razmere slabše urejene s pogodbami.

Spoznaj svoje pravice

»Spoznaj svoje pravice« je telefonska zveza Kongresa britanskih sindikatov (KBS), posebej vzpostavljena za mlade delavce, da imajo dostop do informacij o svojih pravicah, pridobljenih z zaposlitvijo. KBS načrtuje med mladimi delavci kampanjo za predstavitev pravic iz zaposlovanja.

³⁷ Komisija je kot del svoje Agende socialne politike (COM (2000) 379 z dne 28. 6. 2000) orisala številne ukrepe, npr. uresničitev polne zaposlitvene zmogljivosti Evrope z oblikovanjem več in boljših delovnih mest, ukrep za posodobitev in izboljšanje socialnega varstva, pospeševanje družbene vključenosti, okrepitev enakopravnosti spolov, okrepitev temeljnih pravic, boj proti razlikovanju, ukrepi, namenjeni širitvi in pospeševanju mednarodnega sodelovanja, ter socialni dialog kot učinkovita pomoč pri izpolnjevanju različnih izzivov.

³⁸ Junija 2000 je Svet na podlagi 13. člena TEC odločil o direktivi za izvajanje načela enakopravnosti oseb ne glede na rasno ali etnično pripadnost. Novembra 2000 je Svet na podlagi istega člena vzpostavil splošno podlago za enakopravno obravnavo pri zaposlovanju in zaposlitvi (OJ L 303 z dne 2. 12. 2000) in odločil o akcijskem programu Skupnosti 2001-2006 za boj proti razlikovanju (OJ L 303 z dne 2. 12. 2000). Akcijski program podpira dejavnosti za boj proti razlikovanju zaradi rasne ali etnične pripadnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti.

³⁹ Strategija, za katero se je odločil Evropski svet v Lizboni, izrecno navaja, da bi morala "Uniji omogočiti ponovno pridobitev pogojev za polno zaposlovanje". Cilj polnega zaposlovanja je ponovljen v smernicah zaposlovanja za leto 2001, v katerih je Komisija predlagala konkretne ukrepe, kako ta cilj doseči.

Zelo pogosto mladi ne zaslužijo dovolj, da bi bili finančno neodvisni: do svojih poznih dvajsetih ali zgodnjih tridesetih morajo živeti pri starših in so odvisni od njihove podpore.⁴⁰ Nadalje, mladi so pogosto izpostavljeni stresu in pritiskom pri delu. To še posebno velja za mlade pare z otroki in enostarševske družine. V praksi se mladi ne zavedajo svojih pravic in ne sodelujejo resnično v kolektivnih sporazumih. Iz tega sledi, da je treba izboljšati predpise, da bi tako upoštevali posebne potrebe mladih.

Varstvo je še zlasti potrebno tistim, ki ne sodelujejo na trgu dela. Brez varstva, še posebno za ogrožene, mladi ne morejo izkusiti mladosti kot prehodnega obdobja med otroštvom in odraslostjo ter kot faze socialnega eksperimentiranja, razvijanja ustvarjalnosti, lastnih mnenj, odgovornosti itd.

3.2 Predlogi s posvetovanj

Zaposlovanje

Na državni, regionalni ali lokalni ravni

Pospeševati in okrepiti državne, regionalne in lokalne ukrepe kot del Evropske strategije zaposlovanja.

- Izboljšanje informiranja v zvezi s trgom dela in svetovanja za mlade:
 - razvijati uporabniku prijazne informacije in svetovalne službe, prilagojene potrebam mladih;
 - v informiranje in svetovalne službe za mlade vključiti snovalce politike in delodajalce na lokalni ravni;
 - pripraviti konkretne informacijske vire za mlade o prostih delovnih mestih, delovnih razmerah, socialnem varstvu itd. na državni, regionalni in lokalni ravni;
 - širiti informacije na krajih, kjer mladi preživljajo večino svojega časa, kot npr. v šolah, na univerzah, v agencijah za zaposlovanje, klubih, mladinskih centrih;
 - pripraviti značilne mladinske informacijske enote znotraj obstoječih informacijskih služb in sistemov usmerjanja, prilagojene lokalnim posebnostim in osebnim akcijskim načrtom;
 - pozvati sindikate, da postanejo privlačnejši za mlade;
 - spodbujati delodajalce, da pomagajo pri načrtovanju kariere.
- Izboljšanje obsega in kakovosti poklicnega izobraževanja:
 - razširiti programe vajeništva in pripravništva ;
 - pri poklicnem usposabljanju zagotavljati raznovrstno znanje in spretnosti;
 - izboljšati jezikovno izobraževanje ter znanje in spretnosti IT;
 - nadzorovati institucije za usposabljanje in ovrednotiti projekte usposabljanja za mlade.
- Olajšanje dostopa mladih do poklicnega usposabljanja, še zlasti mladih, ki so invalidi ali družbeno izključeni ali pa se soočajo s tveganjem družbene izključenosti:
 - nuditi brezplačno usposabljanje;
 - izboljšati poklicno usposabljanje strokovnjakov, ki delajo z mladimi.
- Izboljšanje prehoda od usposabljanja k zaposlitvi:
 - zagotoviti možnosti za študij ali usposabljanje na delovnem mestu, zaposlitve za študente, večerni pouk ali dvojne sisteme poklicnega izobraževanja in usposabljanja;
 - zagotoviti podporo združenjem, ki ustvarjajo delovna mesta;
 - vzpostaviti strateška javna/zasebna partnerstva za izboljšanje vključevanja mladih na trg dela;

⁴⁰ Zgovorni statistični podatki: 20 % zaposlenih mladih pravi, da večino dohodka dobijo od svojih staršev. Kadar mlade vprašajo, zakaj zdaj dlje živijo s svojimi starši, jih skoraj 70 % navaja finančne razloge: ne morejo si privoščiti, da bi živeli sami. Med letoma 1997 in 2001 se je pomen staršev kot vira dohodka povečal, v nekaterih primerih znatno, v vseh državah EU, razen Irske in Finske. Več kot eden od dveh mladih pravi, da prejema večino svojega dohodka od staršev ali družine (7 % več kot v letu 1997) Vir: EB2001, ibid.

- zmanjšati število poklicev, značilnih za spol, in zmanjšati razlike v dohodku med različnimi vrstami dela;
- omogočiti mladim v obdobju prehoda iz šole na delo, da prebrodijo »dvojni status« pripravnik/študent/učenec in delavec/zaposleni;
- uvesti štipendije za dokončanje študija;
- izboljšati kakovost delovnih mest za mlade.
- Olajšati mladim dostop do podjetništva:
 - zmanjšati/odstraniti vse ovire na področju upravnih in davčnih bremen, davčnih in finančnih pravil, ekonomskih in socialnih predpisov itd., ki bi mladim preprečevale samozaposlovanje in ustanavljanje malih podjetij. Olajšati dostop mladih do finančnih sredstev in svetovalnih storitev;
 - dati mladim podjetnikom finančno in logistično podporo;
 - olajšati mladim samozaposlenim breme socialne varnosti.

Na evropski ravni

Polno zaposlovanje mladih mora biti še naprej eden glavnih ciljev držav članic in Evropske komisije:

- okrepi mladinsko specifičnost politik EU z izboljšanim usklajevanjem med različnimi ravnmi odločanja in med različnimi področji ukrepanja;
- vključiti civilno družbo in ciljne skupine v redna posvetovanja o evropski strategiji zaposlovanja;
- podpreti inovativne projekte za ponovno vključitev mladih brezposelnih ljudi;
- zagotoviti informacije o možnostih za usposabljanje na delovnem mestu in v poklicih, priznanih po vsej Evropi;
- izboljšati evropski status mladih pripravnikov;
- pripraviti informacijsko mesto na medmrežju, posebej namenjeno potrebam mladih.
- Izboljšanje sistemov za prenašanje in priznavanje poklicnega znanja in spretnosti ter sposobnosti med državami članicami:
 - izboljšati in povezati sisteme priznavanja (npr. ECTS, NARICs, Europass);⁴¹
 - priznati in podpreti znanje, spretnosti ter sposobnosti, pridobljene v neki drugi državi članici ali po projektih prostovoljnega dela ali neformalnega učenja.

Družbena vključenost

Povečati in okrepiti državne, regionalne in lokalne ukrepe kot del Evropske strategije družbene vključenosti.

- Omogočiti mladim dostop do sredstev, pravic in storitev:
 - dostojna in zdrava stanovanja;
 - ustrezna zdravstvena oskrba;
 - druge javne in zasebne storitve, npr. na področju pravosodja, kulture, športa in prostega časa;
 - dostop do teh novih sredstev, pravic in storitev, prilagojen posebnim potrebam mladih s socialnimi in gmotnimi težavami;
 - omogočanje »druge priložnosti« mladim, ki izpadejo iz projektov »po meri« (kot v rehabilitacijskem, poklicnem usposabljanju itd.);
- Razvoj preventivnega obravnavanja vzrokov družbene izključenosti mladih na zelo zgodnji stopnji:
 - osredotočiti se na posamezne potrebe s pristopom, bolj usmerjenim na ljudi;
 - biti posebno pozoren na potrebe mladih na lokalni in regionalni ravni glede zdravstvenih centrov, usmerjanja/svetovanja, kulturnih dejavnosti, športov, otroških vrtcev, stanovanj,

⁴¹ ECTS: Evropski prenosni kreditni sistem, NARICs: Nacionalni informacijski centri akademsko priznavanje: pripomoček, ki podrobno navaja znanja in izkušnje, pridobljene v formalnih in neformalnih okoljih.

- prevoza itd., še zlasti za tiste, ki so izključeni iz družbe ali se soočajo s tveganjem družbene izključenosti (kot so mladi samohranilci);
- izboljšati družbeno vključenost etničnih manjšin;
 - povečati razreševanje sporov s pomočjo socialnih delavcev;
 - zagotoviti sistematično izvajanje politik, usmerjenih na delovna mesta, socialne pravice in socialno blaginjo, sistematično izvajajo;
 - Reforma sistemov socialne varnosti in socialne zakonodaje:
 - zagotoviti medgeneracijsko solidarnost v pokojninskih projektih;
 - odpraviti razlikovanje v sistemih socialnega skrbstva (npr. žensk, mladih invalidov, etničnih manjšin);
 - upoštevati potrebe mladih, še zlasti ogroženih, v socialni zakonodaji na področjih, kot so negotove delovne pogodbe, prilagodljiv delovni čas, enako plačilo, nesreče pri delu, dostop mladih družin do varstvenih ustanov;
 - zagotoviti mladim informacije o njihovih pravicah in socialnem varstvu.

Na evropski ravni

- Glede ukrepov družbene vključenosti dati prednost potrebam mladih, ki so najranljivejši.⁴²
- S pomočjo evropskih programov pospešiti delo v zvezi z družbeno vključenostjo mladih.⁴³
- Prispevati k družbeni vključenosti mladih s pristopom, ki temelji na poteh in korakih v programih in politiki zaposlovanja na evropski ravni.

4. KAKO NAJBOLJE UPORABITI SVOJO MLADOST

4.1 Analiza rezultatov

Med posvetovanjem je postalo jasno, da številna zapletena vprašanja ogrožajo blaginjo in samostojnost mladih. Okolje, priseljevanje, javna občila, pravni sistemi, zdravje, uživanje drog, spolnost, šport, osebna varnost itd, vse to so tako ali drugače dejavniki, ki vplivajo na življenje mladih in njihovo vključevanje v javno življenje, izobraževanje ali zaposlovanje. Na primer, zdravje mladih – ali vprašanja, povezana z njim, kot so droge, spolnost, osebna varnost, prehrana itd – določajo, koliko so mladi pripravljene in sposobni hoditi v šolo ali se poklicno usposabljanje. Poleg tega način, kako »odrasli svet« obravnava ta vprašanja, vpliva na to, kako mladi zaznavajo družbo in možnosti, ki jim jih ta družba daje. Družba, ki v očeh mladih ne more reševati okoljskih vprašanj ali v katerih okoljske rešitve ostajajo čisto leporečje, ne spodbuja dejavnega državljanstva.

• Blaginja temelji na pravičnosti in nerazlikovanju

Mladi imajo zelo odprt koncept blaginje. Menijo, da sta njihov samorazvoj in samostojnost odvisna od ugodnega okolja, ki je nediskriminacijsko, nepristransko in varuje različnost. Med blaginjo posameznih mladih oseb na eni strani ter družbenim bojem proti vsem oblikam medgeneracijske nepravilnosti in neupravičene izključenosti ter razlikovanjem neke družbene skupine in bojem za večjo pravičnost ter pravično porazdelitev sredstev in možnosti na svetovni ravni na drugi strani, je potegnjena jasna meja.

Sistemi socialnega skrbstva in zdravstvene storitve bi morali biti načeloma enakovredno in brez razlikovanja dostopni vsem. To pomeni, da je treba v celoti upoštevati poseben položaj ogroženih ljudi. Mladi s telesnimi in intelektualnimi pomanjkljivostmi, so še vedno

⁴² Junija 2000 je Komisija Svetu in Parlamentu dala predlog za večletni program spodbujanja sodelovanja med državami članicami na področju politik družbene vključenosti (COM (2000) 368 z dne 16. 6. 2000). Namen programa je razviti usklajen pristop do družbene izključenosti; pristop, ki povezuje različne politike, kot zaposlovanje, socialno varstvo, izobraževanje in usposabljanje, zdravstvo in stanovanja. V programu niso omenjene posebne ciljne skupine. Končna odločitev o programu je odvisna od izida postopka soodločanja med Svetom in Evropskim parlamentom.

⁴³ Številni evropski programi in financiranja, kot MLADINA, LEONARDO, SOKRAT, nerazlikovanje, itd. se usmerjajo na mlade iz ogroženega okolja. Evropski socialni sklad podpira ukrepe na državni ravni, ki "podpirajo poklicno vključevanje mladih".

prikrajšani zaradi slabih socialnih in gmotnih razmer. Uporabniki invalidskih vozičkov imajo težave z dostopom do kulturnih prireditev. Mladi invalidi dostikrat nimajo dostopa do medmrežja; so prikrajšani zaradi nezadostne infrastrukture za telesno vadbo in šport, pogosto pa gre tudi za omejeno družbeno sprejetost in podporo samozagovorniškimi skupinami.

»Preprosto evro«

Namen tega projekta je ovrednotiti sedanji položaj in usposabljanje za uporabo evra ljudi z intelektualnimi pomanjkljivostmi v 15 državah članicah Evropske unije ter pospešiti obveščenost o evru med ljudmi z intelektualnimi nezmožnostmi, njihovimi družinami in strokovnimi delavci.

Projekt je obrodil vodnik, lahko berljivo spletno stran (ki vključuje uporabo simbolnih jezikov) in izobraževalni video o evru.

<http://www.fvo.nl/html/euro/irish/project.htm>

Empirični dokazi, ki so jih podprla splošna posvetovanja ter še zlasti raziskovalci, govorijo o tem, da v Evropi nastajajo nove družbene neenakosti in kulturni razkoli med skupinami mladih. Za današnjo resničnost je na eni strani značilna vedno večja poenotenost življenjskega sloga mladih (glasba, oblačenje itd.), na drugi strani pa naraščajoča polarizacija možnosti, kar prispeva k napetostim, ki že obstajajo med generacijami, spoloma, različnimi etničnimi skupinami in različno bogatimi regijami. Še zlasti v revnejših evropskih družbah so procesi posodobitve izbirni in pogosto delujejo le v korist majhnega sloja mladih.

•Samostojnost zahteva dohodek, socialno varstvo in stanovanje

Mladi menijo, da je pomanjkanje finančnih virov najpomembnejša ovira za družbeno vključenost, blaginjo in samostojnost, ter zagovarjajo obsežno reformo sistemov socialnega skrbstva in socialne varnosti za zagotovitev, da so pod enakimi pogoji ustrezno zajeti vsi mladi ne glede na svoj status v družbi in na trgu dela (vključno s tistimi, ki niso v šoli ali so brezposelni). Storitve morajo biti zlahka dostopne, tudi na redko naseljenih območjih. Mladi bi morali prejeti več informacij in zgodnejše informacije o svojih možnostih socialnega varstva.

Močno primanjkuje ustreznih stanovanj, ki bi omogočale, da se mladi preselijo od doma, živijo neodvisno in ustvarijo svojo lastno družino. Ta potreba je bila poudarjena zaradi premoščanja prepada med mladimi, ki imajo socialno varnost in tistimi s »statusom nič«. Za mlade je preneseno plačilo in/ali minimalni dohodek, ne glede na socialni status in zaposlitev, pomemben korak, ki bi jim omogočil, da bi postajali vse bolj neodvisni.

»L'Etage« – pomoč mladim s težavami

Temeljni cilj »L'Etage« je poskrbeti za mlade v izjemnih težavah, jim dopustiti, da se razvijejo in spoštovati njihov ponos. Mladi lahko prihajajo in dvakrat na dan dobijo obrok za majhen znesek. Center jim skuša najti nastanitev ali zatočišče, vendar se lahko uporablja tudi kot naslov za pošiljanje uradnih dokumentov (kot so življenjepisi) in za pridobitev ugodnosti iz naslova zdravstvenega zavarovanja.

Association Esperance, 19, quai des Bateliers, F – 67000 STRASBOURG, tel++33 388 3570768

•Izboljšanje duševnega in telesnega zdravja ter izogibanje drogam

Glavni sklep posvetovanj je, da je v preventivnem zdravstvu treba razširiti informirabnje in izobraževanje za vse v okviru šolskih učnih načrtov in pri mladinskem delu. Mladinsko delo mora imeti pomembno vlogo kot podporni element za osebni razvoj mladih. Dragocen pripomoček so tudi programi izobraževanja, ki ga izvajajo vrstniki, in dejavno sodelovanje mladih v drugih programih. Preventivno delo bi moralo pospeševati pozitivne, zdrave življenjske sloge. Mladi bi se morali bolj zavedati odgovornosti do lastnega telesa, npr. pri prehranjevalnih navadah.

»MAHIS – Priložnost je v vas

Mahis je finski program sodelovanja, ki pomaga mladim usmerjati svoje življenje, ter zagotavlja podporo odraslih in pozitivno socializacijo v skupinah sovrstnikov. Namen je okrepiti samozavest in zaupanje v prihodnost. Mahis ponuja alternative drogam in vzornike za premagovanje socialnih pritiskov.

<http://www.nuortenakatemia.fi/>

Mladi si močno želijo več informacij na vseh področjih, povezanih z zdravjem, osebnim razvojem, izdelki široke porabe in okoljskimi vprašanji. Te informacije bi bilo treba zagotoviti v šolah,⁴⁴ pri mladinskem delu, svetovalnih storitvah in javnih občilih. Dostop do zdravstvenih storitev bi moral biti brezplačen in zagotavljati bi se morale vsem brez razlik. Nujni pogoj je omogočanje zdravstvene oskrbe posebej za mlade.

Politika javnega zdravstva bi morala bolj poudarjati zdravstvene težave, ki prizadevajo zlasti mlade. Za resničen napredek je potrebnih več znanstvenih študij, statističnih podatkov in poročanja javnih občil o zdravstvenem položaju mladih.

Kajenje in pitje, prav tako tudi zloraba dovoljenih medicinskih snovi, so velik problem. Stalno narašča količina nikotina, alkohola, sladke in mastne hrane, ki jo zaužijejo mladi. Visoka stopnja samomorov med mladimi v Evropi kaže na trdovratne probleme blaginje.

Mladi menijo, da bi bilo treba odvisnost od drog obravnavati kot bolezen in ne kot kriminaliteto ter jo ustrezno zdraviti. Poudarjajo potrebo po bolj razširjenih in učinkovitejših preventivnih programih, še posebno s preprečevanjem v skupinah sovrstnikov in v okviru svetovalnih služb ter ustreznega zdravljenja in ustanov za prevzgojo. To, da jih starši seznanjajo s tem problemom, je po mnenju mladih sestavni del tovrstnih prizadevanj. Kakor koli, mnenja glede natančne smeri, v katero naj grene politika v zvezi z drogami, se razlikujejo. V nekaterih državah je večina mladih naklonjena strožjemu odnosu do drog, vključno s cigaretami in alkoholom. V drugih mladi zagovarjajo odpravo kazni zaradi uživanja, proizvodnje in prodaje marihuane ter njenih stranskih proizvodov v medicinske in praktične namene, navadno skupaj z jasno zahtevo za nadaljnjo in okrepljeno prepoved trdih drog.

Za ohranjanje duševnega zdravja je potrebnih več preventivnih prizadevanj (še zlasti svetovalnih storitev) in možnosti za oskrbo, posebej namenjenih mladim. Na voljo bi morali biti tudi natančnejši statistični podatki o razmerah, v katerih živi duševno prizadeta mladina.

»Penumbra« – podpora duševno prizadetim mladim

Penumbra je škotska prostovoljna organizacija, že 15 let dejavna na področju duševnega zdravja. Prizadeva si spodbujati mlade invalide pri razvijanju znanja, spretnosti in zaupanja, pri razpravah o težkih temah v njihovem življenju in pri spoznavanju, da moč izhaja iz njih. V tem obdobju so se razvile »drop-in (obiskovalne) službe« in številne podporne skupine (motnje v prehranjevanju, zloraba drog in alkohola).

[http://www.penumbra.org.uk/young people/youngpeoplecontent.html](http://www.penumbra.org.uk/young%20people/youngpeoplecontent.html)

• Več odprtosti na področju spolnosti

Mladi gledajo na spolnost kot na pomemben del svoje blaginje in osebne samostojnosti.

Zaznavajo potrebo po več informacijah o spolnosti, po spolnem izobraževanju, informacijah o

⁴⁴ Za promocijo boljšega zdravja mladih Evropska komisija, Svetovna zdravstvena organizacija in Svet Evrope sodelujejo pod pokroviteljstvom "Evropske mreže šol za promocijo zdravja" (ENHPS). Ta mreža je stvaren primer uspešno vodene kampanje za dvig ozaveščenosti ob skupnih prizadevanjih teh treh organizacij, da bi dosegle svoje skupne cilje pri promociji zdravja.

kontracpciji, spolnih boleznih itd. Te informacije bi bilo treba zagotoviti v šoli in zunaj šole v neformalnih učnih okoljih, kot so organizacije mladih, prostori za prstočasne in športne dejavnosti itd.

Nordijska resolucija o spolnem zdravju in pravicah mladoletnikov

»Nordijsko resolucijo« so pripravila združenja za načrtovanje družine petih nordijskih držav na podlagi Akcijskega programa Konference ZN o prebivalstvu in razvoju, sprejetega v Kairu leta 1994. Gre za pomembno zagovorniško sredstvo, ki naj bi pomagalo pokazati, da natančno informiranjej ne bo spodbujalo mladih k spolnim odnosom, pač pa bo, če bo do odnosov prišlo, več verjetnosti, da bodo varni.

<http://mirror.ippf.org/cairo/issues/9906/nordic.htm>

Mladi zagovarjajo enake možnosti za vse mlade, ne glede na njihovo kulturno ozadje, glede informacij in svetovanja, pa tudi do kontracepcije in izobraževanja v zvezi s spolnostjo. Zagovarjajo tudi legalizacijo splava. Vsekakor opozarjajo na najstniško nosečnost kot na posebno vprašanje, o katerem je treba razpravljati.

Močno in soglasno zavračajo vse oblike spolnega izkoriščanja, kot so spolni turizem ali zloraba otrok. V veliki meri kritizirajo in zavračajo nestrpnost do določene spolne usmerjenosti. Mladi so naklonjeni bolj pozitivnim ukrepom za dvig ozaveščenosti o spolni raznovrstnosti.

Izobraževanje v zvezi s spolnostjo, ki ga zagotovijo drugi mladi (»izobraževanje sovrstnikov«), lahko pomaga pri premagovanju težkih družinskih razmer ali doseže ljudi, ki težko govorijo o spolnosti. Posebne izobraževalne metode so potrebne za mlada dekleta iz etničnih manjšin in/ali tista iz ogroženih okolij, kajti za nekatere od njih materinstvo še vedno pomeni edini način vključevanja v družbo.

• Družina in vprašanja spolov potrebujejo več pozornosti

Mladi menijo, da je bilo v zadnjih desetletjih bolj malo napredka na področju enakopravnosti spolov. Zaznava se potreba po enakopravnejšem odnosu med moškimi in ženskami v družbi ter po poudarjeni ozaveščenosti o spolno značilnih stereotipih in opredelitvi vlog. Mladi menijo, da je treba ponovno preučiti tradicionalne vloge spolov, še zlasti na območjih z visoko brezposelnostjo in slabimi javnimi storitvami (varstvo otrok).

Pritegnitev mladih žensk h gibanju za enakopravnost v Evropi

Septembra 1999 je Skupina(lobi) evropskih žena (EWL) začela s projektom, imenovanim »Pritegnitev mladih žensk h gibanju za enakopravnost v Evropi«. Njegov namen je podpreti vključevanje problemov mladih žensk v evropska in državna politična dogajanja z udeležbo več mladih žensk v organiziranih akcijah in pri odločanju.

<http://www.womenlobby.org>

Združljivost družine in dela velja za enega glavnih izzivov prihodnosti, npr. zagotavljanje starševskega dopusta in izboljšanje zmogljivosti za varstvo otrok. V zvezi s tem potrebujejo še zlasti pozornost posebne potrebe deklet in mladih žensk, predvsem v zvezi z njihovim zdravjem in varnostjo. Nasilje nad ženskami je še vedno pogosto in v zvezi s tem je treba nekaj narediti. V določenih stresnih razmerah bodo mlade ženske, bolj verjetno kot fantje ali mladi moški, prizadete zaradi specifičnih boleznih, kot sta bulimija in anoreksija. Mnogi mladi zahtevajo večjo gmotno in moralno podporo svojih družin, kot velja tudi za neporočene pare z otroki.

• Izražanje lastne kulture

Mladi poudarjajo pomembno vlogo vseh oblik kulturnih dejavnosti za svojo blaginjo in osebni razvoj. Predlagajo spremembe v izobraževalnih učnih načrtih, neformalnem učenju in kulturni politiki javnih oblasti. Menijo, da je kulturno mladinsko učenje vplivno sredstvo za razvijanje socialnega znanja in spretnosti, potrebnih za napredovanje družbe znanja.

Klub 15-29 – umetniške dejavnosti za ogrožene mlade

Cilj »Kluba 15-29« v Grčiji so dečki in deklice, ki ne sodelujejo v nobeni organizaciji. Ta klub je »dežnik« za vse rekreacijske programe za mlade. Eden od ciljev je doseči mlade z oddaljenih območij ali invalide, odpraviti kulturno in izobraževalno neenakopravnost iz umetniških dejavnosti, kot na primer gledališč ter voditi projekte, ki vključujejo gluho in slepo mladino.

<http://www.neagenia.gr/club1529b.html>

Vendar mladi nasprotujejo informacijski preobremenjenosti in komercializaciji, ker menijo, da ogrožata kulturo mladih. Sebe vidijo kot cilj komercialnih sil, ki skušajo vplivati na njihovo vedenje v vlogi potrošnikov. To lahko pripelje do razmer, v katerih se na mlade pritiska, da služijo denar v mladih letih, da bi lahko ujeli korak s stereotipnimi vzorniki na trgu.

V času, ko razlikovanje med kulturo mladih in odraslih postaja zabrisano, so se razvila nova kulturna gibanja, ki so včasih raznovrstna. Domneva se, da bodo novi kulturni vzorci manj povezani s starostjo, kot so danes. Vendar ostaja pomembna naloga omogočiti mladim, da oblikujejo in izrazijo svojo lastno kulturo.

• **Mladi želijo biti varnejši in več vedeti o svojem okolju**

Za mlade sta varnost na mestnih območjih in preprečevanje prometnih nesreč pomembni vprašanji, skupaj s posebnim vprašanjem varnostnih tveganj pri delu. Gre torej za potrebo po višjih standardih in boljših predpisih.

Okoljske vsebine zelo zanimajo mlade in pomembno vplivajo na njihove življenjske razmere in blaginjo. Številni mladi se zavedajo pomena zdravega okolja, radi bi o tem več vedeli in tuda o tem, kaj pomeni trajnostni razvoj v praksi. To je v skladu s šestim akcijskim programom za okolje,⁴⁵ ki si prizadeva pospeševati okoljsko izobraževanje in išče načine za dvig okoljske ozaveščenosti. To zajema vključitev okoljskih vsebin v šolske učne načrte in pripravo izobraževalnih programov za svetovanje ljudem, da bi sprejeli bolj zelen življenjski slog.

4.2 Predlogi, ki izhajajo s posvetovanj

Na državni, regionalni ali lokalni ravni

• Materialni pogoji za dobro blaginjo:

- več prizadevanj za izboljšanje stanovanjskih razmer;
- ustrezna socialno-kulturna infrastruktura za vse mlade, vključno s tistimi, ki prihajajo iz okolij z nizkimi dohodki in s podeželja.

• Na področju politike zdravstva in drog:

- nediskriminacijski dostop do zdravstvenih storitev;
- splošno izboljšanje zmogljivosti zdravstvene oskrbe;
- pospeševanje zdravstvenega izobraževanja (vključno z vsebinami, ki zadevajo uporabnike);
- večja podpora informacijskim in preventivnim programom;
- izboljšano komuniciranje in ozaveščanje v javnih občilih;
- obveščanje in svetovanje skupin sovrstnikov;
- obveščanje staršev;
- boljše zdravljenje zasvojenosti z drogami, po možnosti v posebnih centrih;
- več podpore zdravstvenim raziskavam in statističnim podatkom.

• Druge vsebine (duševno zdravje, spolnost, družina, odnosi med spoloma, osebna varnost):

- širitev zdravstvene oskrbe na področju duševnih in psihosomatskih bolezni;
- boljše svetovanje v zgodnji življenjski dobi in oblikovanje posebnih zmogljivosti za duševno zdravstveno oskrbo;
- boljši programi ponovnega vključevanja mladih, prizadetih zaradi duševnih bolezni;
- boljši dostop do informacij in svetovanja na področju spolnosti;

⁴⁵ COM(2001)31 končna z dne 24. 1. 2001.

- več podpore za programe kontracepcije in načrtovanja družine;
- izboljšana/razširjena terapevtska pomoč žrtvam spolnega izkoriščanja in nasilja;
- boljše gradivo in organizacijska podpora družinam, še posebno v zvezi z ustreznimi zmogljivostmi za varstvo otrok;
- enak in brezplačen dostop do služb za spolno in starševsko zdravje za vse ženske;
- strožja merila in uveljavljanje varnosti na delovnem mestu;
- boljše usposabljanje mladih voznikov;
- privlačne storitve javnega prevoza, tudi ob neobičajnih urah;
- dvig ozaveščenosti o okoljskih vsebinah in podpora okoljskemu izobraževanju v formalnem in neformalnem učenju.

Na evropski ravni

Evropska unija je pozvana, da se bolj osredotoči na dve glavni vrsti ukrepanja: določitev nekaterih standardov ter tesnejša prilagoditev politike in programov potrebam mladih.

• Ob predpostavki, da Evropska unija lahko določi nekatere standarde, so bile predlagane štiri skupine standardov:

- standardi za ustrezno pokrivanje socialne varnosti za vse mlade, brez razlikovanja in na podlagi načela medgeneracijske pravičnosti;
 - standardi zdravstvene oskrbe za vse mlade brez razlikovanja s poudarkom na preprečevanju, dovolj prožni, da v celoti upoštevajo posebne potrebe določenih skupin mladih;
 - standardi za evropsko politiko glede zlorabe snovi, z upoštevanjem današnje resničnosti in zajemanjem celotnega razpona zakonitih in nezakonitih snovi ter obravnavanjem odvisnosti od drog kot bolezni in ne kot kriminalitete;
 - evropski standardi za zmogljivosti varstva otrok in starševski dopust kot sredstvo pospeševanja politike enakopravnosti spolov in podpore družini.
- Od Evropske unije se zahtevapoziva, da boljše upošteva interese mladih pri snovanju in izvajanju evropskih politik in akcijskih programov:
- pri obveščanju mladih je potrebnih več evropskih pobud, še zlasti na tistih področjih, ki mladim pomagajo, da postanejo neodvisni državljani;
 - evropska politika bi si morala prizadevati za varovanje sedanje pluralnosti kultur in življenjskih slogov v Evropi;
 - boljši dostop do programov LEONARDO, SOKRAT in MLADINA za mlade invalide in ogrožene mlade ter več podpore kulturnim proizvodom, dostopnim vidno ali slušno prizadetim ljudem;
 - potrebni so podatki o boleznih v EU, ločeni po spolu.

5 EVROPA, KI TEMELJI NA VREDNOTAH

5.1 Analiza rezultatov

Za 15- do 25-letnike ima Evropa številne obraze, vključno z babilonskim stolpom, birokratskim in denarnim strojem; vendar je Evropa tudi kraj, kjer se srečujejo in izmenjujejo pogledi, je pa tudi zagovornica demokratičnih vrednot.

• Evropa v svetu

Kolektivno in posamično mladi zavračajo idejo Evrope kot zgolj velikega gospodarskega območja proste trgovine, ki tekmuje s Severno Ameriko ali Jugovzhodno Azijo. Namen Skupnosti ni oblikovati »trdnjavo Evropo«, zgrajeno na preteklosti in odzivih nanjo: evropska prevlada na drugih celinah v določenih obdobjih iz preteklosti ne sme biti opravičilo za nadaljevanje te poti. Nasprotno, Evropa mora dokazati, da je odprta za preostali svet, in se predstaviti kot kulturno križišče, območje strpnosti in medsebojne izmenjave.

Očitno je tudi, da za mlade Evropa pomeni veliko več kot Evropska unija. Mladi podpirajo širitev, čeprav se povsem zavedajo, da bo v nekaterih primerih pristop držav prosilk, prehod

teh nekdanjih komunističnih režimov v demokracijo in visoko planskih gospodarstev v tržna gospodarstva, povzročil negotove razmere za mlade v teh državah.

• **Evropa, zagovornica vrednot**

Mladi in mladinska združenja še naprej podpirajo evropski ideal, ki temelji na miru, blaginji in demokraciji. Vsem je jasno, da je danes veliko bolj potrebna nedvomna potrditev pravic in svoboščin kot potrditev gospodarske Evrope. Prav tako mladi in njihova združenja niso brezbrizni do zamisli enotnosti v različnosti.

Vprašanje boja proti razlikovanju se je pojavilo v vseh razpravah. Solidarnost, enakopravnost in večkulturnost so vrednote, ki so bile soglasno potrjene. So v srcu evropskega povezovanja, pa tudi sodelovanja s preostalim svetom. Vsi udeleženci so tako želeli ustvariti evropsko skupno politiko za varstvo univerzalnih temeljnih pravic.

Mladi zahtevajo, da se zelo natančno uporablja protidiskriminacijska določba iz Amsterdamske pogodbe (člen 139); to pooblašča evropske institucije, da sprejmejo ukrepe za boj proti razlikovanju na podlagi spola, rasnega ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Ta člen je bil prvič določeneje oblikovan v akcijskem načrtu proti razlikovanju, katerega ključni cilj je pritegniti ljudi za spremembo navad in stališč. S temi prizadevanji je treba nadaljevati.

Mladi se tudi bojijo določenih učinkov globalizacije, ki bi lahko povzročili nastanek ali krepitev neenakopravnosti med prebivalstvom in regijami po vsem svetu. Izjemno so zaskrbljeni zaradi trgovanja z ljudmi, ki je mednarodna posledica siromašenja.

Oblikovanje solidarnostnega sklada "Mladinske kartice za Timor" na Portugalskem, ali kako doseči solidarnost z uporabo potrošniškega proizvoda. Gre za dve vrsti mladinskih kartic: standardna kartica stane 6 evrov, "MegaCartao Joven" pa 12. Od 1. junija 1999 gre od vsake prodane kartice 0,50 evra za projekte, ki se izvajajo v Vzhodnem Timorju; za vsako "megakartico" znaša podarjeni znesek 1 evro.

<http://www.timorlorosac.fdti.pt/campanhas/cartaojovem.htm>

• **Reševanje vprašanj rasizma in sovraštva do tujcev**

Tu gre za dva vidika: preprečevanje in trdno stališče (ničelna strpnost) glede vseh oblik skrajnega vedenja.

Na splošno so mladi odprti do drugih, občutljivi za vprašanja rasizma in pripravljeni prispevati k rešitvi tega vprašanja. Vendar se prav tako počutijo ranljive ob vsaki zaznani manipulaciji.

Politično ukrepanje se mora zato polno zavedati teh načel:

- izobraževanje, zaposlovanje in družbena vključenost so prvi pogoji pri varovanju pred rasizmom in sovraštvom do tujcev;
- sodelovanje mladih, še zlasti manjšin, temeljni projekti, neformalno učenje in izobraževanje so najboljši viri;
- informacije, ki jih zagotovijo mladi, so najboljši način za dviganje ozaveščenosti mladih, še zlasti na tem področju;
- podpora mrežam na vseh ravneh in razvoj novih komunikacijskih poti med njimi je ustrezen način za nadaljnje delovanje.

Vsi različni/vsi enakopravni

Kampanjo proti rasizmu in nestrpnosti je 1996. leta organiziral Svet Evrope. Ta kampanja je zagotovila odlične vire in spodbud za izobraževanje s pomočjo sovrstnikov za reševanje vprašanja izključenosti. Čeprav ni trajala dolgo, je kampanja obrodila dragoceno izobraževalno gradivo, ki ga mladinske organizacije v Evropi še vedno uporabljajo.

<http://www.ecri.coe.int/>

Evropska organizacija za usposabljanje s pomočjo sovrstnikov (EPTO)

To je evropska mreža mladih inštruktorjev za odvrčanje rasizma in sovraštva do tujcev. Njen namen je zagotoviti mladim in še zlasti vodjem mladinskih gibanj izobraževalno orodje, ki jim

bo omogočilo voditi delavnice o spoštovanju večkulturne različnosti. Ta mreža je vzpostavljena v desetih evropskih državah.
<http://www.ceji.org/new/epto/frameset2.html>.

• **Evropa, v kateri mladi želijo sodelovati**

Mladi in njihovi predstavniki zahtevajo Evropo, ki bo občutljiva do njihovih vprašanj, Evropo brez izključenosti in stigmatizacije. Na Evropo gledajo kot na območje brez meja za lažji študij, potovanje, delo in vsakodnevno življenje. Končno, želijo si, da bi bila idealen kraj za zakone, ki varujejo okolje, dediščino, se bojujejo proti vsem oblikam prenapetosti, krepijo socialne pravice, enake možnosti itd.

Evropa ostaja nedokončano delo, oblikujejo pa jo večji politični napredek in različni manjši koraki v obliki delovanja na terenu. Nekateri mladi so grajali njene pomanjkljivosti ter opozorili na nerazumevanje in zapletenost; drugi so izrazili upanje. Toda vsi so si želeli sodelovati pri evropskem povezovanju z javnim izražanjem svojih mnenj o vsebinah, ki jih zanimajo in/ali zadevajo ne samo kot mlade, temveč tudi kot državljane. Vendar ni dovolj samo, da jim prisluhnemo.

Združenja, od katerih se zaradi njihove narave zahteva, da vzpostavijo stik z institucijami Skupnosti, pogosteje (prošnje za subvencije, prijave za projekte v programih itd.) grajajo zapletenost sedanjih struktur. Evropski mladinski forum je v zvezi z globalnejšo tehnično pomočjo v razširjeni mladinski politiki pozval k ustanovitvi posebne agencije.

InfoMobil – Praktične informacije o evropskih državah

InfoMobil je spletna storitev, ki jo zagotavlja Mladinska informacijska mreža ERYICA. Pokriva naslednja področja: študij, zaposlovanje, usposabljanje, stanovanja, kulturo in šport, prosti čas, zdravstvo, mladinske informacijske storitve, socialne storitve, prevoz itd. v več kot 20 državah.

<http://www.eryica.org/infomobil/>

Razdalja med mladimi generacijami v Evropi je videti tolikšna, da so raziskovalci večkrat opozarjali pred določenimi široko razširjenimi idejami, da bodo današnji mladi "prvi pravi Evropejci". Številni mladi ostajajo trdno zasidrani v svojem lokalnem okolju in na svojem nacionalnem pogledu. Pot do okrepitve evropske ozaveščenosti in državljanstva bo dolga in bo zahtevala veliko potrpljenja.

Uresničevanje Evrope v praksi z »Euregio Meuse–Rhine« in mrežo EFI – Evropsko regionalno združenje za prosti čas in obveščanje mladih.

Euregio je večjezikovna in večkulturna regija, ki jo sestavljajo tri države – Belgija, Nemčija in Nizozemska – in povezuje mesta Liege, Maastricht in Aachen. Njen moto je, da mora vsakdo sodelovati pri graditvi Evrope. To pomeni, da morajo mladi dobiti možnost, da v svojem prostem času in skupaj z drugimi ljudmionstran meja spoznavajo ljudi z območja, ki jih obdaja. EFI ne organizira samo seminarjev in drugih razprav za otroke, mlade in vsakogar, ki dela na socialno–izobraževalnem področju, temveč tudi delavnice in druge ustvarjalne dejavnosti, ki spodbujajo sodelovanje med mladimi.

<http://www.efi-aachen.de/f/frames.htm>

Mladi se zavedajo, da se odločitve vse bolj sprejemajo na evropski ravni in se želijo vključiti v Evropo. Želijo novo evropsko mladinsko pobudo in bolj usklajene državne mladinske politike, želijo, da jih upoštevajo v različnih politikah, ki jih zadevajo, ter si želijo zagotoviti, da ne bodo sistematično obravnavani kot problem, temveč kot dejavnik pri reševanju problemov, ki si jih te politike prizadevajo rešiti.

• **Mobilnost – glavna pridobitev evropskega povezovanja**

Opaziti je dva pojava:

- prvi, pozitiven in spodbuden je, da se mobilnost vse bolj širi. Dodana vrednost, ki jo prinaša, je zdaj vsesplošno priznana. Če je opredeljena kot mobilnost med državami ali med podeželskimi in mestnimi območji, če zadeva milijone evropskih študentov ali mladih, ki se usposablajo, če zadeva mlade invalide ali mlade iz manjšin ali iz neugodnih razmer, vedno odpira vrata v svet in bogati naše izkušnje;
- drugi je manj pozitiven. Ovire ostajajo zaradi pomanjkanja informacij na vseh ravneh; gre za psihološke ovire (stereotipi), določene prakse (vizumi), neenakovrednosti v kvalifikacijah in priznavanju izkušenj ter neznanje jezikov. Mobilnost torej ostaja omejena na manjšino mladih.

Mobilnost mora opraviti prehod od izjeme do splošnega pravila: postati mora sestavni del učenja od najzgodnejše dobe. Programi morajo biti zato dostopni vsem mladim ne glede na njihov socialno-ekonomski izvor ali ne glede na to, od kod so.

Da bi to dosegli, je potrebno novo financiranje, partnerji se morajo bolj vključiti, določiti je treba merila kakovosti. Čeprav so programi Skupnosti omogočili pridobivanje izkušenj in so kazali pot, pa kljub temu zaradi omejenih sredstev sami ne bodo mogli nadaljevati in opraviti nalog, ki jih imajo pri pospeševanju mobilnosti. Bistveno je boljše usklajevanje različnih ravni odločanja.

• *Prostovoljno delo – odgovor na potrebe mladih*

Mladi menijo, da je prostovoljno delo, to je vsaka vrsta neplačanega dela, sredstvo za pridobitev spretnosti, znanja in izkušenj, ki jih bodo lahko razvili v svojem poklicnem življenju. Vendar z njihovega stališča prostovoljno delo ni nadomestilo za plačano delo. Prostovoljno delo odraža spremembe v družbi: mladim zagotavlja področje, na katerem se socializirajo, vendar ima družba od teh netržnih dejavnosti, po katerih je povpraševanje v zadnjih letih naraslo, prav tako koristi. Pogosto se omenja postavitve cilja za 30-odstotno sodelovanje v prostovoljnih dejavnostih. V nekaterih državah so postale te nove oblike sodelovanja priljubljene kot posledica zaključevanja obveznega vojaškega služenja.

Nazadnje, prostovoljno delo je tudi oblika družbenega sodelovanja in hkrati izobraževalna izkušnja. Je dejavnik vključevanja v družbo in zelo otipljiv način premagovanja predsodkov. Je torej zgleden odziv na želje, izražene med posvetovanjem o Beli knjigi.

Prostovoljno delo je lahko na lokalni, državni in evropski ravni. Na evropski ravni ima bistveno vlogo pri oblikovanju evropske identitete in bi moralo biti učinkovito orodje za združevanje ljudi ob vključitvi novih držav.

Vse delo, opravljeno na tem področju v Svetu Evrope⁴⁶ kot del državnih projektov civilnega služenja, v Svetu ministrov EU (o zadevi se prav zdaj razpravlja), znotraj programa Evropske unije MLADINA ali v Združenih narodih,⁴⁷ kaže na razvoj prostovoljnega dela

Prostovoljno socialno ali ekološko leto

V Nemčiji omogoča zvezni zakon v zvezi s prostovoljnim socialnim letom (Freiwilliges Soziale Jahr–FSJ) mladim (16–27), da opravljajo dejavnosti s polnim časom za obdobje 6–12 mesecev v projektu socialnega skrbstva, varstva ali izobraževanja. Leta 1993 je bil zakon spremenjen, da je vključil tudi prostovoljno ekološko leto (Freiwilliges Oekologisches Jahr–FOJ). Zakon zagotavlja, da imajo mladi prostovoljci med delom še naprej ugodnosti (kot so družinski prejemki in nagradne točke za vpis na univerzo) ter da jim organizacije gostiteljice

⁴⁶ prim. evropske resolucije o mladih prostovoljcih, vključenih v mladinsko politiko.

⁴⁷ prim. 2001 - Mednarodno leto prostovoljcev.

plačajo socialno zavarovanje. Zakon posebej poudarja izobraževalni pomen leta z določitvijo standardov minimalne podpore za prostovoljca.

<http://www.ijgd.de>

5.2 Predlogi iz posvetovanj

Odnosi s preostalim svetom

Na evropski ravni

S posvetovanj, še zlasti z mladimi, so izšli ti predlogi:

- Zagotoviti, da bodo ljudje povsod imeli enake možnosti za blaginjo in razvoj:
 - zmanjšati dolg tretjega sveta (če se spoštujejo človekove pravice in demokratične vrednote);
 - izpolniti zahtevo ZN, da se 0,6 % bruto domačega proizvoda nameni kot javna pomoč za pospeševanje razvoja v revnih državah;
 - sprejeti ukrepe za zagotovitev učinkovite pomoči državam juga.
- Podpirati mladinske politike v državah v razvoju in vključiti 'mladinsko' razsežnost v programe sodelovanja.
- Vzpostaviti mehanizme za preprečevanje sporov v Evropi in neposredni bližini.
- Uvesti programe za preprečevanje sporov v Evropi in preostalem svetu ter upoštevati pomen stikov in izmenjav med mladimi kot prispevek k miru. Mladinska politika na splošno in zlasti programi izmenjave imajo resničen vpliv na mednarodnem področju.

Priseljevanje

Na evropski ravni

- Pripraviti programe za pomoč državam izseljevanja. Prav te države bi morale dobiti ekonomsko pomoč in zaposlitvene možnosti na svojem lastnem območju.
- Nameniti pozornost zlasti beguncem in iskalcem azila, potem ko so prispeli v Evropo, in pospeševati ciljne pobude.
- Omogočiti, da bodo programi Skupnosti dostopni mladim iz tretjih držav (izmenjava informacij, odpravljanje predvsem jezikovnih in administrativnih ovir).

Varstvo temeljnih vrednot in spoštovanje človekovih pravic

Na državni, regionalni in lokalni ravni

- Spremeniti državno zakonodajo, da bodo imeli homoseksualci enake pravice kot heteroseksualni pari, vključno s pravico do poroke in posvojitve otrok.
- Šole bi morale obravnavati vsebine v zvezi s trendi v družbi in vedenju. Pripraviti izobraževalne programe v zvezi s spolnostjo, ki bodo obravnavali vse vrste praks.
- Pospeševati splošen in obvezen program študija o človekovih pravicah ali 'svetovno izobraževanje'.
- Oblikovati posebne programe za učitelje, državne uradnike in policijo.

Na evropski ravni

- Vključiti temeljne pravice evropskih državljanov v Pogodbe ob upoštevanju Listine, podpisane decembra 2000 v Nici, ki vključuje Konvencijo o človekovih pravicah in jo še dopolnjuje. Mladi, ki so sodelovali na posvetovanju, čutijo, da bi morala tudi Evropska unija podpisati to konvencijo. Te temeljne pravice morajo veljati tudi za priseljence in begunce;
- Uvesti bi bilo treba evropskega varuha človekovih pravic, ki bi zagotavljal spoštovanje zakonov proti razlikovanju.

Boj proti rasizmu in sovraštvu do tujcev

Na državni, regionalni in lokalni ravni

- Dati prednost tej vsebini v državnih mladinskih dejavnostih.
- Spodbujati in podpirati poulično delo z lokalnimi projekti za pospeševanje solidarnosti in odgovornosti. Skladno s tem je treba priznati in razvijati delo mladinskih organizacij.
- Po deklaraciji Mladinskega sveta v maju 2001 je potrebno širiti poznavanje zakonov, ki se nanašajo na objavo in širjenje rasističnih in tujcem sovražnih informacij, na primer na medmrežju.

- Pospeševati skupne ukrepe s podjetji in osvetliti koristi upravljanja raznovrstnosti.
- Izobraževanje in usposabljanje bi se morala usmeriti na zavračanje rasizma in sovraštva do tujcev; učenje tujih jezikov za manjšine in priseljence, pa tudi izobraževanje v njihovem maternem jeziku; poudarek na raznovrstnosti pri usposabljanju učiteljev; sodelovanje v sistemu izobraževanja, še zlasti za priseljence in manjšine.

Na evropski ravni

- Ta tema naj se redno uvršča na dnevni red ministrskih srečanj.
- Vključiti pobude mladih v akcijski načrt za boj proti razlikovanju, ki ga je EU sprejela leta 2001.
- Rasizem in sovraštvo do tujcev naj postaneta prednostni vprašanji v vseh programih in ukrepanjih Skupnosti, ki zadevajo mlade, vključno s Socialnim skladom.
- Uporabiti program MLADINA za ustanovitev medmrežne tribune za boj proti rasizmu in sovraštvu do tujcev.
- Okrepiti sodelovanje z Evropskim centrom za spremljanje rasizma in sovraštva do tujcev (Dunaj) ter podpreti ukrepanje civilne družbe na tem področju.
- Programi Skupnosti bi morali biti posebno pozorni do mladih iz etničnih manjšin in do priseljencev druge ali tretje generacije.
- Odpreti razpravo o političnem nasprotovanju med politiko priseljevanja EU in pripravljenostjo reševati problem rasizma.
- Okrepiti prizadevanja za razvoj evropskega državljanstva in evropske identitete.
- Uskladiti pravice beguncev in priseljencev ter poudariti njihov status v vsej Evropi.

Na vseh ravneh

- Povabiti snovalce politike na vseh ravneh, da povečajo vrednost temeljnih projektov zaradi tesnejšega stika z mladimi.
- Javna uprava in institucije bi morale izražati raznovrstnost družbe, manjšine pa bi morale biti ustrezno zastopane.
- Olajšati dostop do informacij in komunikacij ter podpreti pobude in projekte, še zlasti na temeljni ravni, pa tudi v podjetjih, v svetu dela ter v kulturnih in umetniških pobudah.
- Podpreti oblikovanje mrež na vseh ravneh ter organizirati posvetovanja med vsemi dejavniki.

Evropske institucije in mladinska politika

Na evropski ravni

- Okrepiti sedanjo politiko in delovanje na ravni Skupnosti ter pripraviti države članice, da bodo pospeševale mladinsko politiko.
- Okrepiti mehanizme za sodelovanje med državami članicami in evropskimi institucijami ter objavljati uspešne izkušnje v korist mladih.
- Pripraviti pregled različnih politik, ki vplivajo na mlade.
- Posvetovati se z mladimi o vsaki novi pobudi, ki bi lahko posredno ali neposredno vplivala nanje, na primer z uporabo medmrežnih vhodov, v ta namen pripravljenih na evropski ravni.
- Poleg ukrepanja Komisije mora Svet ministrov za mladino pospešiti svoje delo, Delovna skupina Sveta za mladino pa mora še naprej sodelovati pri izdelavi osnutkov odločb. Institucije morajo skupaj oblikovati pozitivno vzdušje za mlajše generacije.
- Pripraviti orodje za spremljanje s pomočjo tesnejšega sodelovanja med EU in Svetom Evrope ter začeti redni dialog s slednjim zaradi skupnega ukrepanja.

Mobilnost

Na državni, regionalni in lokalni ravni

- Izvesti Akcijski načrt⁴⁸ in Priporočilo o mobilnosti⁴⁹ ter tako zagotoviti, da mobilnost za mlade ne bo nikoli ovirana ter da bodo imeli ljudje, ki sodelujejo v programih mobilnosti, enake ugodnosti kot državljani: cenejši javni prevoz, pomoč pri stanovanjih, dostop do zdravstvene oskrbe itd.
- Razširiti programe dvostranske izmenjave, ki pomenijo bistvo politike sodelovanja na tem področju. Te dvostranske izmenjave dopolnjujejo mnogostranske izmenjave, ki potekajo po programu MLADINA.
- Ker je mobilnost na lokalni ravni pogosto najboljša izhodišča za mednarodno mobilnost, povezati različne ljudi, vključene na lokalni ravni, v mreže s pomočjo:
 - povečanja mobilnosti med podeželskim in mestnimi območji;
 - vzpostavitve “partnerstev mobilnosti”, ki vključujejo lokalne oblasti, socialne partnerje ter širok razpon podjetij in nevladnih organizacij.
- Podpreti usposabljanje (še zlasti jezikovno) za ljudi na univerzah, v združenjih in upravah, pristojne za organiziranje izmenjav. Napredovanje v mobilnosti v prihodnjih letih je odvisno od prejete podpore in od združevanja izkušenj. Povečati bi bilo treba tudi mobilnost učiteljev. Na primer, vsi učitelji tujih jezikov bi morali imeti možnost, da do leta 2006 sodelujejo v programu mobilnosti.
- Povečati kakovost projektov mobilnosti in čim bolj zagotoviti, da mladi v teh programih ohranijo svojo neodvisnost (kakovost informacij, nadzorovanje, jezikovna in kulturna priprava, finančna podpora).
- Vključiti evropsko, medkulturno razsežnost v izobraževanje in usposabljanje za vse mlade v šolah in priložnostnem učenju. To bi olajšalo fizično mobilnost.
- Končno, upoštevati mlade pri izdelavi osnutka prometne politike.

Na evropski ravni

- Izvajati spremljanje, ki ga zagotavlja Akcijski načrt in Priporočilo o mobilnosti.
- Povečati število mladih, ki sodelujejo v programih. Natančneje:
 - dati prednost mladim, za katere je mobilnost težje izvedljiva iz socialnih razlogov;
 - spodbujati mobilnost med mladimi, ki se poklicno usposabljujejo, in mladimi delavci;
 - kar se da zgodaj dvigniti ozaveščenost o mobilnosti med mladimi;
 - zagotoviti več finančne podpore.
- Začeti celovito razpravo o mobilnosti mladih invalidov.
- Praktično ukrepati za pomoč mladim pred odhodom od doma in ob vrnitvi:
 - poenostaviti upravne postopke, na primer vloge za vizume za mlade iz tretjih držav. Na evropski ravni je pomanjkanje “mobilnega potnega lista” pogosto ovira za gibanje;
 - uvesti splošno uporabo “mladinskih kartic” ter zagotoviti, da je zajeta Evropa kot celota, z več znižanji za mlade, več storitvami, dostopnimi s kartico, in boljšim obveščanjem o vseh teh storitvah;
 - bolj poudariti jezikovno pripravo;
 - zagotoviti, da bodo informacije o možnostih za mobilnost bolj usmerjene, prilagojene potrebam mladih, zlahka razumljive, da jih bo lahko najti in se bodo lahko uspešno uporabljale v povezavi s pobudami, ki se na tem področju že uresničujejo;
 - uradno priznati izkušnje, tako formalne kot priložnostne, pridobljene na ta način.

Prostovoljno delo

Na državni, regionalni in lokalni ravni

⁴⁸ Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se 14. decembra 2000 sestali znotraj Sveta v zvezi z akcijskim načrtom za mobilnost - 2000/C371/03-., v OJ C 371/4 z dne 23. 12. 2000.

⁴⁹ Priporočilo Evropskega parlamenta in Sveta o mobilnosti znotraj Skupnosti za študente, osebe, ki se usposabljujejo, mlade prostovoljce, učitelje in inštruktorje, - COM /1999) 708 -C5 - 0052/ 2000- 2000/021 (COD) in OJ C 178 z dne 22. 6. 2001.

- V naslednjih desetih letih znatno povečati prostovoljno delo med mladimi na vseh ravneh (lokalni, regionalni, državni in evropski).
- V vsaki državi članici uvesti prostovoljno delo v taki ali drugačni obliki, vzpostaviti ustrezne strukture, povečati število gostiteljskih lokacij in zagotoviti financiranje. Pri tem bi morale imeti bistveno vlogo občine, regije, združenja in mladinske organizacije. Mladi sami bi morali biti sposobni deliti svoje izkušnje ter pomagati opredeliti in opravljati prostovoljno delo.
- Določiti državni niz pogojev za mlade prostovoljce. Ti pogoji naj bi bili po možnosti vključeni v širši okvir in bi določali pravice in odgovornosti prostovoljnih delavcev, olajšali razvoj prostovoljnega dela ter zajamčili socialno varstvo za mlade.
- Brez odlašanja uresničiti priporočilo in akcijski načrt o mobilnosti (glej spodaj).
- Dvigniti ozaveščenost o vrednotah, pridobljenih pri prostovoljnem delu, med delodajalci (pobuda, samozaupanje, izkušnje pri skupinskem delu itd.).
- Vključiti mlade v pospeševanje in razvijanje prostovoljnega dela.

Na evropski ravni

- Spremljati lokalne, regionalne, državne in evropske projekte prostovoljnega dela glede kakovosti in količine. Določiti bi bilo treba številne kazalce za primerjavo, izmenjavo izkušenj in določitev prihodnjih usmeritev.
- Po vsem svetu so številne organizacije za prostovoljno delo, tako javne kot zasebne. Te dejavnosti mladim na splošno niso zlahka dostopne. Evropsko komisijo bi lahko zadolžili za pogajanja s temi organizacijami, da bi postale bolj odprte za mlade.
- Narediti evropsko prostovoljno delo še dostopnejše mladim v težkih razmerah in mladim invalidom.
- Priznati prostovoljno delo in izboljšati status dela kot neformalne izobraževalne izkušnje.

6 PRISPEVEK K BELI KNJIGI

(a) S spletne strani Evropske komisije

<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/index.html> je mogoče kopirati naslednje dokumente:

- *Bela knjiga o mladinski politiki v Evropi, Državno mladinsko posvetovanje, maj–julij 2000* – Povzetek, druga verzija (DE, FR)
– pregled, 27. 9. 2000
– državna poročila in spletne strani državnih konferenc
- *Shod evropske mladine v Parizu, 5. do 7. oktobra 2000, priporočila 450 mladih delegatov (EN, DE)*
- *Poročilo o javni obravnavi mladinske politike v evropskem Ekonomsko-socialnem odboru 20. februarja 2001 v Bruslju*
- *Srečanje o pogojih za mlade v Evropi, poročilo o konferenci od 16. do 17. marca, Folkes Hus v Umeaju na Švedskem*
- *Bela knjiga Evropske komisije o mladinskem posvetovalnem procesu: poročilo raziskovalno posvetovalnega stebra, predstavljeno od 16. do 17. marca 2001 v Umeaju.*
- *dokument o stališču nemških zveznih oblasti*
- *Evrobarometer 55.1 o mladih ljudeh v Evropi v letu 2001.*

(b) S spletne strani Evropskega parlamenta

http://www.europarl.eu.int/comm/hearings/20010424/cult/minutes_en.pdf je mogoče kopirati ta dokument:

- *Evropski parlament, Generalni direktorat za raziskave, povzetek javne obravnave o mladini, 24. aprila 2001, Bruselj, IV/WIP/2001/04/0094*

(c) S spletne strani Ekonomsko-socialnega odbora,
http://www.ces.eu.int/pages/avis/11_00/en/CES1418-2000_AC_en.doc, je mogoče kopirati ta dokument:

• *Mnenje Ekonomsko-socialnega odbora o Beli knjigi: mladinska politika (lastna pobuda), sprejeto 29. novembra 2000, CES 1418/2000 (ES, DA, DE, EL, FR, IT, NL, PT, FI, SV)*

(d) S spletne strani Evropskega mladinskega foruma

<http://www.youthforum.org/start/whitepaper.htm> je mogoče kopirati ta dva dokumenta:

• *Prispevek organizacij civilne družbe k posvetovanju Evropske komisije za njeno Belo knjigo o mladinski politiki, 3. izdaja, javna razprava v Evropsko-socialnem odboru v Bruslju 20. februarja 2001*

• *Strategija in ključni cilji za mladinsko politiko v Evropski uniji, drugi prispevek Evropskega mladinskega foruma k Beli knjigi o mladinski politiki Evropske komisije, ki jo je sprejel odbor članic, Bruselj, 6. do 7. aprila 2001 (FR)*

PRILOGA 2

PREGLED EVROPSKIH DEJAVNOSTI NA MLADINSKEM PODROČJU

1 PROGRAM MLADINA

Leta 1988 je Evropska unija začela s programom MLADINA ZA EVROPO, ki je podprl izmenjavo mladih iz različnih držav.⁵⁰ V obdobju 1989–1991 je program uporabilo približno 80.000 mladih med 15. in 25. letom starosti. Julija 1991 je bil na podlagi 149. člena Pogodbe o ustanovitvi Evropskih skupnosti sprejet program MLADINA ZA EVROPO II,⁵¹ marca 1995 pa se je začela tretja faza programa. Končala se je v letu 1999.⁵²

Leta 1996 je Komisija presegla izmenjave in predlagala akcijski program Skupnosti za evropsko prostovoljno delo za mlade.⁵³ Ta je v letu 1998 postal delujoč akcijski program Skupnosti, ki mladim omogoča, da kot prostovoljci sodelujejo v socialnih, kulturnih in okoljskih dejavnostih v dobro lokalne skupnosti.⁵⁴

Na splošno sta program MLADINA ZA EVROPO in projekt evropskega prostovoljnega dela spodbudila razvoj evropskih, državnih in lokalnih projektov, ki vključujejo mlade, še zlasti tiste s posebnimi težavami.

Aprila 2000 sta Svet ministrov in Evropski parlament sprejela program MLADINA za obdobje od leta 2000 do 2006.⁵⁵ Program MLADINA presega program MLADINA ZA EVROPO in projekt evropskega prostovoljnega dela, ker se usmerja bolj na to, da mladi pridobijo znanje ter da se oblikuje sodelovanje med državami članicami pri razvoju mladinske politike.⁵⁶ Še več, izobraževanje in usposabljanje zunaj šole (“neformalno izobraževanje”) imata v programu MLADINA vedno pomembnejšo vlogo. Projekti, ki jih program MLADINA spodbuja, se morajo povezovati z:

- (1) izmenjavo Mladina za Evropo;
- (2) evropskim prostovoljnim delom;
- (3) skupinskimi pobudami in prihodnjim kapitalom;
- (4) skupnimi akcijami s programi izobraževanja (SOKRAT) in poklicnega usposabljanja (LEONARDO DA VINCI);
- (5) podpornimi ukrepi.

⁵⁰ OJ L 158 z dne 25. 6. 1988.

⁵¹ OJ L 217 z dne 6. 8. 1991.

⁵² OJ L 87 z dne 20. 4. 1995.

⁵³ COM(1996)610 z dne 23. 12. 1996.

⁵⁴ OJ L 214 z dne 31. 7. 1998.

⁵⁵ OJ L 117 z dne 18. 5. 2000, str. 1-10.

⁵⁶ Za več informacij glej <http://europa.eu.int/comm/education/youth/youthprogram.html>.

Program je odprt tudi za Norveško, Islandijo in Liechtenstein, pa tudi za predpristopne države (tj. države v Vzhodni Evropi, prav tako Ciper, Malto, Turčijo). V določenih pogojih so možne dejavnosti s tretjimi državami (tj. državami na območju Sredozemlja, Jugovzhodne Evrope, Commonwealtha in Latinske Amerike).

2. POLITIČNE POBUDE, KI VPLIVAJO NA MLADINO

Za mladinske zadeve kot take so v veliki meri odgovorne državne, regionalne in lokalne oblasti držav članic. Vendar natančnejši pogled v Pogodbe⁵⁷ razkriva obseg evropske razsežnosti mladinskih zadev na številnih področjih delovanja Skupnosti.

6. člen Pogodbe o Evropski uniji (PEU) navaja, da “Unija temelji na načelih svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravnega reda”. Člen se nanaša na Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisano leta 1950 v Rimu.

Člen 13 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti (PES) obravnava preprečevanje različnih vrst razlikovanja v Evropski uniji. V skladu s tem členom lahko Evropska unija “ustrezno ukrepa za boj proti razlikovanju po spolu, rasni ali etnični pripadnosti, veri ali prepričanju, invalidnosti, starosti ali spolni usmerjenosti”.

Člen 17 PES vzpostavlja evropsko državljanstvo. Določa, da “je vsaka oseba, ki ima državljanstvo države članice, državljan Unije. (...) Državljan Unije uživajo pravice, priznane s to pogodbo, in imajo dolžnosti, ki jim jih nalaga.”

Po 125. členu PES – ki ga je treba razlagati v povezavi z 2. členom PES – si države članice in Evropska skupnost “prizadevajo za razvoj usklajene strategije zaposlovanja in še zlasti za pospeševanje strokovne, usposobljene in prilagodljive delovne sile ter trgov dela, ki se odzivajo na ekonomsko spremembo”. V ta namen je Evropska unija 1997. leta v Luksemburgu začela z evropsko strategijo zaposlovanja.

V 136. členu PES Evropska skupnost priznava socialne pravice delavcev. Na tem področju “so cilji Skupnosti in držav članic pospeševanje zaposlovanja, izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev, (...) ustrezno socialno varstvo, dialog med vodstvom in delavci, razvoj človeških virov z namenom trajne visoke zaposlenosti in boja proti izključenosti”.

Člen 137 PES omenja dejavnosti na državni ravni, ki bi jih Evropska skupnost morala podpreti, kot so izboljšanje delovnega okolja za zaščito zdravja in varnosti delavcev, delovnih pogojev, informiranja in svetovanja delavcem, vključevanje oseb, izključenih s trga dela itd.

Člen 146 PES se nanaša na Evropski socialni sklad (ESS), ki prispeva k financiranju ukrepov za razvoj človeških virov, “da bi bilo zaposlovanje delavcev lažje, da bi se povečala njihova zemljepisna in poklicna mobilnost v Skupnosti ter da bi se lažje prilagajali industrijskim spremembam in spremembam v proizvodnih sistemih”. Projekti, ki jih financira Evropski socialni sklad, neposredno vplivajo na mlade.

Člen 149 PES je pravna podlaga za sodelovanje na evropski ravni na področju izobraževanja in mladine. Poudarja osrednjo vlogo izobraževanja pri zagotavljanju možnosti mladim za življenje, študij in prosto gibanje v Evropi brez meja. Člen 149 PES navaja različna področja, kjer lahko Evropska skupnost razvije sodelovanje: poučevanje in širjenje jezikov držav članic; mobilnost učencev in učiteljev; sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami; izmenjava informacij in izkušenj o vsebinah, ki so skupne izobraževalnim sistemom držav članic; izmenjava mladine in izmenjava inštruktorjev socialnega izobraževanja; izobraževanje na daljavo. Člen 149 je pravna podlaga za programa MLADINA in SOKRAT.

Po 150. členu PES bo Evropska skupnost “izvajala politiko poklicnega usposabljanja” za dopolnitev ukrepanja držav članic. Opredeljuje cilje, ki bi jih bilo treba doseči, ter poudarja,

⁵⁷ Za več informacij o Pogodbah glej http://europa.eu.int/abc/treaties_en.htm.

da bi morali imeti “predvsem mladi” dostop do projektov poklicnega usposabljanja in mobilnosti.

Člen 151 PES je podlaga za kulturno sodelovanje na evropski ravni. V skladu s tem členom Skupnost dopolnjuje ukrepanje držav članic na področjih “kulture in zgodovine evropskih ljudstev ... kulturne dediščine evropskega pomena ... kulturne izmenjave ... umetniškega in književnega ustvarjanja, vključno z avdiovizualnim področjem”. Čeprav mladi niso izrecno omenjeni, jih to ukrepanje neposredno zadeva. Člen 151 PES je pravna podlaga za program KULTURA 2000, s katerim se med drugim financirajo projekti na področju kulturne dediščine, umetniškega in književnega ustvarjanja, poklicne mobilnosti, širjenja umetnosti in kulture ter medkulturnega dialoga in poznavanja evropske zgodovine.

Po 152. členu PES si Evropska skupnost prizadeva doseči visoko raven zdravstvenega varstva ljudi pri opredelitvi in izvajanju vseh dejavnosti in politik Skupnosti. Člen izrecno omenja pristojnost Skupnosti, da pripravi “ukrepe za zmanjšanje škode, ki jo zdravju povzročajo droge, vključno z informiranjem in preprečevanjem”.

Člen 153 PES zadeva varstvo potrošnikov. Določa, da Skupnost “prispeva k varovanju zdravja, varnosti in ekonomskih interesov potrošnikov, pa tudi k pospeševanju njihove pravice do informiranja, izobraževanja in organiziranja”.

Členi 163 do 173 PES se nanašajo na cilj Evropske skupnosti, da okrepi znanstvene in tehnološke podlage industrije Skupnosti ter jo spodbudi, da postane bolj konkurenčna na mednarodni ravni. Na tej podlagi je februarja 2001 Komisija predlagala okvirni program za raziskave in tehnološki razvoj. Program je pomembno sredstvo za podporo oblikovanju Evropskega raziskovalnega prostora (ERA). To vključuje podporo za usposabljanje in mobilnost mladih raziskovalcev na evropski ravni (prim. člen 164 d PES).

Na podlagi 177. člena PES Evropska skupnost prispeva k trajnostnemu gospodarskemu in družbenemu razvoju v državah v razvoju, k njihovem vključevanju v svetovno gospodarstvo in gibanju proti revščini v teh državah. Ta člen je pomembno sredstvo, s katerim Skupnost podpira potrebe mladih v državah v razvoju.

Na podlagi teh členov so bile pripravljene ali se bodo pripravile različne politične pobude v korist mladih. Glavne teme so:

- *Mladi*

Poleg omenjenega programa MLADINA so te pobude navadno v obliki resolucij Sveta ministrov, kot je resolucija o sodelovanju mladih⁵⁸ o razsežnosti neformalnega izobraževanja pri športnih dejavnostih,⁵⁹ o družbeni vključenosti mladih⁶⁰ ter o pospeševanju pobude, podjetništva in ustvarjalnosti mladih.⁶¹

- *Zaposlovanje*

Evropska strategija zaposlovanja je premostitveni letni postopek, sprožen na Posebnem evropskem svetu novembra 1997 v Luksemburgu – pogosto znan pod imenom “Luksemburški postopek”. Dejstvo, da so se države članice in Komisija strinjale, da nadaljujejo s tem novim procesom, od ratifikacije Amsterdamske pogodbe in naslova Zaposlovanje, ki zagotavlja njeno zakonodajno podlago,⁶² kaže, kakšne prednostne obravnave so od tedaj deležna vprašanja zaposlovanja in trga dela ter širok razpon z njimi povezanih področij politike.

V okviru evropske strategije zaposlovanja dajejo Evropska komisija in države članice v skupnih prizadevanjih za zmanjšanje in preprečevanje brezposelnosti jasno prednost mladim

⁵⁸ OJ C 42 z dne 17. 2. 1999, str. 1-2.

⁵⁹ OJ C 8 z dne 12. 1. 2000, str. 5.

⁶⁰ OJ C 374 z dne 28. 12. 2000, str. 5-7.

⁶¹ OJ C 196 z dne 12. 7. 2001, str. 2-4.

⁶² Glej naslov VIII, Zaposlovanje, Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti; v zvezi s postopkom glej še zlasti člen 128 PES.

kot osrednji ciljni skupini. Smernice zaposlovanja so se vedno nanašale, na primer, na cilj držav članic, da mladi brezposelni osebi ponudijo “nov začetek”, preden se izteče šestmesečna brezposelnost. Po vrhu v Lizboni so bile izobraževalne sestavine in sestavine usposabljanja smernic prečiščene za osvetlitev potrebe, da države članice – skupaj z drugimi dejavniki, kot so socialni partnerji – pripravijo in izvedejo obsežne ter povezane strategije vseživljenjskega učenja. Podrobneje se sklicuje na potrebo, da “mladi pridobijo temeljno znanje in spretnosti, potrebne za trg dela”, da se “zmanjša nepismenost ... mladine” in “znatno zmanjša število mladih, ki zgodaj izpadejo iz šolskega sistema”.⁶³ Zahteva se tudi, da države članice zagotovijo, da “se bo namenila posebna pozornost tudi mladim z učnimi in izobraževalnimi težavami.” Za mlade so prav tako zelo pomembne druge smernice o družbeni vključenosti, pospeševanju podjetništva ter enakih možnostih žensk in moških.

• *Izobraževanje in usposabljanje*

Evropski svet je marca 2000 v Lizboni sprejel dolgoročno strategijo za konkurenčno gospodarstvo, ki temelji na znanju, z večjim in boljšim zaposlovanjem ter družbeno kohezijo. Ta strategija je postavila nove cilje za različna področja politike, tesno povezana z mladimi, kot so izobraževanje, zaposlovanje, družbena vključenost, informacijska in civilna družba. Opredelila je nove prednostne naloge za zagotavljanje možnosti za učenje in usposabljanje, prilagojene ciljnim skupinam na različnih stopnjah njihovega življenja. Vsebuje tri glavne sestavine: a) razvoj učnih centrov; b) pospeševanje novih temeljnih znanj in spretnosti; c) povečano preglednost kvalifikacij. Eden najpomembnejših ciljev je povečati vlaganje v kadrovske vire, do leta 2010 prepoloviti število 18- do 24-letnikov, ki imajo samo nižjo srednjo raven izobrazbe ter ne nadaljujejo izobraževanja in usposabljanja, spremeniti šole in centre za usposabljanje – vse povezane z medmrežjem – v odprte učne centre, zagotoviti podporo vsaki in vsem skupinam prebivalstva ter uporabiti najustreznejše metode za opredelitev novega temeljnega znanja in spretnosti.

Novembra 2001 je Komisija objavila sporočilo “Naj evropsko območje vseživljenjskega učenja postane resničnost”.⁶⁴ Ena prednostnih nalog ukrepanja se nanaša na vrednotenje učenja in potrebo po izboljšanju načinov, kako se učno sodelovanje in učni rezultati razumejo in cenijo, predvsem na področju učenja zunaj šole (tj. neformalnega učenja).

Marca 2001 je Komisija predstavila Akcijski načrt e-učenja v zvezi s povezovanjem šol z medmrežjem, ki zajema infrastrukturo, usposabljanje, storitve ter vsebino, sodelovanje in dialog.⁶⁵ Julija 2001 sta Svet ministrov in Evropski parlament sprejela priporočilo o mobilnosti študentov, oseb, ki se usposabljaajo, mladih prostovoljcev, učiteljev in inštruktorjev. Namen priporočila je odpraviti ovire za mobilnost, vpeljati transnacionalno mobilnost v državne politike in prispevati k širjenju dobre prakse.⁶⁶

Julija 2001 je Komisija objavila sporočilo z naslovom “Krepitev sodelovanja s tretjimi državami na področju višjega izobraževanja”.⁶⁷ To sporočilo je imelo dva cilja: oblikovati kakovostne kadrovske vire v partnerskih državah in v Skupnosti z medsebojnim razvijanjem ter pospeševati Evropsko unijo kot svetovni center odličnosti za študij, usposabljanje ter znanstvene in tehnološke raziskave.

Zdaj Komisija pripravlja predlog za direktivo o dostopu prebivalcev tretjih držav v EU za namene študija in usposabljanja. To se bo dotaknilo na sto tisoče študentov. Predlog si bo

⁶³ OJ L 22 z dne 24. 1. 01, str. 18-26.

⁶⁴ Sporočilo Komisije “Naj evropsko območje vseživljenjskega učenja postane resničnost”.

⁶⁵ Evropska komisija, Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu, Akcijski načrt e-učenja, Načrtovanje jutrišnjega izobraževanja, COM(2001)172, 28. 3. 2001.

⁶⁶ OJ L 215 z dne 9. 8. 2001, str. 30 - 37.

⁶⁷ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu o krepitvi sodelovanja s tretjimi državami na področju višjega izobraževanja, COM(2001)385 končna.

prizadeval pospešiti sprejem tujih študentov in bo hkrati okrepil položaj Evrope kot prostora za usposabljanje za odličnost v svetovnem merilu.

• *Informacijska družba*

Bistveni del Lizbonske strategije, Akcijski načrt e-Evropa 2002⁶⁸, odobren junija 2000 na vrhu v Feiri, zajema vrsto področij ukrepanja za pospešitev vstopa Evrope v informacijsko družbo. Program "Evropska mladina v digitalni vek" si prizadeva pospešiti uporabo digitalnih tehnologij in medmrežja v evropskih šolah za pridobitev novega znanja in spretnosti. Bistvena vloga e-učenja pri ciljih akcijskega načrta e-Evropa 2002 je pripeljala do tega, da je Komisija sprejela omenjeni akcijski načrt e-učenja.

Poleg tega bodo tri druga ukrepanja akcijskega načrta e-Evropa olajšala vključevanje mladine v informacijsko družbo: "Hitrejši dostop do medmrežja za raziskovalce in študente", ki si prizadeva izboljšati raziskovalne in univerzitetne mreže znotraj EU; "Delo v gospodarstvu, temelječem na znanju", poudarja vseživljenjsko učenje ter digitalno znanje in spretnosti; "Sodelovanje za vse" s pospeševanjem javnih točk dostopa do medmrežja.

Glede raziskav in tehnološkega razvoja na področju informacijske družbe je Evropska komisija sprožila več pobud za oblikovanje kritične mase sredstev, ki bi lahko podprla, vodila ter spodbudila raziskave in inovacije v izobraževanju in usposabljanju. Tehnologije e-učenja bodo imele temeljno vlogo pri tem, da bodo imeli Evropejci prilagodljiv, primeren in stroškovno učinkovit dostop do učnih virov in storitev, kar jim bo omogočalo razvijati temeljna znanja in spretnosti, potrebne za družbo znanja. Znotraj raziskovalnega programa TID (Tehnologije informacijske družbe), ki je del 5. okvirnega programa za raziskave in tehnološki razvoj, sta izobraževanje in usposabljanje med ključnimi prednostnimi nalogami. Zdaj se na področju izobraževanja in usposabljanja financira določeno število projektov TID, ki zajemajo tehnološki razvoj in prilagoditve za lažji dostop in vključevanje mladine v informacijsko družbo.

• *Podjetništvo*

Maja 2000 je Komisija objavila sporočilo "Izzivi za podjetniško politiko v gospodarstvu, ki ga žene znanje",⁶⁹ v katerem je navedeno, da je "izobraževanje za podjetništvo še eno gibalno v smeri živahnejše podjetniške kulture. Treba bi bilo poučevati splošna znanja o podjetjih in podjetništvu prav med osnovnim, srednjim in višjim izobraževanjem"; "za razširitev števila podjetnikov pa si bo podjetniška politika prizadevala izboljšati zagon med ženskami, mladimi in brezposelnimi ...".

Forum "Usposabljanje za podjetništvo" (Nica, oktober 2000)⁷⁰ – ki so ga skupaj organizirali Komisija in francoske oblasti – je pospešil izmenjavo najboljših praks na tem področju in na evropski ravni dvignil ozaveščenost glede ciljev, ki jih je treba doseči.

Kot nadaljevanje sklepov tega Forumu ter kot del Večletnega programa za podjetje in podjetništvo (2001–2005)⁷¹ je Komisija začela projekt "najboljši postopek" o izobraževanju in usposabljanju za podjetništvo. Ta bo usmerjen na izobraževanje – od osnovne šole do univerze – in si bo prizadeval določiti in ovrednotiti ukrepe ter najboljšo prakso, razvito na državni ali lokalni ravni za pospeševanje podjetniških usmerjenosti ter znanja in spretnosti znotraj izobraževalnih sistemov.

20. junija 2000 je Evropski svet v Santa Marii da Feira odobril Evropsko listino za mala podjetja.⁷² Listina poziva države članice in Komisijo k ukrepanju na številnih področjih za podporo in spodbujanje malih podjetij. Eno od ključnih področij za izboljšanje je "Izobraževanje in usposabljanje za podjetništvo".

⁶⁸ "e-Evropa 2002 - Informacijska družba za vse. Akcijski načrt" (<http://europa.eu.int/eeurope>).

⁶⁹ COM(2000) 256 končna (OJ C311E, 31. 10. 2000, str. 180 -186).

⁷⁰ http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/training-education/index.htm

⁷¹ OJ L 333, 29. 12. 2000, str. 84-91.

⁷² Evropsko listino za mala podjetja je 13. 6. 2000 sprejel Svet za splošne zadeve.

- *Socialne zadeve*

Lizbonska strategija je pozvala k prenovljenemu in posodobljenemu evropskemu socialnemu modelu, ki zajema tri ključne vsebine: 1) vlaganje v ljudi; 2) gradnja dejavne in dinamične države blaginje; 3) krepitev ukrepanja proti brezposelnosti, družbeni izključenosti ter revščini. V zvezi z družbeno vključenostjo je Evropski svet v Lizboni opomnil, da je število ljudi, ki v Uniji živijo pod mejo revščine ter izključeni iz družbe, nesprejemljivo. Treba si je prizadevati za izboljšanje znanja in spretnosti teh mladih, za pospešitev dostopa do znanja in za boj proti brezposelnosti.

Evropski svet v Nici decembra 2000 je odobril cilje bojevanja proti revščini in družbeni izključenosti, ki jih je sprejel Svet. Vsi štirje cilji, sprejeti v Nici, so za mlade zelo pomembni. Cilji so naslednji: 1) olajšati sodelovanje pri zaposlovanju ter omogočiti dostop vsem do sredstev, pravic, dobrin in storitev (še zlasti socialnega varstva, stanovanj in temeljnih storitev, zdravstvene oskrbe, izobraževanja, sodstva, kulture, športa in prostega časa); 2) preprečiti tveganja izključenosti; 3) pomagati najranljivejšim; 4) pritegniti vsa ustrezna telesa. Posebej sta bila omenjena preprečevanje izključenosti iz šol in odprava družbene izključenosti med mladimi.

Svet je povabil države članice, da pripravijo svoje prednostne naloge v zvezi s temi cilji in do junija 2001 izročijo dvoletne državne akcijske načrte za boj proti revščini in družbeni izključenosti. Vse države članice so take načrte že oddale. Ti načrti potrjujejo, da večino držav najbolj skrbi vprašanje revščine in družbene izključenosti med mladimi.

Evropski svet v Nici je tudi potrdil Socialno agendo, ki opredeljuje posebne prednostne naloge za ukrepanje v naslednjih petih letih, in potrdil pomen strategij za boj proti vsem oblikam razlikovanja v skladu s 13. členom Pogodbe.

Vrh v Stockholmu je marca 2001 potrdil to strategijo ter povabil Svet in Evropski parlament, da se dogovorita o predlogu za program družbene vključenosti v letu 2001. Ta program bo zagotovil pomembno možnost, da države članice izmenjajo učne in najboljše prakse za zmanjšanje in preprečevanje revščine ter družbene izključenosti med mladimi.

- *Zdravje*

Mladi so del strategije, predpisane v Akcijskem programu Skupnosti za javno zdravstvo. Julija 2001 se je Svet za zdravstvo dogovoril o skupnem stališču do tega akcijskega programa (2001–2006).⁷³ Eden glavnih vidikov je izboljšanje informacij in znanj o zdravstvenih vprašanjih. Program zajema tudi preprečevanje aidsa in odvisnosti od drog. Svet je tudi sprejel priporočilo proti zlorabi alkohola med mladimi, predvsem otroki in mladostniki.

- *Preprečevanje rasizma in sovraštva do tujcev*

Leta 1997 je Svet toplo sprejel evropsko leto proti rasizmu in poudaril, da je treba okrepiti prizadevanja držav članic, ter opozoril na pomen izobraževanja. Leta 2000 je Svet za izobraževanje in mladino ugotovil potrebo po obravnavi rasizma in sovraštva do tujcev med mladimi. Na Mladinskem svetu maja 2001 je bila sprejeta deklaracija o boju proti rasizmu in sovraštvu do tujcev z okrepitevijo dela z mladimi na medmrežju.

- *Šport*

Amsterdamska pogodba je v deklaraciji št. 29 prepoznala socialni pomen športa, še zlasti njegovo vlogo pri oblikovanju identitete in združevanju ljudi. Deklaracija je tudi poudarila pomembno vlogo športnih združenj in amaterskega športa. Na tej podlagi je EU razvila dejavno vlogo na področju športa. Med drugim podpira projekte, ki pospešujejo povezovanje mladih s pomočjo športnih dejavnosti, preprečevanje uporabe nedovoljenih poživil v športu in šolska informacijska gibanja o etičnih vrednotah v športu in o olimpijskih idealih. Resolucija Sveta, decembra 1999⁷⁴, je poudarila potrebo po izkoriščanju neformalnega izobraževalnega

⁷³ OJ C 307 z dne 31. 10. 2001, str. 27-40.

⁷⁴ OJ C 8 z dne 12. 1. 2000, str. 5.

potenciala športnih dejavnosti v zvezi z evropsko politiko sodelovanja na področju mladine. Evropski svet v Nici je sprejel deklaracijo o posebnih značilnostih športa in povabil Skupnost, da pri svojem delovanju po različnih določbah Pogodbe upošteva socialne, izobraževalne in kulturne vrednote športa. Evropski svet se je tudi dogovoril, da okrepi evropsko sodelovanje proti uporabi nedovoljenih poživil.

Evropska komisija je Svetu in Evropskemu parlamentu predlagala, da se leto 2004 razglasi za "evropsko leto izobraževanja s pomočjo športa". Glavni cilji tega evropskega leta bodo spodbujati izobraževalno področje in športne organizacije k skupnemu delu, da bi uporabili izobraževalno vrednoto športa in njegovo vlogo pri vključevanju v družbo ter poudarili pomen prostovoljnih športnih dejavnosti kot enega od vidikov neformalnega izobraževanja. Šole bi bilo treba spodbujati, da bi v svojih učnih načrtih, pa tudi pri šolskih izmenjavah bolj poudarjale pomen športnih dejavnosti.

3. FINANCIRANJE V ZAPOSLOVANJU, IZOBRAŽEVANJU, KULTURI IN VARSTVU MLADINE

Na področju izobraževanja, zaposlovanja, kulture in varstva mladine poteka različno financiranje, ki posredno ali neposredno podpira ukrepe v korist mladih. Tu je nekaj primerov:

- Infrastruktura: v obdobju financiranja 2000–2006 Evropski regionalni sklad v določenih regijah zagotavlja podporo za infrastrukturne projekte, ki vključujejo projekte v korist mladih (kot so mladinski centri, šole itd.).
- Zaposlovanje in družbena vključenost: v obdobju financiranja 2000–2006 Evropski socialni sklad zagotavlja podporo programom, ki so izrecno namenjeni mladim, na področju dela, družbene vključenosti, informiranja in svetovanja, tj. na državni in regionalni ravni.
- Izobraževanje: program SOKRAT podpira izmenjavo in mobilnost mladih v šolah ali na univerzah.
- Poklicno usposabljanje: program LEONARDO omogoča mladim dostop do sodobnih storitev poklicnega usposabljanja, ter do ustanov za učenje jezikov in delo v tujini.
- Kultura: program KULTURA 2000 vključuje "mladinski" element pri dodeljevanju finančnih sredstev za projekte na področju ustvarjalnosti in mobilnosti, širjenja umetnosti in kulture ter medkulturnega dialoga in poznavanja evropske zgodovine.
- Varstvo mladine: program DAFNE podpira preprečevanje nasilja nad otroki, mladimi osebami in ženskami.

4. LISTINA TEMELJNIH PRAVIC

Razglasitev Listine temeljnih pravic, decembra 2000 v Nici, je bila pomemben dosežek. Listina v enem besedilu združuje civilne, politične, ekonomske, družbene in socialne pravice ljudi. Njeni dve poglavji o svoboščinah (poglavje II) in solidarnosti (poglavje IV) izrecno priznavata pravice otrok in mladih (glej 14. člen o "pravici do izobraževanja", 24. člen o "pravica otrok" in 32. člen o "preprečevanje dela otrok in varstvu mladih pri delu").

5. PODPORA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Evropski parlament je zavzeto podprl dejavnosti na evropski ravni v korist mladine, še zlasti v zvezi s sprejetjem programa, ki se nanaša na mladino. Marca 1999 je sprejel "Resolucijo o mladinski politiki za Evropo", ki je poudarila "vse večji pomen "dejavnika mladine" v zvezi z gospodarskimi in kulturnimi spremembami v evropskih družbah".⁷⁵

Aprila 2001 je Odbor, pristojen za mladinske zadeve, organiziral javno razpravo o mladini. Udeležili so se je člani Evropskega parlamenta, strokovnjaki za mladino, predstavniki

⁷⁵ OJ C 175 z dne 21. 6. 1999, str. 50.

gospodarskih in socialnih organizacij, mladinska združenja in neorganizirani mladi. Veliko število sodelujočih in visoka raven razprave sta prepričljivo prispevala k uspehu srečanja. Odborov poročevalec za mladino je v razpravi navedel, da “še vedno ni ... koherentne politike EU v zvezi z mladimi ... ter da bi (moral biti) glavni cilj Bele knjige razvijanje povezanega pristopa za obravnavanje vprašanj mladih”.⁷⁶ Evropski parlament je poudaril, da bi morala biti Bela knjiga vir idej, navdiha in razprave ter bi pokazala primere dobre prakse in spodbujala države članice, regionalne in lokalne oblasti, da sprejmejo nove pobude.

Mladi so dejali, da veliko pričakujejo od Bele knjige, še zlasti na področjih, kot so informiranje, nerazlikovanje, enake možnosti za mlade invalide, formalno in neformalno izobraževanje, zaposlovanje in družbena vključenost, pa tudi sodelovanje v programih izmenjave, demografskih sprememb v Evropi ter sodelovanja mladih v družbi. Dejali so, da “je potrebna prava evropska mladinska politika ... (ter da) se mora mladinska politika na vseh ravneh, od lokalne do evropske, dopolnjevati ter da ... bi morala biti usklajena med različnimi ravni”.

6. PRISPEVKI EKONOMSKO-SOCIALNEGA ODBORA IN ODBORA REGIJ

Mladi so posredno zastopani v Ekonomsko-socialnem odboru (ESO), kajti veliko članic ESO je povezanih z organizacijami na mladinskem področju, dejavnimi na državnih, regionalnih in lokalnih ravni. Novembra 2000 je ESO sprejel mnenje o mladinski politiki.⁷⁷ Opredeljuje, da mora mladinska politika ceniti mlade kot “družbeni potencial” in jim omogočiti, da postanejo “dejavni, svobodni in odgovorni državljani”. Mladinska politika velja za “povezano čezsektorsko politiko” z namenom “izboljšati in razviti življenjske razmere ter sodelovanje mladih z zajemanjem celotnega obsega družbenih, kulturnih in političnih vsebin, ki zadevajo tako mlade kot tudi druge skupine v družbi”.

Februarja 2001 sta ESO in Evropska komisija v sodelovanju z Mladinskim forumom Evropske unije organizirala razpravo civilne družbe v zvezi z Belo knjigo. Razprava je bila izjemno koristna, ker je dala informacije iz prve roke o razmerah mladih v Evropi ter njihovih družbenih, ekonomskih in osebnih pričakovanjih.

Regionalni in lokalni organi, zastopani v Odboru regij (OR), so v večini držav članic osrednji dejavniki pri izvajanju mladinske politike. Leta 1999 je OR sprejel mnenje o “lokalnem in regionalnem sodelovanju pri varstvu otrok in mladih v Evropski uniji pred zlorabo in zanemarjanjem”.⁷⁸ OR je poudaril potrebo po strategiji celotne EU za preprečevanje zlorabe in zanemarjanja otrok ter mladih, brez vmešavanja odgovornosti državnih, regionalnih in lokalnih oblasti. Stališče OR je, da vključevanje otrok in mladih v odločitve, ki vplivajo na njihovo življenje, ter omogočanje, da se njihovi glasovi slišijo, prispevata k preprečevanju. OR dokazuje, da decentralizirane strukture Evrope, ki so blizu državljanom, zahtevajo več usklajevanja, čezmejnega in nadnacionalnega sodelovanja, ter da otroci in mladi v tem procesu ne bi smeli biti prezrti.

7. DIALOG Z EVROPSKIM MLADINSKIM FORUMOM

Evropski mladinski forum (EMF) je bil ustanovljen leta 1979, da bi zastopal mladinske organizacije na evropski ravni in začel dialog z mladimi. Njegovi člani so državni mladinski sveti v državah članicah EU in mednarodne nevladne mladinske organizacije. Vsakodnevno spodbuja stike in komuniciranje med svojimi organizacijami članicami – kar združuje milijone mladih – in z mladimi posamezniki. Prizadeva si privzeti močnejšo zastopniško

⁷⁶ Evropski parlament, Generalni direktorat za raziskave, Povzetek javne razprave o mladini, ki ga je organiziral Odbor za kulturo, mladino, izobraževanje, javna občila in šport 24. aprila 2001 v Bruslju, IV/WIP/2001/04/0094, 18. maja 2001.

⁷⁷ Mnenje Ekonomsko-socialnega odbora o Beli knjigi o mladinski politiki, CES 1418/2000, 29.-30. 11. 2000, str. 2-4.

⁷⁸ Mnenje Odbora regij z dne 18. 11. 1999, COM-7/017.

vlogo. EMF je pridobil precejšnje strokovno znanje o mladinskem delu, mladinski politiki, nevladnih mladinskih sektorjih in vprašanih civilne družbe. EMF je zastopan v delovnih skupinah Evropske komisije ter udeležen pri izbiranju projektov znotraj programa MLADINA.

EMF je imel pomembno vlogo pri posvetovanju, ki je pripeljalo do Bele knjige. Udeležil se je posvetovanja mladih ter skupaj s Komisijo in ESO organiziral posvetovanje organizacij civilne družbe. EMF je oblikoval svoj prispevek in ga predal v razpravo o Beli knjigi.⁷⁹

8. DELO SVETA EVROPE

V sedemdesetih letih je Svet Evrope ustanovil Evropski mladinski center (EMC) in Evropsko mladinsko fondacijo (EMF) v Strasbourgu. Leta 1995 je bil v Budimpešti odprt drugi Evropski mladinski center. Programi in projekti EMC in EMF so soupravljeni.⁸⁰

Svet Evrope je sprejel številne deklaracije in resolucije o vprašanih, kot so: sodelovanje mladih, državljanstvo, neformalno izobraževanje, mobilnost in boj proti rasizmu.

Marca 1992 je sprejel Evropsko listino o sodelovanju mladih v občinskem in regionalnem življenju.⁸¹ Listina je pozvala k večjemu vključevanju mladih v javne zadeve na regionalni in lokalni ravni ter k izvajanju "različnih oblik sodelovanja", ki bi morale veljati "za vse mlade brez razlikovanja". V priporočilu o mladinskem sodelovanju in prihodnosti civilne družbe, sprejetem leta 1997, je Odbor ministrov ponovno potrdil "odločilno vlogo sodelovanja mladih pri razvoju civilne družbe kot sredstva za stalno obnavljanje demokratične družbe."⁸²

Na 5. konferenci Sveta Evrope v Bukarešti, aprila 1998, so ministri, pristojni za mladino, razglasili, da bo vključevanje mladih v delovno življenje temeljilo na znanju, spretnostih in kvalifikacijah, ki jih pridobijo z neformalnim izobraževanjem. Svet Evrope je poudaril pomen neformalnega izobraževanja, ki brez dvoma bogati tradicionalne modele izobraževanja. Svet Evrope je naredil nadaljnji korak, ko je januarja 2000 sprejel priporočilo o neformalnem izobraževanju, v katerem je potrdil, da se formalni izobraževalni sistemi sami ne morejo odzivati na hitre in stalne tehnološke, družbene in gospodarske spremembe ter da bi jih morali zato okrepiti z neformalnimi izobraževalnimi praksami.⁸³

Boj proti rasizmu, sovraštvu do tujcev in nestrpnosti ima v Svetu Evrope dolgo tradicijo. Svet Evrope je v začetku devetdesetih let sprožil široko evropsko mladinsko kampanjo v sodelovanju z evropskimi mladinskimi organizacijami za strpno družbo in spodbudil poskusne projekte. Svet Evrope pripravlja tudi mladinsko kartico kot storitveno kartico, ki je namenjena izboljšanju razmer mladih udeležencev v projektih mobilnosti. Pospešuje projekt prostovoljnega dela za mlade na državni in evropski ravni ter ohranja sistem Interrail na sprejemljivi ceni. Zagotavlja podporo za nepridobitne temelje mladinske izmenjave. Leta 1998 je bilo določeno partnerstvo med Evropsko komisijo in Svetom Evrope za razvoj programa usposabljanja mladinskih inštruktorjev za spodbujanje splošnih vrednot, kot so človekove pravice, pluralna demokracija, pravni red, dejavno državljanstvo in evropsko sodelovanje.⁸⁴ Partnerstvo je imelo konkretne rezultate, ki vključujejo publikacije s področja usposabljanja, sodelovanje na področju svetovanja ter raziskave prirediteljev za usposabljanje.

⁷⁹ Strategija in ključni cilji za mladinsko politiko v Evropski uniji, Drugi prispevek Evropskega mladinskega foruma k Beli knjigi o mladinski politiki Evropske komisije, ki ga je sprejel Svet članic, Bruselj, 6. -7. aprila 2001.

⁸⁰ V zvezi z načelom soupravljanja glej opombo št. 20.

⁸¹ Resolucija 237, ki jo je 19. 3. 1992 sprejel Kongres lokalnih in regionalnih oblasti Evrope (CLRAE).

⁸² Odbor ministrov, Priporočilo št. R(97)3, sprejeto 4. 2. 1997.

⁸³ Parlamentarna skupščina, Priporočilo 1437 o neformalnem izobraževanju, sprejeto 24. 1. 2000, člen 7i.

⁸⁴ <http://www.coe.fr/youth/english/partnership/new/>

9. ŠTUDIJE IN JAVNOMNENJSKE RAZISKAVE, KI JIH JE SPROŽILA EVROPSKA KOMISIJA

V petih letih je bilo po programu MLADINA ZA EVROPO sofinanciranih približno trideset študij. Večinoma so bile primerjalne analize, vendar so bile nekatere študije primerov, ki zajemajo tri vrste tem: 1) ogroženi mladi in tvegano vedenje; 2) vrednote, pričakovanja in identiteta mladih, še zlasti v povezavi z Evropo (vključno z vprašanji mladih priseljencev, rasizma in sovraštva do tujcev); 3) neformalne izobraževalne metode.

Program Evropskega prostovoljnega dela je financiral štiri študije, ki zajemajo šport kot sredstvo vključevanja mladih v družbo, državne projekte civilnega služenja, dostop do evropskega prostovoljnega dela za mlade invalide ter potrdila, izdana po končanem prostovoljnem delu (državna ali druga).

Ovrednoten je bil tudi vpliv evropskega projekta prostovoljnega dela.

Inštitut IARD (Milano) je izdelal Študijo o mladih in mladinskih politikah v državah članicah in jo objavil junija 2001.⁸⁵ Zagotavlja pregled količinskih in kakovostnih podatkov, ki ponazarjajo razmere in pričakovanja mladih. Opisuje tudi mladinske strukture in politike v državah članicah.

Komisija je kot del Tretjega večletnega programa za mala in srednje velika podjetja v Evropski uniji (1997–2000)⁸⁶ predstavila študijo “Mladi podjetniki, podjetnice, podjetniki iz etničnih manjšin in sopodjetniki v Evropski uniji ter Srednji in Vzhodni Evropi”. Študija je določila glavna vprašanja in izzive, s katerimi se srečujejo te ciljne skupine podjetnikov, ter navedla številna priporočila za pomoč pri pospeševanju njihovega razvoja.

Vzporedno s tem delom se je Komisija lotila raziskave mnenja mladih v Evropi. Leta 1997 je bila izpeljana javnomnenjska raziskava – Evrobarometer 47.2 “Mladi Evropejci”. Komisija je začela še eno anketo Evrobarometer z namenom sestaviti to Belo knjigo o mladinski politiki. Rezultati so bili objavljeni oktobra 2001.⁸⁷

⁸⁵ <http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/studies.html>

⁸⁶ OJ L 6, 10. 01. 1997, str. 25-31.

⁸⁷ <http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/eurobarometer-youth.html>